

Objekt: Toomgildi hoone, Ehitismälestis reg. nr 2589/291, Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Toom-Kooli tn 9
Tellija: RTG Projektbüroo AS; Paju 2, Tartu; Peterburi tee 2f, Tallinn
Teostaja: H&M Restuudio OÜ, Muinsuskaitse pädevustunnistus PT 386/2009 Reg.kood 12001281

TOOM-KOOLI 9 VIIMISTLUSUURINGUTE JA AVATÄIDETE INVENTEERIMISE ARUANNE

Foto 1. Toomgildi pitsat. TLA.1440.1.37.
Foto: Robert Treufeldt, 17. oktoober 2022

Aruande koostasid: Hilkka Hiiop, Maari Hinsberg, Siiri-Liis Huttunen, Maria Leemet, Frank Lukk, Riina Lii Parve, Maria Romet, Robert Treufeldt, Markus Johann Väli, Varje Öunapuu (H&M Restuudio OÜ)

Tallinn 2022

Sissejuhatus ja alusandmed	5
Ajalooline ülevaade	5
Hüpotees B-hoone tekkimisest	11
Varasemad uuringud	13
Uuringute lähteülesanne	13
Uuringute teostamine ja tulemuste esitamine	14
Teostatud sondaažid ja avangud	14
Uuringute tulemused kokkuvõtvalt	16
A-HOONE	16
VARASEM VIIMISTLUS	16
19. SAJANDI KESKPAIGA ÜMBEREHITUS	20
MATERJALIDE TAASKASUTUS	23
19. SAJANDI KESKPAIGA VIIMISTLUS	25
NIKOLAI THAMM VANEM JA USTE NIHUTAMINE U 1900	27
B-HOONE	29
Uuringute tulemused ruumide kaupa	32
PEATREPP / TREPIKODA	32
B-HOONE TREPP	36
I KORRUS	39
A-HOONE	39
RUUM 1-1 JA VÄLISUKS	39
RUUM 1-2	44
RUUM 1-3	49
RUUM 1-4	56
RUUM 1-5	61
RUUM 1-6	62
RUUM 1-7	66
RUUM 1-8	71
RUUM 1-9	77
B-HOONE	80
RUUM 1-10 – GILDISAAL	80
RUUM 1-11	86
RUUM 1-12	88
RUUM 1-13	91
RUUM 1-15	93
II KORRUS	96

A-HOONE	96
RUUM 2-1	96
RUUM 2-2	99
RUUM 2-3	101
RUUM 2-4	104
RUUM 2-5	108
RUUM 2-8	110
RUUM 2-9 / 2-10	116
B-HOONE RUUMID 2-11, 2-12, 2-13, 2-14, 2-15 ja 2-16	120
RUUM 2-17	134
RUUM 2-18	137
RUUM 2-19	140
III KORRUS	142
A-HOONE	142
KORRUSE RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED	142
SÄILITAMISETTEPANEKUD	142
RUUM 3-2	143
RUUM 3-3	144
RUUM 3-4	146
RUUM 3-5	148
RUUM 3-8	149
RUUM 3-9	151
III KORRUS	153
B-HOONE	153
RUUM 3-10	153
RUUM 3-11	155
RUUM 3-13	156
KELDRIKORRUS (-I)	159
A-HOONE	159
RUUM -1-12	161
RUUMID -1-13, -1-14 ja -1-15	163
RUUM -1-16	164
RUUM -1-17	165
B-HOONE	166
RUUM -1-1	166

RUUM -1-3	167
RUUM -1-4 ja -1-5	168
RUUM -1-7	169
RUUM -1-8	170
RUUMID -1-9, -1-10 ja -1-11	171
KELDRIKORRUS (-II)	172
B-HOONE	172
FASSAAD	175
Säilitamisettepanekud kokkuvõtvalt	177
LISAD:	179
Lisa 1 - Sondaažikaardid	180
Lisa 2 – Aknasilluste tabel	206
Lisa 3 – Avatäidete tabel: aknad	217
Lisa 4 – Avatäidete tabel: ukсед	286
Lisa 5 – akende ja uste paiknemine plaanidel	362
Lisa 6 – Plaanidel tähistatud sondaažid ja avangud	370

Sissejuhatus ja alusandmed

Aruanne on koostatud Tallinna vanalinnas, aadressil Toom-Kooli 9 (mälestis nr 2589 "Tallinna vanalinn, I-II a-tuh - muinsuskaitseala"), asuva Toomgildi hoone viimistlusuuringute kohta. Uuringud hõlmasid kõiki ruume (-2. ja -1. ning 1., 2. ja 3. korrus, samuti pööning), aga ka fassaadiviimistluse väljaselgitamist ning avatäidete inventeerimist.

Hoone füüsilistele uuringutele lisaks plaanitakse lähitulevikus läbi viia arhiiviuuringud (kokkulepe Riigikogu Kantseleiga olemas), mis annavad tõenäoliselt märkimisväärt lisa hoone ning laiemalt Toomgildi ajaloo kohta.¹ Toomgildi materjal paikneb peamiselt Tallinna Linnaarhiivis ning seda on seni uuritud suhteliselt pinnapealselt. Esimesed uued arhiiviallikad on juba käesolevate uuringute tulemuste interpretatsiooniga seotud.

Ajalooline ülevaade

Toompea erinevate seisuste ühendusena asutati 1407. aastal Maarja gild. Põhitegevus oli tõenäoliselt Toomikirikus Maarja altari(te) eest hoolitsemine, sellest tulenes üldine Maarja kultus ja tähtsaima pühana Maarja taevasseminemise päeva (rukkimaarjapäev, 15. august) tähistamine. Gildile kingiti 1508. aastal kinnistu Toompea Väikese linnuse kirdenurga vallikraavi väliskaldal. Gildimaja ehitamist alustati ilmselt 1517. aastal, tollaste ehitiste osadest pole praegu midagi teada.

Pärast reformatsiooni (umbes 16. sajandi II poolest) kujunes ühendusest Toompea ja Toomalevi käsitööliste kutseorganisatsioon Toomgild. Koos Eestimaa rüütelkonnaga oli gildil kuni 1878. aastani ka omavalitsuslikke ülesandeid², eelkõige Toompea ja -alevi mitte-aadlikest kodanike jaoks.

Välimikust annab pisut aimu oktoobris 1683 tehtud Tallinna kindluse makett.³ Hoone idakülg polnud Toom-Kooli tänavaga (selline nimi ametlikult alates 1923. aastast) rööbiti ja oli tänavast tagasiastuv, kuid kinnistupiire kulges piki tänavat. Lääneküljel oli vallikraavi väliskalda kohal. Lõunaküljel viis Toom-Kooli tänavast Väikese linnuse vallikraavi juurde tänavajupp, mis mõtteliselt oli Rutu tänav (selline nimi ametlik alates 1882. aastast) pikendus, kuid tänavajupi telg oli Rutu tänavast pisut lõuna pool.

Gildimaja tollasest ruumijaotusest pole midagi teada, maketi põhjal võib oletada kõrget keldrit ja soklit ning tõenäoliselt ka kõrget esimest korrust, mille ülaosa hõlmas niventseintega pööninguruum.⁴ Aastate 1533 ja 1581 Toompea tulekahjudes gildimaja säilumisest või kahjustumistest pole midagi teada.

¹ Uurimisgrupp: Triin Kröönström (Tallinna Linnaarhiiv); Hannes Vinnal, Hilka Hiip (Eesti Kunstiakadeemia); Robert Treufeldt (Castellum).

² "Toomgild". // Entsüklopeedia Tallinn 2 (N – Ü). Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn 2004. Lk 248.

³ Rootsi Armeemuuseumis Stockholmis oleva maketi fotod. Villem Raami isikuarhiiv. Eesti Rahvusraamatukogu, RR 20.1.260. Leht 4.

⁴ 1937. aastal telliti Rudolf Kenkmaa estvedamisel Stockholmi maketi põhjal koopia ka Tallinnasse. Tänapäeval on see makett Tallinna Linnamuuseumi Kiek in de Köki tornis.

FOTOD 2-3. Oktoobris 1683 tehtud ja Täna stockholmis asuva tallinna kindluse maketist tehti 1937. aastal koopia, mis täna asub tallinna linnamuuseumi kiek in de köki tornis. Vasakul on väikese linnuse põhja- ja paremal idavaade, mõlemal on ringiga tähistatud toomgildi maja. tähelepanuväärne on maja läänekülje paiknemine otse vallikraavi väliskaldal. Parempoolsel pildil moodub rutu tänava jõnksuga pikendus gildimaja lõunaküljest ja viib väikese linnuse vallikraavi.

Toompea suure tulekahju 6. juunil 1684⁵ elas hoone kelder tõenäoliselt üle, kuid maapealne osa hävis, sest tulekahjus hävinust ja säilinust on Toompea 1684. aasta plaanil sel kohal kujutatud tühja kinnistut.⁶

Uut hoonet hakati samale kinnistule rajama 1694. aastal, sisetöödeni jõuti 1696. aastal ning valmis maja arvatavasti 1697. aastal.⁷

Tallinna vallutust 1710. aastal kujutaval kaardil on Toomgildi kinnistu äratuntava kuju ja ehistatult tähistatuna.⁸

Arvatavasti ei olnud Tallinna vallutamine 1710 ja sellele järgnenud Vene aja algjärgk säilinud gildimajale kerged, sest maja oli sõjaväe käes ja sai kõvasti kannatada. Ilmselt oli maja korrastustööd 1730. aastal küllaltki mahukad, sest viidatud on ka paljude akende vahetamisele.⁹

Joonis 1. Pärast suurt tulekahju Toompeal 6. juunil (rootsi kalendri järgi) 1684 inventeeriti uuesti kogu Toompea ehituskehand. Toomgildi kinnistu kohal on tühjus, mis näitab, et vähemalt maa pealt hävis tules kõik. Lisaks ülesehitamisele kavandati ka kogu Toompea tänavavõrgu õgvendamist ja ringmüüri täiendamist suurtükitoridega. Arhitekt Erik Dahlbergh, Rootsi kuninga poolt kinnitatud 17. septembril (rootsi kalendri järgi) 1684. Rootsi Riigiarhiivi Sõjaarhiiv (Riksarkivets Krigsarkivet) Stockholmis, RA KrA:0406:28:040:009a.

Tänavapoolse hoone (A-hoone) taha risti ehitatud B-hoone rajamisaeg ka pole teada. Võimalik, et esimesed osad ehitati juba samuti 1730. aastatel, sest

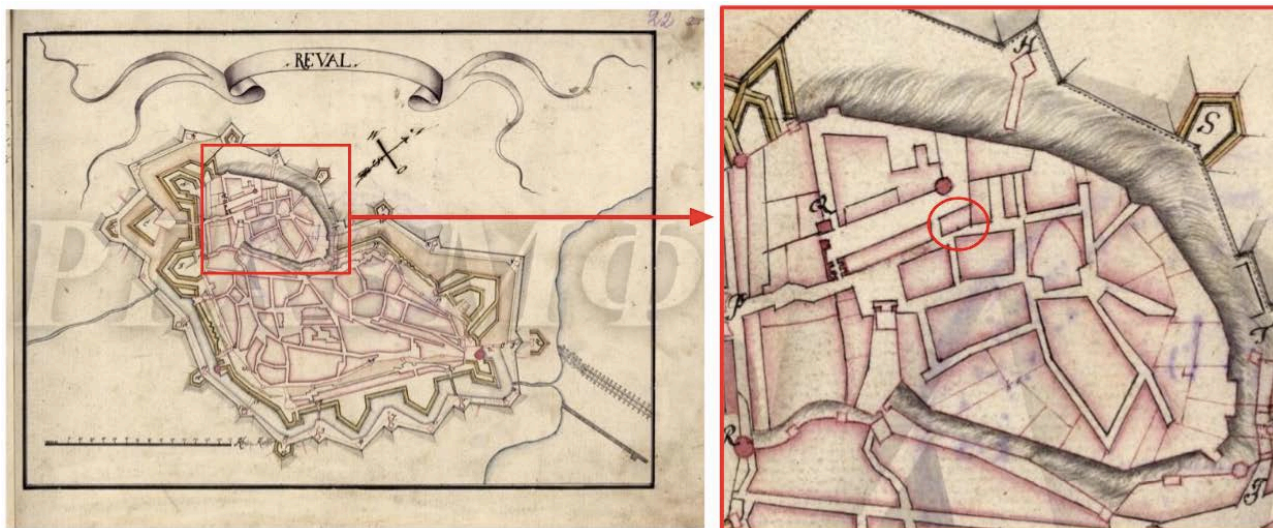
⁵ "Toompea tulekahju". // Entsüklopeedia Tallinn 2 (N – Ü). Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn 2004. Lk 257.

⁶ Rootsi Riigiarhiivi Sõjaarhiiv (*Riksarkivets Krigsarkivet*) Stockholmis, RA KrA:0406:28:040:009a.

⁷ Tallinna Linnaarhiiv, TLA.192.1.46, leht 27.

⁸ Pieter Pickaert. "Reval". Värviline graafika 1710. Venemaa Riiklik Mereväearhiiv (*Российский государственный архив военно-морского флота*) Peterburis, RGAVMF.3L.28.1, leht 22.

⁹ TLA.192.2.48, leht 11p.

Joonis 2-3. Pieter Pickaert. "Reval". Väriline graafika. 1710. Variante on nii venekeelsena kui ka ladinakirjalisena, lisaks on variantide vahel veel väikeseid erinevusi. Trükitud on seda kaarti mitmes kogumikus ja trükis, vene keeles üldiselt lühinimena "Книга Марсова". Käesolevas töös on kasutatud järgmist säilikut: Venemaa Riiklik Mereväearhiiv (Российский государственный архив военно-морского флота) Peterburis, RGAVMF.3L.28.1, leht 22.

Väikese linnuse vallikraav oli juba tähtsust kaotamas ning sinna võis juba tekkida muid ehitisi.

Joonis 4. Toomgildi hoonete põhiplaan, kus nr 11 all (домъ для собрания вышгородской гильдии) esineb gildimaja praegu teadaolevalt esmakordselt tänapäevase kujuga. Aprill (vkj) 1797. RGVA.846.16.22384, leht 2.

Joonis 5. Kinnistul nr 8 paiknev gildimaja koos kõikide kõrvalhoonetega. 20. november (vkj) 1820. RGVA.349.36.2678. Trükitud ka: Helmi Üprus. "Tallinn aastal 1825", tahvel X. Kunst. Tallinn 1965.

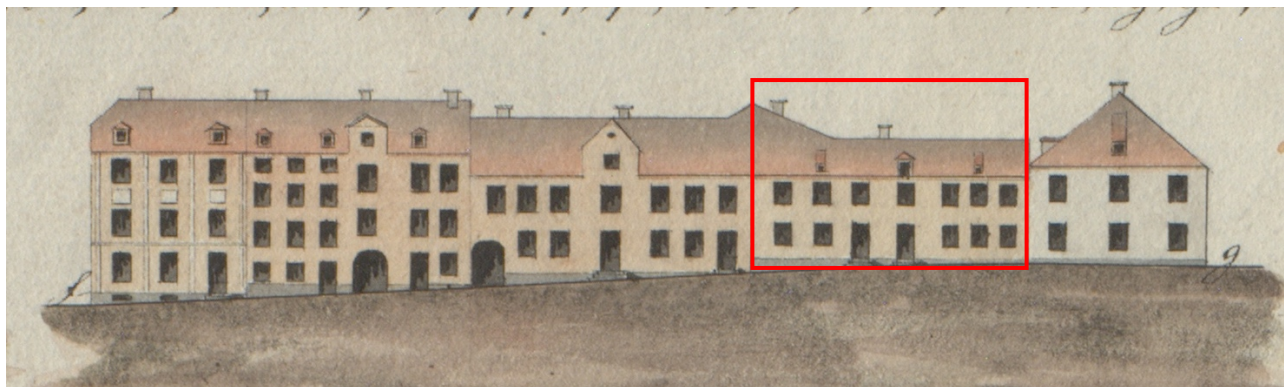
B-hoone on ehitatud vähemalt kolmes järgus¹⁰, osa vastu Landskrone torni ehitati lõplikult ilmselt juba pärast 1767. aastat, kui täideti Väikese linnuse vallikraav.¹¹ Tänapäevane hoone kuju esineb esimest

¹⁰ välitööde vaatluste põhjal. Vt ka järgnevat alapeatükki "Hüpotees B-hoone tekkimisest".

¹¹ Villem Raam. "Toompea linuse ja lossi ehitusloolisest minevikust". // Tallinn. Toompea linnus ja loss. Kunst. Tallinn 1978. Lk 43-44.

korda ühel 1797. aasta plaanil¹², kuid väiksemas mõõtkavas, põhjalikumalt ja koos kõikide tolleaegsete kõrvalhoonetega juba Tallinna Insenerikomando ühel 1820. aasta plaanil.¹³

Arvatavasti oli mitmes järgus rajatud hoone algul vähema korruselisusega, kuid 1825. aastal oli kogu hoone juba kolmekorruseline. Sama 1825. aasta ülesmõõtmisjoonis annab aimu ka A-hoone tänavafassaadist.¹⁴

Joonis 6. Toom-Kooli tänav 1 kuni 11 (tänav algusosa läänekülje) fassaadide ülesmõõdistus. Toom-Kooli 9 on tähistatud punase raamiga. A-hoone on veel kahekorruseline, vasakult paistab B-hoone kõrge katus. 1825. RGVA 349.36.2692, leht 8.

Tollal oli 2. korrusel suur gildisaal, kuid selle asukohast pole tänapäeval aimu ega näi ka kujundusest olevat midagi alles.¹⁵ Suur ümberehitus toimus 19. sajandi keskel. Materjali hakati varuma 1842. aastal¹⁶, arvatavasti kasutati (vähemalt osaliselt) ära mingist teisest Toompea ehitisest ülejäänud materjali.

Seni kahekorruselisele A-hoonele lisati 3. korrus, samuti ehitati põhjalikult ümber vähemalt esikülg, tõenäoliselt muidugi ka kahe esimese korruse ruumijaotus. Arvatavasti rajati pärast seda ka uus gildisaal B-hoone 2. korrusele. Väliselt muutus eelkõige esifassaad, millele lisaks aknajaotuse totaalsele muutumisele lisati ka hilisklassitsismi ja neorenessansi elemente (projekt kubermanguarhitekt Johann Schelbach, 1843).¹⁷

Fassaadi pole kas täpselt projekti järgi ehitatud välja või on seal täiendusi tehtud hiljem, sh tõstetud ümber fassaadi elemente. Ümberehitus põhjustas veel ühe välimiku muganduse. Vana katus oli kõrge kaldkatus, kaetud keraamiliste kividega. Nüüd A-hoone kõrgenes ühe korruse võrra ja katus sai

¹² Venemaa Riiklik Sõja-ajaloo Arhiiv (*Российский государственный военно-исторический архив*) Moskvast, RGVA.846.16.22384, leht 2.

¹³ RGVA.349.36.2678.

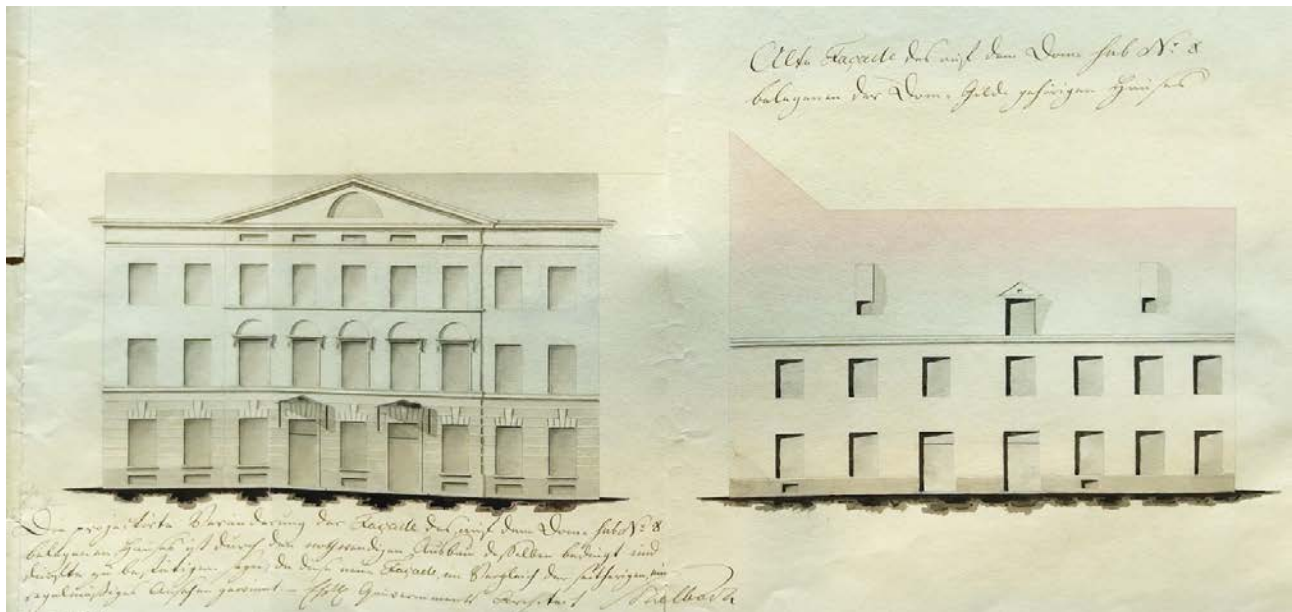
¹⁴ RGVA.349.36.2692, leht 8.

¹⁵ Oliver Orro. "Mälestise lühike ajalooline ülevaade". // Muinsuskaitse eritngimused. Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakond. Tallinn 2021. Leht 4.

¹⁶ TLA.192.2.48, leht 16p.

¹⁷ RA EAA 33.3.115, leht 8.

klassitsistlikult madalana. Kuna B-hoone jäi endiselt suure kaldega kivistusega, üritati vana ja uut osa ühedada küüraka plekk-katuseosaga.¹⁸

Joonis 7. Toom-Kooli 9 tänavafassaadi ümberehitusprojekt. Aknarea seitsmest aknast saab üheksa, peale tuleb veel kolmas korrus. Teise korruse keskrisaliidi suprapordid on tänapäeval kavandatust nihutatud ülespoole. Arhitekt Johann Schelbach, 1843. RA EAA 33.3.115, leht 8.

1877. aastast oli Toomgild vaid seltskondlik organisatsioon, kuid gildimaja säilis nende valduses. Edaspidi kajastusid ehituslikud muudatud linnas kooskõlastatavatel projektidel. Lõplikult liideti Toompea ja -alev Tallinna linnaga 1889. aastal.

Uuel ajal hakkas ka ehitusdokumentatsioon kajastuma linna ametiasutustes. 1893. aastal liideti hooned linna kanalisatsiooniga.¹⁹ 1900. aasta paiku muudeti peafassaadi ühe ukse paigutust, millise töö järelevalvet tegi arhitekt Nikolai Thamm vanem, arvatavasti oli tema ka projekti autor.²⁰ Arvatavasti on tema ka peaustele tehtud lopsaka dekooriga varikatuste autor, mida on kujutatud ühel tsaariaja lõpuperioodi fotol.²¹

Ilmselt tehti ka väiksemaid sisemisi ümberehitusi, sh tekitati juurde eluruume, sest 1923. aastal oli hoone kasutajate hulgas küllaltki palju eluruumide rentnikke.²²

Toomgildi tegevus lõppes 1920. aastal. Lõpetatud gildide vara võttis 1921. aastal üle Töö- ja Hoolekandeministeerium, alates 21. aprillist 1923 sai hoone valdajaks Teedeministeerium.²³

¹⁸ Nt on küürakas katuseosa näha vaatel Toomkiriku tornist lõunasse, tõenäoliselt tsaariaja lõpuperioodil. AM N 5631:226.

¹⁹ TLA.1443.2.431, leht 4.

²⁰ Samas, leht 5.

²¹ Eesti Ajaloomuuseum, AM N 5631:1122.

²² RA ERA.498.12.738, leht 9-26.

²³ Samas, leht 5.

Algul renditi kortereid ja kõrvalhoonetes olnud majandusruume lihtsalt edasi. Jaanuaris 1925 anti hooned üle sõjaväele, kes siis tasapisi hakkas tsiviilüürnikest vabanema.

Läänemere geodeetilise konventsiooni vastu võtmise ja Riigikogus heakskiitmise tõttu²⁴ lasus Eesti Vabariigil kohustus teostada Läänemere Geodeetilise Komisjoni töökava ning rajada oma geodeetiline mõõtmisjaam.

Novembris 1927 anti sõjaministri avalduse²⁵ peale Siseministeeriumi valdusest sõjaväele üle Landskrone torn, et sinna asutada geodeetiline mõõtmisjaam.²⁶

Foto 4. Tõenäoliselt on peauste lopsaka dekooriga varikatused pärit lõunapoolse peaukse ümberehitamise ajast pärast 1900. aastat. Arvatavasti siis lisati varikatus ka teisele peauksele, tänaseks on katused kahjuks hävinenud. Eesti Ajaloomuuseum, AM N 5631:1122.

Torn oli riigi käes, seetõttu ei ähvardanud jaama võimalik kolimine, üldiselt ei esinenud seal mõõtmist häirivaid nähtusi (tehaste suits, udu, liikluse vibratsioon jms), polnud kaugel Eesti triangulatsiooni-võrgustiku alguspunktist (Tallinna Toomkirikust) ning kõrvalolev Toom-Kooli 9 maja oli juba riigi (sõjaväe) käes, kus oli piisavalt ruumi nii mõõteaparatuurile kui ka personali korteriteks.²⁷

Haridusministeerium saatis 19. märtsil 1929 sõjaväele teate, et Toom-Kooli 9 hooned võeti muinsuskaitse alla (tollane reg nr 1709).²⁸ Nüüd juba Haridus- ja Sotsiaalministeerium saatis 6. veebruaril omakorda sõjaväele teate, et vastavalt Muinsusnõukogu otsusele võeti hooned muinsuskaitse alt välja.²⁹

Ümberehitustest ja remontidest kahe maailmasõja vahel on praegu vähe teada, sest abiks olla võiv 1925. aasta üleandmisel viidatud "maja täieline plaan" on kadunud.³⁰ Pärast sõda oli Toom-Kooli 9 taas elumaja, kuigi sõjaväelaste valduses. Vähemalt aastatel 1949-57 valdas maja s/o 87280 (Nõukogude mereväe 48. hüdrograafiarajoon).³¹ Seega läks maja sõjaväele üle ikkagi väeliigipõhiselt.

B-hoone pööningu väljaehitamist kontoriruumideks kaaluti 1963. aastal, mida aga ei toetanud muinsuskaitse. 1966. aasta tulekahjus sai kannatada A-hoone keskel olev trepp ja 1967. aastast ehitati see osaliselt ümber.³² Nõukogude-aegsetes rekonstrueerimisprojektides ja muinsuskaitse

²⁴ Riigi Teataja 1926, 86, 94. 26 november 1926.

²⁵ Sõjamineister ja kindralstaabi ülem Nikolai Reegi avaldus 17. novembril 1927. RA ERA.31.3.4970, leht 3, 3p.

²⁶ Riigivanem (peaminister) Jaan Teemanti kinnitus 23. novembril 1927. TLA.1443.3.459, leht 28.

²⁷ Kinnitustele eelnenud geodeet ja major Ottomar Douglase ettekanne kindralstaabi IV osakonna (topo-hüdrograafiaosakonna) ülemale 8. juulil 1927. Samas, leht 27, 27p.

²⁸ RA ERA.498.12.738, leht 32.

²⁹ Samas, leht 33.

³⁰ Esineb üleantava vara nimekirjas, Samas, leht 8.

³¹ Majaraamat. TLA.1396.1.2592.

³² RA ERA.T-2.4-1.4893.

terminoloogias sai kvartal tähistuse 47T4, mis kajastub ka Toom-Kooli 9 kohta käivas edasises projektdokumentatsioonis.

Toom-Kooli 11 balletikooli kavandati 1984. aastal laienema Toom-Kooli 9 hoonetesse. 1980. aastate lõpul seisis osa ruume tühjana, osa ametiruumi oli uuesti kohaldatud korteriteks.

1990. aastatest oli omanik Tallinna linn ning hooneid kasutas Tallinna Linnateater. Hooldamatuse tõttu halvenes hoonete seisund kiiresti, seda eriti B-hoones, mõjus ka mitu tulekahju ja tarindite jätkuv vajumine. B-hoone tagaosa danskris tehti 21. sajandi algul ka avariitöid, sest see muutus juba varinguohtlikuks.

Hoovis olid veel ilmselt tsaariaja lõpul püstitatud abihooned (C- ja D-hoone; tall-tõllakuur, hilisem garaaž ja töökoda; tuletõrjekuur³³, kojamehe korter jms) täidetud vallikraavi kohal vastu Landskrone torni ja linnuse põhjamüüri)³⁴ ning vastu Toom-Kooli 11 maja (teadmata otstarbega abiruumid; E-hoone).³⁵

Viimane lammutati juba varem, vajumise tõttu kasutuskõlbmatud C- ja D-hoone lammutati 2017. aastal. Väikese linnuse müüri puhastamine on võimaldanud paremini eksponeerida keskaegset linnusemüüri ja -torni. Nüüd kuuluvad hooned Riigikogu kantseleile ja on kavas kohaldada ametiruumideks.

Hüpotees B-hoone tekkimisest³⁶

B-hoone asukoha puhul peab esmalt arvestama, et tegu on Väikese linnuse vallikraavi kirdeosaga. Vallikraav kaotas oma sõjalise tähenduse juba 16. sajandi lõpus, kui Toompea lõunaküljele hakati rajama esimesi bastione.

Vallikraav jäi veel sõjaväe kätte, kuid seal võis juba olla uusi ehitisi. Lõplikult aeti kraav täis 1767. aastal ning arvatavasti alles pärast seda sai seal hakata rajama tsiviilehitisi.

B-hoone maapinnas on tänaseni kaks olulist tarindit – vallikraavi eskarp- ja kontreskarpimüür, mille mõõtmetest ja seisukorrast puudub täna küll igasugune teave.

Ometi peavad need olema mingil määral siiski säilinud, sest just need müürid on suures osas B-hoone vajumiste ja oluliste pragude tekke taga.

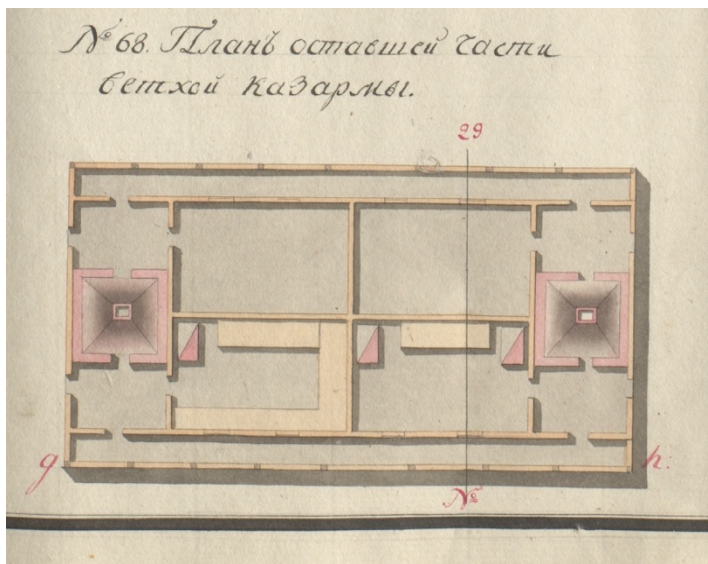
Joonis 8. Toompea Väikese linnuse põhjavaade. Paremalt on Pilstickeri ja vasakul Landskrone torn, mõlemad juba parajalt lagunenud ja kasvanud võssa. Tornidevahelise kurtiinimüüri lõik on juba suuresti lagunenud. Landskrone tornist vasakul on tänase Toom-Kooli 9 hoovipoolne B-hoone, mille tollane fassaad on pea samasugune tänase fassaadiga, vaid pööningu-uukide kehand on praegu täiesti teine. 1825. RGMA 349.36.2692, leht 8.

³³ Seda üüris Toomgildilt ja hiljem Eesti riigilt Tallinna Vabatahtlike Tuletõrjujate Ühingu 2. salk.

³⁴ RA ERA.498.12.738, leht 49.

³⁵ TLA.1443.3.459, leht 3.

³⁶ Selle osa autor on Robert Treufeldt.

Joonis 9. Ühe Tallinna kindluse alal olnud kasarmu põhiplaan – keskel on kahes plokis neli suurt majutusruumi, otstes on mantelkorstnad, ümbritsetuna abiruumidest. Esi- ja tagaküljel on sammaskäik. 20. aprill (vkj) 1798. RGVA 349.36.2492.

Seega on B-hoone esimene kehand tõenäoliselt hoopist sõjalist päritolu. Arvatavasti rajati esmalt praeguse -3. korruse kehand telgede 3 ja 3'' vahel. Tõenäoliselt oli tegu mingi olulise ja sõjalist kahjustamist kartva materjali laoga, mistõttu võlvid on kasemateeritud.

Arvatavasti rajati -1. korrus peale hiljem, sest kahe võlvitud korruse (samaaegne) esinemine on haruldane. Siis rajati ka (võimalik, et eri aegadel) mõlemad mantelkorstnad, sest läänepoolne korsten lasub -3. korruse võlvil. Arvatavasti oli kasemateerid võlvi paksus piisav, et võlvile toetada mantelkorsten.

A-hoone vastu rajatud mantelkorsten võib tähendada, et see rajati juba B-hoone Toomgildi omanduses oleku aegu. Selline sisemiste mantelkorstnate asemel väliste korstnate rajamist on Tallinnas esinenud vanades sõjaväehoonetes – nt on 1798. aastal kirjeldatud kasarmut, millel oli kahes plokis neli suurt ruumi ning otstes mantelkorstnad.³⁷ Viimaseid ümbritsesid ka abiruumid, täpselt nagu B-hooneski, ehkki siin on abiruumid ilmselt hilisemad.

Tõenäoliselt on tegu mingi vanema korstnapaigutamisviisiga, sest ka 1798. aastal mainitakse seda ja muid välismantelkorstnaga maju kui 'lagunenud' või kõlbmatuks muutunud'. Kuna praegu pole teada kirjeldatud hoonete asendiplaane, pole ka täpselt teada, kus need hooned Tallinna kindluses asusid.

Vahe- ehk ühendehitis A-hoonega ehk mantelkorstnat ümbritsevad ruumid võidi teha hiljem. Vahe- ehk ühendehitist Landskrone torniga saigi aga ehitada alles pärast 1767. aastat, kui siin täideti vallikraav. Ülejäänud korrused (alates 1. korrusest) on hilisemad, kuid olid olemas vähemalt 1825. aasta paiku. Selleaegne B-hoone fassaadivaade ei erine palju tänasest, ka tänases projektis tähistatud teljed 3, 3' ja 3' on nii 1825. aastal³⁸ kui ka täna loetavad fassaadil.

Olles ehitatud erinevatel aegadel ja mahtudes erinevatele täitepinnastele ja vallikraavi tugimüüridele, on B-hoone probleem olnud erinev vajumine, seda nii enda osade kui ka naaberehitiste suhtes. Võimalik, et see on algne põhjus ka paljude kergenduskaarte rajamiseks telgedel A, D, 3 ja 4.; aga ka kaarvundamendi postivaheala edasiseks vajumiseks ja pragunemiseks just vähese vundeerimise tõttu.

³⁷ RGVA.349.36.2492.

³⁸ RGVA.349.36.2692.

Varasemad uuringud

Hoone siseviimistlust oli varasemalt minimaalselt uuritud. Üksikud aruanded, mis seda käsitlevad, on napid. Aruanded järgmised:

- *Väliuurimistööde programm ja aruanne, n 1, s 892, 893. Koostanud Silvi Lindmaa-Pihlak. 1998*

Uuringute lähteülesanne

Uuringute alus on muinsuskaitse eritingimused, mis on koostatud Oliver Orro poolt 2021. aastal ning on väljastatud Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakonna ja Tallinna Linnaplaneerimise Ameti juhataja poolt kirjala 30.09.2021 nr 8.-1/3542 - 1 Riigikogu Kantseleile.

Uuringute käigus keskenduti seintele, lae- ja peegelvõlvitsoonidele, aknasillustele, A-hoone trepile ning põrandatele. Põrandate uuringud viis läbi konstruktor Siim Randmäe, kelle koostatud aruanne on esitatud koos viimistlusuuringute aruandega.

Peamised uurimisküsimused ja -ülesanded:

- Ruumide ajalooliste viimistluskihtide (seinad, laed, põrandad) uurimine, dokumenteerimine ja väärtuslike viimistluskihtide väljaselgitamine;
- erinevate ehitusjärgude kohta lisainformatsiooni saamine;
- vaheseinte ajalise paiknemise väljaselgitamine;
- ruumis 2-10 paiknevate maalitud baroksete aknasillustega seotud küsimuste väljaselgitamine (kas on autentsel või sekundaarsel asukohal) ning analoogiliste maalingute olemasolu kontrollimine teistel sillustel;
- ajalooliste krohvide pisteline uurimine keldrites;
- hoone esifassaadi ümberehitustega seotud küsimuste kontrollimine.

Välisfassaadi viimistlusuuringud viidi esialgu läbi vaid hoone alumistes tsoonides, põhjalikumad uuringud teostatakse pärast fassaaditellingute paigaldamist. Paralleelselt viimistlusuuringutega teostati avatäidete inventeerimine, mis on esitatud koos viimistlusuuringute aruandega. Vanemate uste (sh ühe välisukse) ja akende puhul teostati ka pistelisi värvikihtide sondaaže nii seest kui ka väljast.

Uuringute teostamine ja tulemuste esitamine

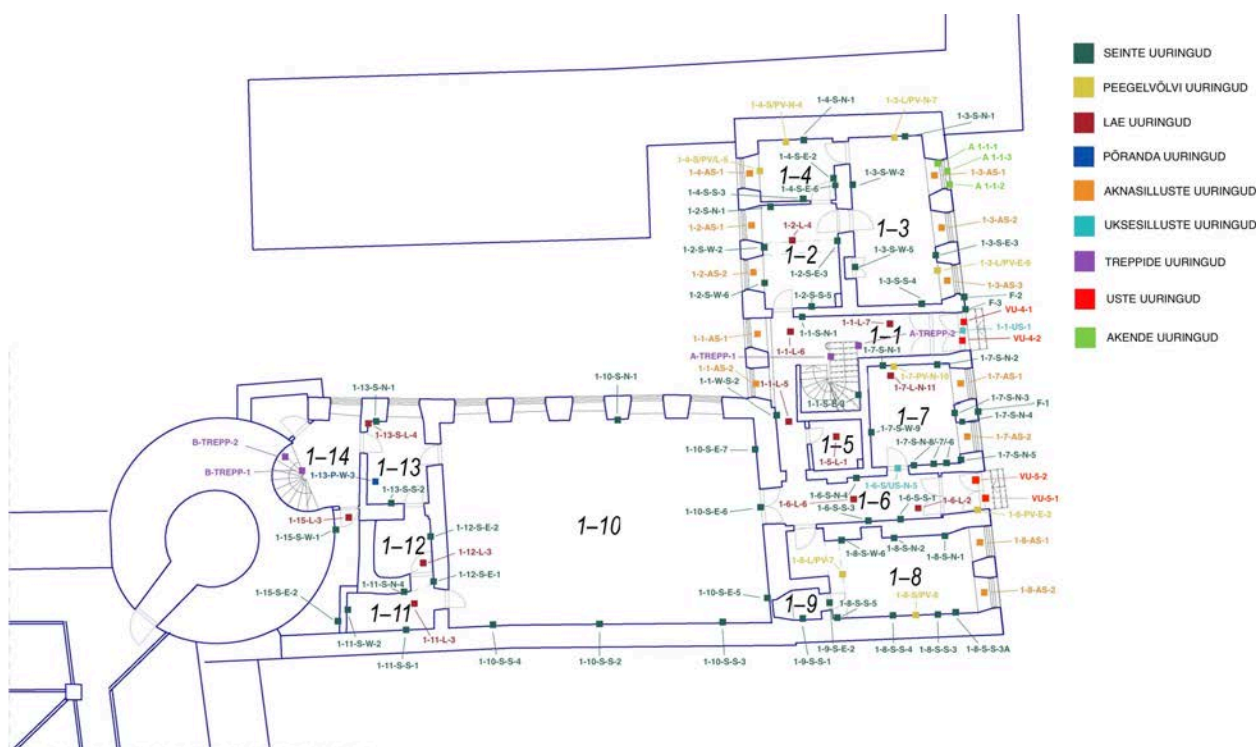
Käesolevate uuringutega tehti lisaks vaatlusele ca 220 sondaaži (lisaks kontrollsondaaže) püstitatud uurimisküsimustele vastuste saamiseks. Suuremad sondaažid ja avangud teostati juhul, kui tuvastati huvipakkuvaid kihistusi või see oli vajalik uurimisküsimustele vastuste leidmiseks. Uuringute peamine fookus oli küll erinevate ehitusperioodide siseviimistlusel, kuid hoone renoveerimiseelne seisukord ning ligipääsud ehituskonstruktsioonidele andsid võimaluse avada ulatuslikumalt krohve ning mõõdukas mahu ka ajaloolisi ehitustarindeid. Aruandes on lisaks erinevate perioodide siseviimistlustele antud ülevaade ka konstruktsiooniuuringutest, ehkki suurema pildi saamiseks ehituslikest muudatustest pole materjali piisavalt.

Aruandes on esitatud uurimustulemuste üldistus hoone terviku lõikes ning seejärel ruumide kaupa eraldi. Iga ruumi juures on toodud välja ka säilitamisetepanekud, millest olulisemad on omakorda koondatud aruande kokkuvõttesse.

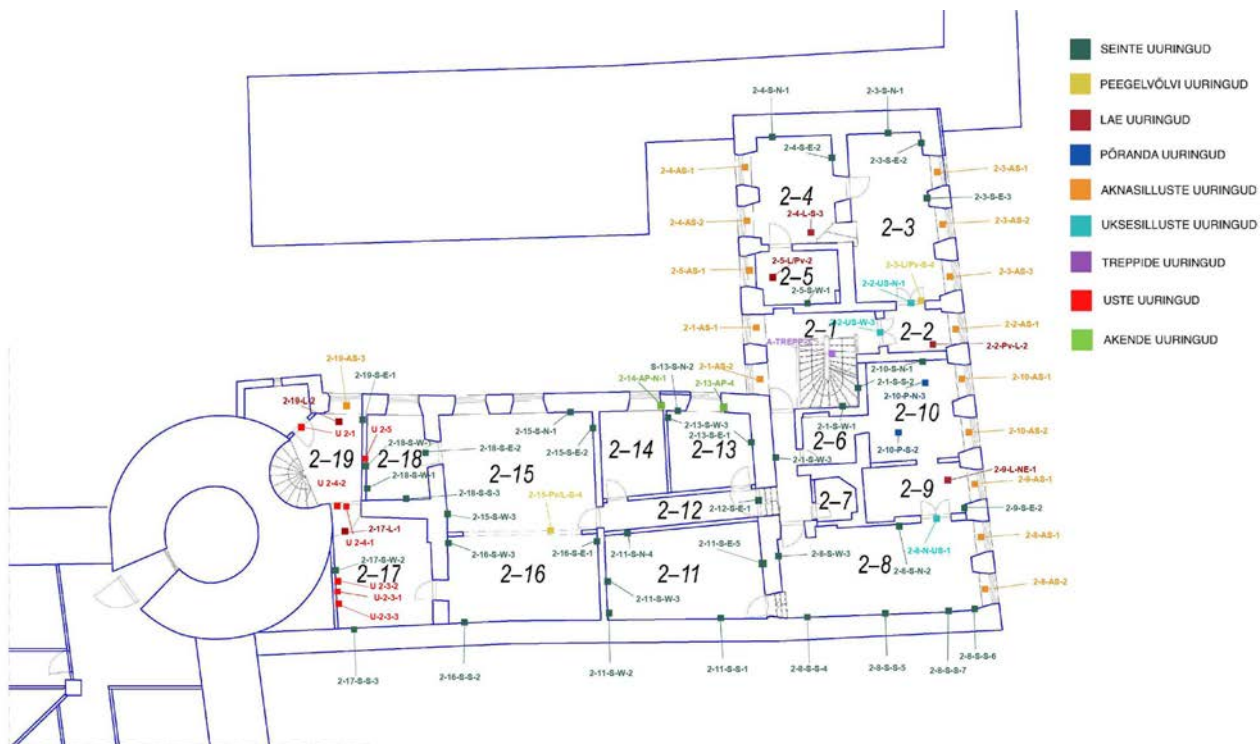
Fotod on tehtud uuringute läbiviijate poolt, kui pole märgitud teisiti. Värvid määrati NCS värvikaardiga juhul, kui see oli vajalik ning sondaažikaardid vormistati üksnes relevantsematest avangutest. Reeglina on kihtide stratigraafia esitatud ruumikirjelduste juures.

Teostatud sondaažid ja avangud

Järgnevalt on esitatud uuritud piirkonnad ning teostatud sondaažid korruste plaanidel (suuremalt aruande lisas).

Joonis 10. Esimesel korrusel teostatud sondaažid.

Joonis 11. Teisel korrusel teostatud sondaažid.

Joonis 12. Kolmandal korrusel teostatud sondaažid.

Uuringute tulemused kokkuvõtvalt

A-HOONE

Läbiviidud uuringute üks keskseid küsimusi oli erinevate (teadaolevate) ehitusjärgudega seotud siseviimistluste (nii krohvid, viimistlused kui ka ruumi dekooridetailid) sidumine ning välja selgitamine. Peamine küsimus oli 1843. aasta mastaapse ümberehituse eelsete kihtide olemasolu tuvastamine ning ümberehitusega seotud ning sellele järgnenud ehitusjälgede kindlaks tegemine.

VARASEM VIIMISTLUS

Uuringute tulemusel saab üldistavalt öelda, et varasemaid, 1843. aasta eelseid³⁹ krohve leidub vaid 1684. aasta suure tulekahju järgselt ülesehitatud hoone otsmistel välisseintel, lõunaseinal kahe korruse ulatuses ja põhjaseinal ainult alumisel korrusel. Lisaks leidub üksikuid varasema krohvi fragmente ka A-hoone tagafassaadil.

Varasemate seintega seotud ja hiljem kinnimüüritud ehituslikud detailid/ tarindid tulid välja hoone varasemalt lõunaseinalt:

Ruumis 1-8 kinnimüüritud nišš ning selle kohal paiknevas ruumis 2-8 lausa kaks nišši, millest idapoolne vastas alumise korruse niši asukohale, väiksemale läänepoolsele aga alumisel korrusel vastet ei leitud. Lisaks niššidele tuli sellest seinast välja ka kummaline ehituslik detail, u 1-meetrine horisontaalne süvis, mis pani ka kaaluma, kas tegemist ei ole hoopis naaberhoone (Toom-Kooli 7) välisseina mingit tüüpi kinnitustarindiga ning kogu sein on Toom-Kooli 9 siseseinana ära kasutatud kõrvalhoone välissein. Siiski räägivad seina viimistlusleiud (vt täpsemalt ruum 2-8) pigem sisesaina kasuks ning horisontaalsüvisele ei osata funktsiooni pakkuda.

Foto 5. Varasema hoone krohvid otsaseintel.

Teise korruse idapoolne nišš on kinni laotud seoses 1843. aasta ümberehitusega, millele viitab kinnimüürimisel kasutatud krohv ja tellise tüüp. Seevastu ruumi 2-8 läänepoolne väiksem nišš ning ruumi 1-8 suur nišš jäid avatuks hilise perioodini ning oli veel 1843. aasta tarindina eksponeeritud (niši seinad on kaetud selle ajastu krohviga ning vähemalt kahe monokroomse viimistluskihiga). Tundub, et need nišid suleti alles nõukogude ajal, millest annab märku müüritises kasutatud tellise tüüp.

Mõlema, st nii lõuna- kui ka põhjaseina puhul on krohvil eristatavad korduvad (kuni 10) viimistluskihid, enne kui hoone sai 1843. aastal täismahus uue krohvi. Uue krohvi nakkeks oli varasem tihedalt auguliseks täksitud.

³⁹ Edaspidi nimetatakse aruandes 19. sajandi keskpaiga mastaapset ümberehitust kokkuleppeliselt 1843. aasta eelseks ja järgseks perioodiks, ehkki sellest ajast pärineb vaid esifassadi projekt. Täpne ehituse läbiviimine pole siiski teada.

Üllataval kombel on siiski varasemast perioodist säilinud ka erinevates kihtides ornamentaalseid viimistlusi, millest kaks on välja loetavad ning annavad mingi ettekujutuse hoone algsest seinadekoorist. Lõunaseina intrigeerivaim viimistlusleid oli lopsakas tume akantusornament valgel taustal, mis paikneb otse ehitusaegsel krohvil ja oli suure tõenäosusega 1684. aasta suure tulekahju järgse hoone seinaviimistlus.

Foto 6-7. Hoone lõunaseina mõlemal korrusel (*ruum 2-8 üleval ja ruum 1-8 all*) leidub 1843 .aasta ümberehituse eelseid krohve, viimistlusi, maalinguid, ehitustarindeid jmt. Punase noolega märgitud ruumi 2-8 horisontaalne süvis, sinise kasti ja joonega varaseimad maalingud ruumides 1-8, 1-9 ja 2-8

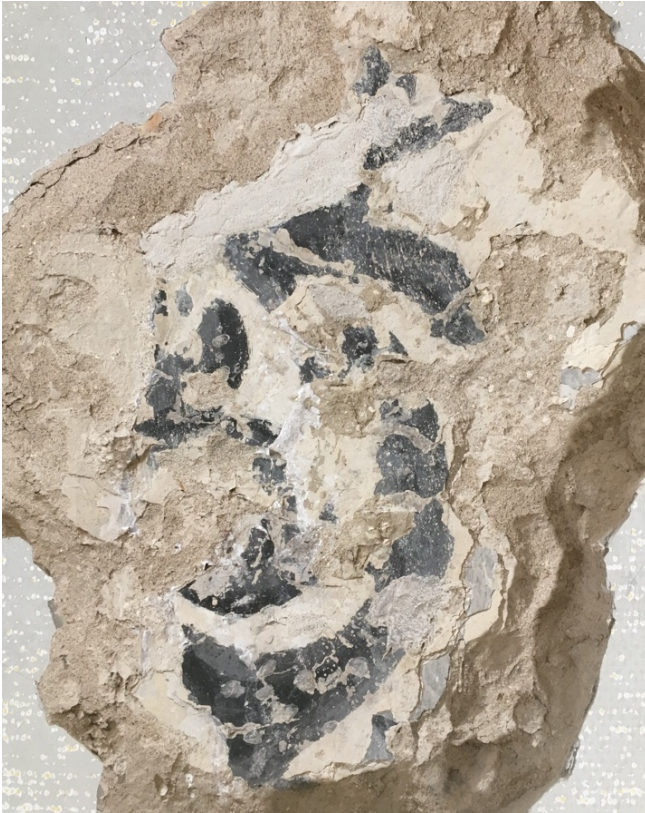

Foto 8-9. Varasemad akantusemotiividega seinamaalingud ruumis 1-8 (vasakul) ja 1-9 (paremal).

Tundub, et akantusmotiiviga seinamaalingut korrati ka järgnevas kihis, millele viitab ruumi 1-9 sondaažis leitud kahekihiline situatsioon, millel mõlemal oli selgelt tuvastatavad mustjad pintsliilöögid.

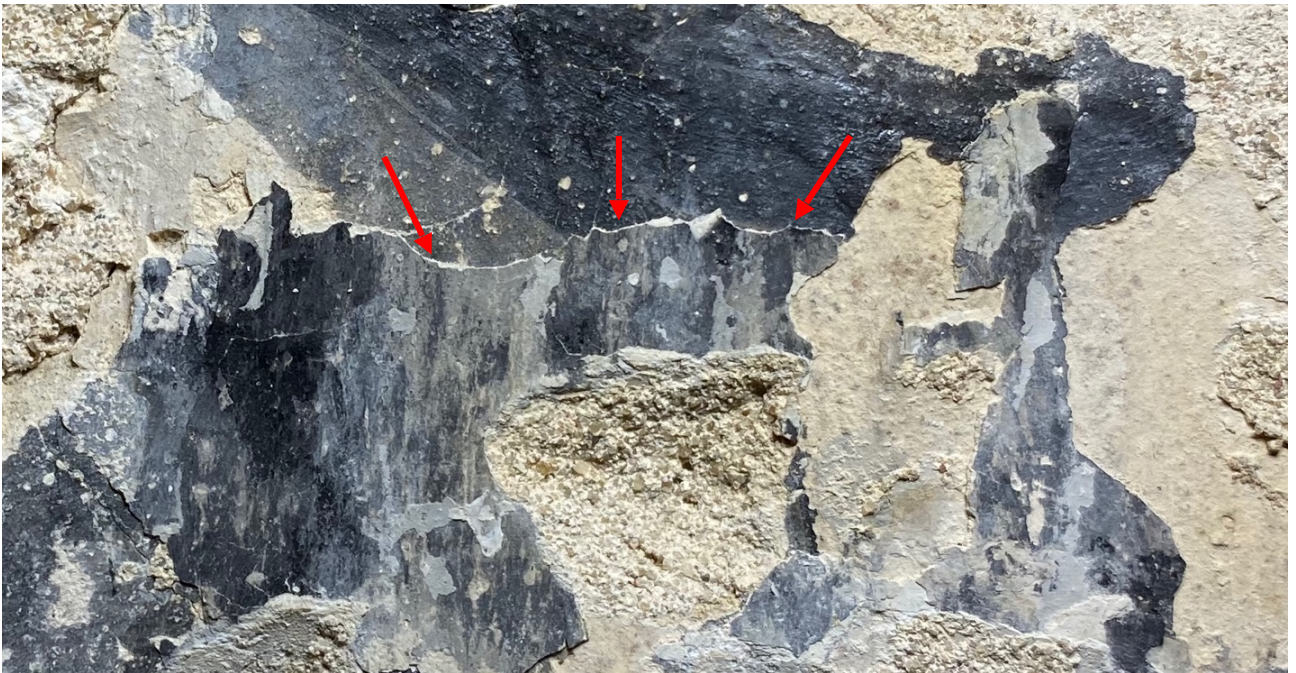

Foto 10. Noolega näidatud kahe viimistluskihi kokkusaamine.

Lisaks tumedale akantusdekoorile leiti ka ruumi 2-8 nišside paledel dekoorielemente: suurema idaniši palel tume (must-pruun) kvaader ning väiksema palel punase ookriga maalitud ornament. Ornamenti iseloom jäi uuringute käigus väljaselgitamata (suuremahulisem avamine on aega- ja ettevaatust nõudev), kuid tegemist näib olevat taas mingit tüüpi akantusega.

Maalingute iseloomust saab ilmselt rohkem aimu, kui need restaureerimistööde käigus ulatuslikumalt avada.

Foto 11-12. Maalingud nišside paledel. Idapoolsel nišsil on vaeuaimatav tumedates toonides kvaader; läänepoolse nišši palel avanevad esimeses viimistluskihis punasega maalitud keerduvad jooned.

Ka vahepealsetel 1843. aasta ümberehituse eelsetel viimistlustel näib olevat pintsliööke, mis viitavad mingit tüüpi dekoorile, kuid nende iseloomu ei suudetud fragmentse situatsiooni tõttu tuvastada. Taas ilmub loetav viimistlus vahetult 1843. aasta ülekrohvimise eelsel kihil, kus hallile seinatoonile on karniisitooni esile tõstmiseks pruuni trafarettornamendiga teostatud pruun lillornament (vt foto 13). Selle iseloom viitab klassitsismiperioodile, mis vastab ka ehitusstratigraafiale – tegemist võiks olla 19. sajandi esimese poole dekooriga.

Foto 13. 19.saj keskpaiga ümberehituse eelne pruun lillornament ruumi 1-3 karniisitoonis.

Rohkem algsel asukohal paiknevaid varaseima hoone viimistlusi ühelgi seinal ei leitud.

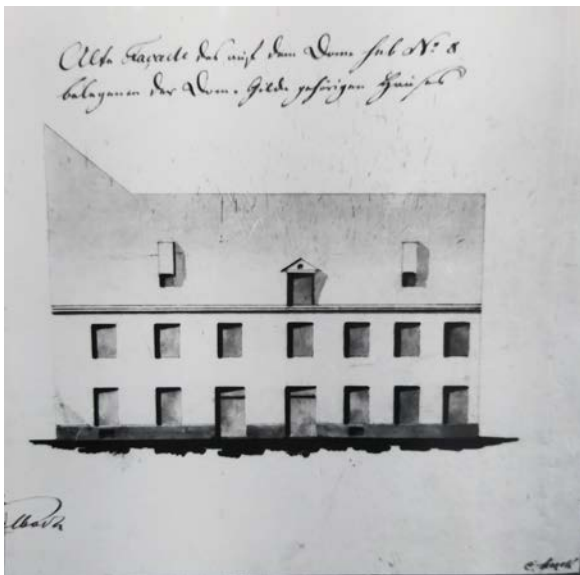
19. SAJANDI KESKPAIGA ÜMBEREHITUS

Varasema hoone algsel asukohal paiknevate viimistlusleidude vähesust selgitab asjaolu, et 1843. aasta ümberehitamine näib olevat tõesti mastaaapne. Uuringute käigus selgitati välja, et nende tööde käigus laoti uuesti terve esifassaad. Sellele viitavad mitmed leiud:

- ruumi nr 1-3 nurgalahendus, kus on selgelt näha, et esifassaad on ehitatud varasemalt viimistletud põhjaseina vastu (sama ilmneb ka teistes fassaadi kokkupuutepiirkondades põhja- ja lõunaseinaga, kuid mitte nii ilmselgelt);
- terve seina ulatuses ainult ühe krohvikihi leidumine, mis vastab sel perioodil, st 1843. aastal lisatud 3. korruse fassaadiseina sisekrohvile;
- hüpoteesi toetab ka asjaolu, et pisteliste akendevaheliste avangutega ei tuvastatud ühtki kindlamat märki akende nihutamisest (tänu fassaadijoonisele on teada, et enne ümberehitust oli esifassaadil 7 akent, pärast ümberehitust 9), akendevahelised tsoonid olid laotud monoliitsena.

Foto 14. Ruumi 1-3 kirdenurk, kus on kõige selgemalt näha, et esifassaad läheb varasema viimistlusega põhjaseina peale.

Joonis 13-14. Toomgildi hoone tänavafassaad 1843. Uus fassaad Johann Schelbachi projekti järgi ja enne ümberehitust. Varasemal hoonel oli 7 akent, hilisemal 9. Algpärand: Eesti Rahvusaarhiiv Tartus, RA EAA 33.3.115. Leht 8.

Olles tuvastanud 1843. aasta krohvi selgelt eristatava iseloomu – tegemist on ühtlase peeneteralise kollaka tooniga lubikrohviga, millele on tunnuslik seinapinna tasandamiseks varasemate katusekivide kasutamine - sai selgeks, et sellesama krohviga on lisaks esifassaadile kaetud kõik siseseinad, kus see oli ainus viimistluskrohv. Ka kõigi ruumide peegelvõlvidel ja lagedel on see ainus viimistluskrohv.

Seega võib julgelt öelda, et 1843. aasta ümberehituse juurde kuuluvad kõikide siseseinte, peegelvõlvide (ka nende konstruktsioon viitab 19. sajandile, vt selle kohta rohkem ruum 1-3), lagede, aknapalede ja -silluste krohv. Kui palju kasutati ära varasemaid siseseinu, on antud uurimismaterjali põhjal keeruline öelda, aga kui varasemate seinte puhul (A-hoone põhja- ja lõunasein ning tagafassaadi üksikud varasemad seinajupid; B-hoone) näeme süsteemset paekivi kasutust ehitusmaterjalina, siis siseseinte ja tarindite (avad, sillused) krohviavangutes tuvastasime peamise materjalina punase tellise või erandjuhul (peamiselt aknasillustes) tellise ja pae segu.

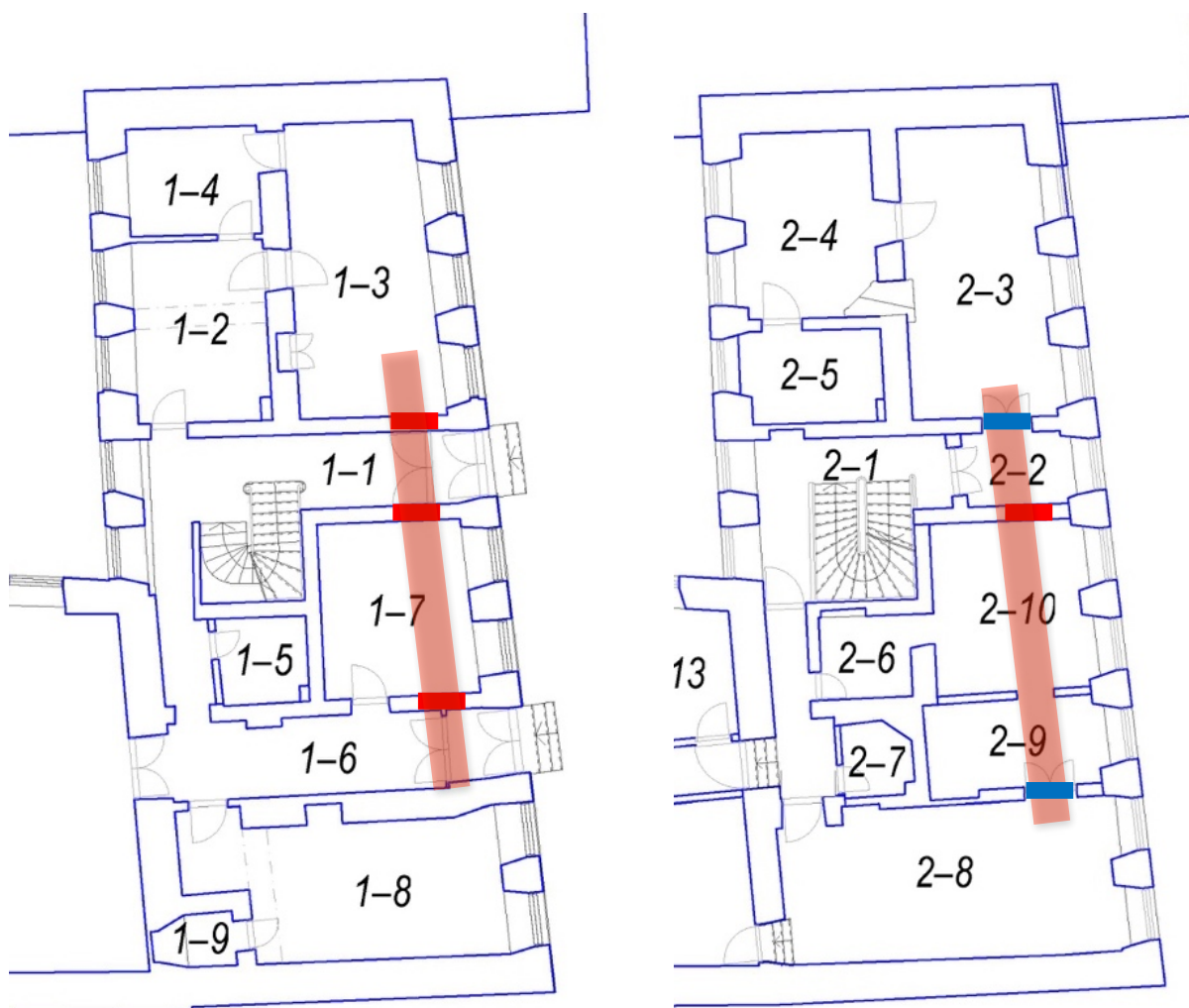

Foto 15. 1843.a krohvi näited hoone erinevatest piirkondadest – tegemist on väga selgelt eristuva krohvitööbiga, mille järgi on suhteliselt lihtne tuvastada ümberehituste mahtu ja ulatust.

Foto 16-17. 1843. a renoveerimisele on iseloomulik seinapinna tasandamiseks varasemate katusekivide kasutus krohvi sees. Näited ruumidest 2-8 ja 2-3, aga samasugust materjalikasutust võib märgata kõikjal, sh ka B-korpuse ruumides.

Tundub, et 19. sajandi keskpaigas läbisid A-hoone mõlemat korrust idapoolsel teljel anfilaadselt kulgevad uksed, millest enamus on praeguseks suletud. Ainult 1. korruse kõige lõunapoolsemasse ruumi (1-8) anfilaadsus ei ulatu, kuna siin näib põhjapoolse siseseinana olevat ära kasutatud mingit varasemat tarindit, millele viitab seinä erakordne paksus ja fassaadiaknaga “mittesuhestumine”, st sein jookseb kummalise kaarduva nurga all ruumi aknani. Kas anfilaadsus kujundati alles 1843. aasta ümberehitusega või pärineb see planeering varasemast hoonest, sellele uuringud veenvat vastust ei toonud. Valdavalt on uksed kinni laotud millalgi hiljem (osaliselt on kasutatud tsementkrohvi). Hüpoteesi, et anfilaadsed avad pärinevad varasemast hoonest, toetab asjaolu, et need ei “istu” välisfassaadi 1843. aasta ustega ehk välisuksed liiguvad avatud asendis osaliselt anfilaadi ette. Seevastu ehitusmaterjal (punane tellis või segu tellisest ja paest) viitab pigem 19. sajandile.

Joonis 15-16. Põhja-lõunatelje anfilaadsed avad A-korpuses. Punasega on märgitud uuringute käigus tuvastatud anfilaadsed uksed, sinisega varem teadaolevad (st avatud) uksed.

MATERJALIDE TAASKASUTUS

Mis aga osutus üheks kõige intrigeerivamaks leiuks, oli viis, kuidas 1843. aasta renoveerimine kasutas ära varasema hoone ehitusmaterjale. Nimelt, hoone pea kõigi akende sillustelt leiti varasemate akantusmaalingutega talade "taaskasutamine" silluse konstruktsioonis (kokku 40 aknasillust!), mis olid kaetud kohati paremini, kohati halvemini säilinud maalingutega. Isegi sillused, mis on selgelt tehtud taaskasutatud taladest, kuid kus maalinguid näha ei ole, pärinevad ilmselt samast materjalist, kuna akantusornamendi heleda tausta viimistluse fragmendid on olemas kõigil sillustel. Samasugust maalingutega talade taaskasutust tuvastati ukse sillustelt (ruum 2-8), aga mis veelgi intrigeerivam, ka põrandalaudade alt (vt talade inventeerimistabelit LISA 2).

Täie kindlusega saame väita, et tegemist on materjali taaskasutusega, kuna need paiknevad 19. sajandi ümberehitusega seotud piirkondades (nt hoone 3. korrus). Lisaks on paljud talad/maalingumustrid juhuslikest kohtades lõigatud pooleks ja/ või pandud kokku. Sama kindlalt saame väita, et taaskasutatud maalingutega talad ei olnud kunagi eksponeeritud, vaid krohviti kohe üle. Kõik sillused on kaetud 1843. aasta krohviga. Mida me täie kindlusega kinnitada ei saa, on talade pärinemine just sellest hoonest, kuid ei tundu usutav, et niivõrd suurel hulgal materjali toodi mõnest muust hoonest. Lisaks leidub arhiivis viide materjalide massiivsele taaskasutusele. Ühel 1842. aasta arvel on kirjas, et *ära on kasutatud vana hoone kasutuskõlblikud materjalid*.⁴⁰ Varasema hoone maalitud talalagede taaskasutust kinnitab ka see, et hoones puudub igasugune viide varasematele vahelagedele.

Omaette põnev küsimus kerkis maalitud põrandatala leidmisel, mis oleks võinud olla ka algses asukohas paiknev laetala. Siiski toetavad nii konstruktiivsed kui ka stiillised argumendid selle detaili taaskasutust (vt selle kohta rohkem ruum 2-8).

Kui lisada siia varasemate katusekivide leidmine seinte tasanduskrohvis ning ilmselt ka varasemate müüritisekivide taaskasutus uutes seintes (ebajärjekindlalt punase tellise sees olev paas), siis näeme ilusat komplekti ajaloolisest materjalide teise ringi kasutusest.

Omaette küsimus on maalingute ajaline paigutamine. Uuringute ajal tuli Toomgildi arhiivist päevavalgele ka 1684. aasta suure tulekahju järgne hoone ehitusaeg, mis paigutub veel Rootsi aega. Väljavõtted kirjavahetusest Triin Kröönströmiga:

- **31. mail 1694. aastal** pani müürsepp Hans Georg Lübeck koos sellidega esimese kivi uue gilditoa vundamendi müüri, mis on vanade müüride varemetel, mis enne põlengut siin olid ja kõlbmatuks on muutunud ja uus tuleb samale kohale (tõlge kärbetega).
- **1696. aastaks** jõuti sisetöödeni. Hetkel ei ole teada, kes maalis ja viimistles (võimalik, et see selgub). Ilmselt valmis hoone **1697**.⁴¹

Samas on suured ehitustööd toimunud ka Suure Põhjasõja järgselt:

- **Peale 1710. aastat** oli elanikke Toompeal vähe, olemasolevad hooned suuresti sõjaväe käes ja ka toomgildihoone sai kõvasti kannatada. **1730. aasta** remont paistab olevad üpris mastaapne, palju on aknaid vahetatud ja arvel on isegi kirjas, et keldrisse on üks uus müür tehtud.⁴²

⁴⁰ TLA.192.2.48, l. 15p

⁴¹ TLA.192.1.46, l. 27p

⁴² TLA.192.2.48, l. 11p

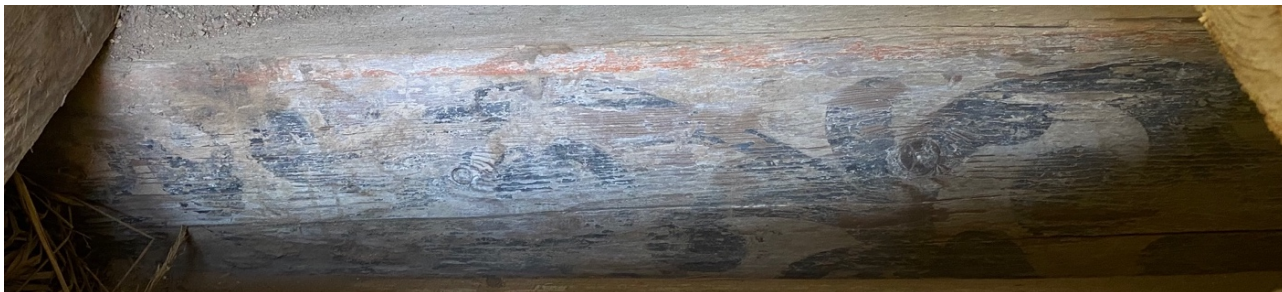
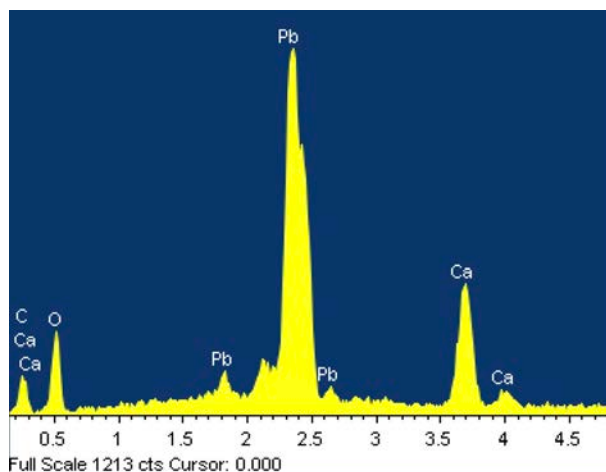

Foto 18-20. Maalingutega ukse sillus ruumi 2-9 ja 2-8 vahel (ülemine foto); põrandatala ruumis 2-8 ja näide aknasillusest ruumist 2-3.

Prof Krista Kodres, talamaalingute stilistika vilunud eksperdi hinnangul *on need kas päris 17. sajandi lõpust või 18. sajandi alguskümnenditest. Oluline on hele/valge foon ja väga lõtv mustirütm.*⁴³ Kõigi maalingute kuulumist ühte “skeemi”, st nende stiililist ühtsust peab täpsemalt vaatlema restaureerimistööde käigus, kui infole on lähem ligipääs, kuid esmamuljena on need väga sarnased: pliipunase (ehk mennikuga) raamistatud tumedatoonilised akantused heledal tasutal.

Praeguses uurimisseisus on ilmselt neid Kodrese hinnangule tuginedes põhjust pigem 17. sajandi lõpuga siduda.

Joonis 17. SEM-EDS analüüsi tulemus, mis kinnitab pliimenniku kasutust barokkmaalingute raamistuses.

⁴³ Kirjavahetus, 20.10.2022

19. SAJANDI KESKPAIGA VIIMISTLUS

Milline oli aga 19. sajandi keskpaiga ümberehituse järgne ruumide siseviimistlus, saame oletada vaid üksikute fragmentsete leidude järgi – valdavas osas hoones on 1843. aasta krohvil olevad varasemad kihid hävinenud. Üksikute leidude põhjal näib, et lagedes oli tol perioodil kasutatud raamistavat trafarettornamenti, mille haprad jäljed suudeti tuvastada kahes ruumis (2-4 ja 2-9). Siin-seal on aimata veel üksikuid erivärvilisi täpikesi või varjundit olnust, kuid see on ka kõik, mida uuringutega tuvastasime.

Foto 21-22. 19.sajandi keskpaigaga seotud laemaalingute haprad jäljed ruumis 2-4 (üleväl) ja 2-9 (all).

Ka seintelt ilmnesis kahes ruumis (2-4 ja 3-9) kogu seinapinda katvad tapeedilikud trafarettmustrid, mis ruumis 2-4 paiknevad 1843. aasta krohvil esimeses kihis, kuid mille stiililine iseloom tekitas küsimusi nende ajalisest kuuluvusest. Kuna hoone 3. korrusel ruumis 3-9 õnnestus selle kihi alt leida vaevuaimatav hilisklassitsismiga stiililiselt märksa enam klappiv trafarettmuster, võib ettevaatlikult siduda selle dekoori suure ümberehitusega ning suhteliselt robustse ja dominantse tapeedilaadse ornamendi mingi hilisema ajaga (iseloomult pigem 20. sajandi algusega).

Foto 23-24. Maalingukatked ruumides 3-9 ja 2-4. Punase kastiga alas on aimata trafarettmaalingu õrn jälg, mille võiks ettevaatlikult siduda hoone ümberehituse järgse dekooriga. Üle seinapinna ulatuvad intensiivsed trafaretid kuuluvad ilmselt 20.sajandisse.

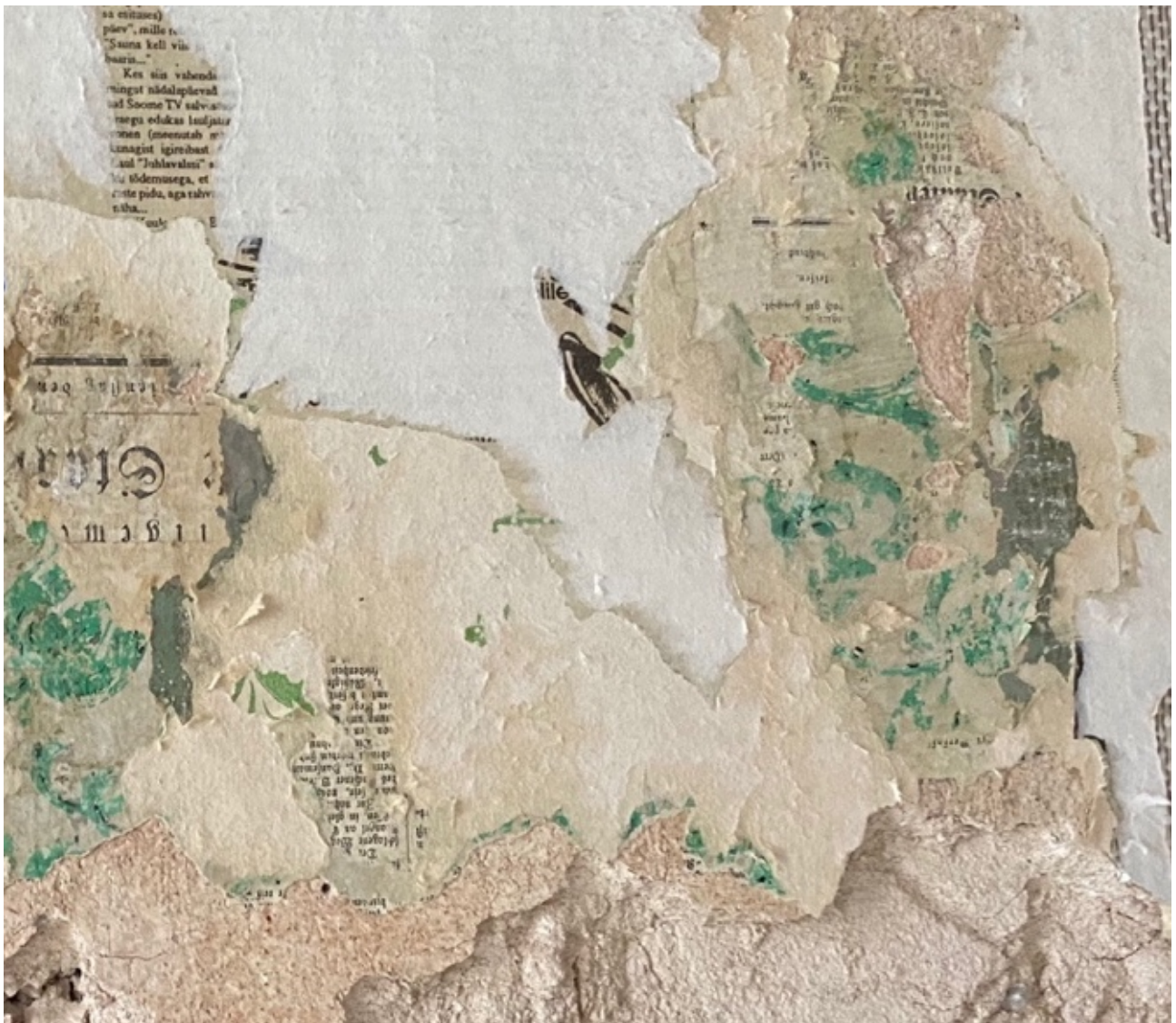

Foto 25. Arseenirohelist sisaldava pigmendiga trükitud tapeet, mille hilisem valmimine saab olla 1880. Siis arseen keelustati.

Lisaks ilmnes siin-seal mõningaid imeväikseid tapeedifragmente, mille kuuluvust võib ettevaatlikult siduda 19. sajandi keskpaiga/ teise poolega. Arseeni sisaldava rohelisega (nn Schweinfurti roheline pigment) trükitud tapeet ruumis 2-8 on üks vähesid varasema perioodi tapeedileide. Tapeedi all oleva saksakeelse gooti šriftis ajalehe fragmentidele ei suudetud küll ühegi ostingumootoriga leida vastet (st dateeringut), kuid ekspertide hinnagul võiks see pärineda küll 19. sajandi keskpaigast. Ka arseenisisaldusega roheline pigment keelati hiljemalt 1880. aastatel, nii et ettevaatlikult võiks selle tapeedi siduda 1843. aasta ümberehituse perioodiga.

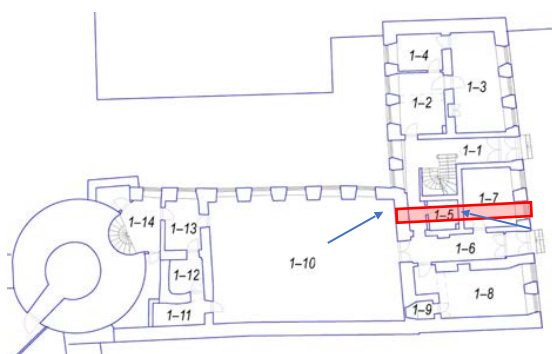
Igal juhul on 19. sajandi keskpaigas ja teises pooles tegemist tapeetide ajastuga, nii et tänaseks praktiliselt hävinud 19. sajandi seinaviimistlused võisidki olla peaaesjalikult tapeetid, mida on seintelt korralike remontide puhul suhteliselt lihtne eemaldada.

NIKOLAI THAMM VANEM JA USTE NIHUTAMINE U 1900

Veel üks märkimisväärne muudatus hoone arhitektuuris toimub 1900. aasta paiku, mil tõenäoliselt arhitekt Nikolai Thamm vanema projekti järgi nihutati esifassaadi lõunapoolse uksed asukohta, st vahetati ära akna ja uksed paiknemine.⁴⁴ Vastav muudatus kajastub ka kenasti ruumi 1-7 krohviseinades ning sellega seotud krohvides – tundub, et lisaks ukse ja akna asukoha vahetusele on sellel ajal muudetud ka sama ruumi lõunaseina ja ilmselt ka lääneseina avade paiknemist (vt lähemalt ruum 1-7). Selle ümberehitusega seostub väga spetsiifiline, heledas toonis faktuurne krohv. Ilmselt just siis nihutati ka välisuksest lääne suunas ühel teljel kulgevate uste paiknemist nii hoone 1. kui ka 2. korrusel, nii et need jäid taas ühele teljele uue ukse asukohaga.

Foto 26. Foto X. N. Thamm ümberehitusega seotud krohv, peamiselt ruumis 1-7

Joonis 18-19. Ida-läänetelje anfilaadsed avad A-korpuse lõunapoolsest peauksest B-korpuse saali(desse), mis suleti pärast ukse asukoha nihutamist 1900.aastal.

Esmase hüpoteesina näis, et ka A-hoone peatrepp (balustraadiga keerdtrepp) on seotud just selle perioodi ümberehitusega, kuid uuringud sellesse küsimusse mingit selgemat vastust ei toonud. Tundub, et trepikoda paikneb ikkagi 1843. aasta asukohas, kuid trepp ise on hiljem kas tervikuna või osaliselt (balustrid) välja vahetatud (vt selle kohta rohkem pt PEATREPP).

⁴⁴ TLA.1443.2.431, leht 5. Selle kirja järgi lubab N. Thamm võtta enda peale järelevalve tegemise - sissepääsu-uks aknaks ja aken ukseks. Tegemist ei ole otseselt projektiga, aga järelevalvet tegi harilikult autor.

Foto 27-28. Ukseavade asukoht saalis (vasakul) ja ruumis 1-7 (paremal), pildistamise suund on näidatud ka joonisel X siniste nooltega. Saali ukse ligikaudsed piirid on fotol markeeritud punasega. Tegemist oli esindusliku, ligi 3 m kõrge ja 1,5 m laia uksega. Ruumis 1-7 ei ole anfilaadse ava piirid enam loetavad, kuid on selge, et selle seinaga on midagi juhtunud – oletuslikult on see seotud ukseava sulgemisega.

A-hoone välisuksed on rekonstrueeritud vastavalt 1977. aastal koostatud soovitusel.⁴⁵ Enne seda on majal olnud originaalsed 19. sajandi puituksed, mille eeskujul on teostatud kolme geomeetrilise tahvliprofiiliga puit-uksed. Tahvlid on dekoratiivsed kuid sondaaz ei näita seal raampuuga võrreldes värvi-kihtide erisusi. Samuti on ümber tehtud põhjapoolse ukse valgusmik, mida muudeti kahe-osalisest kolmeosalise püstjaotusega valgusmikuks. Uksed on väljaspoolt esmalt värvitud pruuniks, siis punaseks. Uksepaledel on näha vaid punast värvi. Ukse sepsidetailid nagu lihtriivid, hingelatid ja -tapid võivad pärineda 19. sajandist, kuid ei kuulu praeguste rekonstrueeritud puitustega ühte komplekti.

Foto 29-30. Põhjapoolne välisuks aastal 1977, enne ümberehitust (vasakul) ja Põhjapoolne välisuks nüüd, aastal 2022 (paremal).

⁴⁵ Toomkooli tn. 9 välisuste passid, 1977

B-HOONE

B-hoone ehituslugu on ebaselge. On oletatud, et hoone rajati millalgi pärast linnuse vallikraavi täitmist 1767. aastal.⁴⁶ Igal juhul on hoone oma praegusel kujul olemas nii 1797. ja 1820. aasta plaanil kui ka 1825. aasta ülesmõõtmisjoonistel.

Joonis 20. Toomgildi hoonete põhiplaan, kus nr 11 all (домъ для собрания вышгородской гильдии) esineb gildimaja praegu teadaolevalt esmakordselt tänapäevase kujuga. Aprill (vkj) 1797. RGVA.846.16.22384, leht 2.

Joonis 21. Kinnistul nr 8 paiknev gildimaja koos kõikide kõrvalhoonetega. 20. november (vkj) 1820. RGVA.349.36.2678. Trükitud ka: Helmi Üprus. "Tallinn aastal 1825", tahvel X. Kunst. Tallinn 1965.

On ka oletatud, et B-korpus rajati mitmes järgus (vt selle kohta rohkem: Robert Treufeldt, Hüpotees B-hoone tekkimisest, aruanne lk 11)

Praegused uuringud ehituslikele küsimustele märkimisväärset lisa ei toonud. Saame kinnitada, et B-hoones on ehitusmaterjalina kasutatud paasi erinevalt A-hoonest, kus selleks on valdavalt punane tellis või tellise-pae segu (v.a varasemast hoonest pärinevad otsaseinad). Valdavalt pae kasutamine ehitusmaterjalina võiks viidata hoone varasemale (18. sajandi) päritolule.

B-hoone müüri-laost võib välja lugeda, et juba ehitamisest peale on võideldud vallikraavi täitepinnasele ehitamisest tulenevate vajumisprobleemidega. Nii näeme suure saali (1-10) lõunaseinas erinevaid kergenduskaari, mille rajamise põhjus on ilmselt just hoonealused erinevad pinnased. Ometi on müüritis väga ebaühtlane ja kohati on osa müürist välja vajunud.

Situatsiooni teeb veelgi ebaselgemaks asjaolu, et valdavalt leiame hoone esimese krohvikihina sellesama, mida seostame 1843. aastaga A-hoonest. Kui krohvitöö järgi dateerimise suhtes võib skeptiline olla (sageli on erinevate perioodide lubikrohvid nii sarnased, et neid on kerge segi ajada), siis tolele perioodile iseloomulik materjalide taaskasutus – seina tasandamiseks katusekivide kasutamine täitekrohvis – seob krohvi märksa suurema tõenäosusega just 19. sajandi keskpaigaga.

⁴⁶ Oliver Orro, eritingimused, leht 4

Foto 31. Suure saali (1-10) lõunasein, kus on näha erikujulisi kergenduskaari.

Foto 32-33. Näited suure saali (1-10) kivilaost. Vasakpoolsel fotol punase ringiga tähistatud näited katusekivide kasutusest seinä tasandamis, mis on iseloomulik ja seotud 1843.a ümberehituskrohviga. Parempoolsel fotol aga seinamüüritise väljavajumine.

Raske on selgitada, kuhu kadusid varasemad krohvid, kui hoone ise pärineb märksa varasemast perioodist. Ainus mõistlik selgitus võiks olla taas hoone tarindite erinev püsimine, mille tõttu oldi sunnitud krohvid ühel hetkel (1843. aasta ümberehituse käigus) täismahus eemaldama ja asendama uutega.

Selgust ei toonud ka B-hoone läänepoolse, Landskrone torniga külgneva osa uuringud. Kummalise pisikeste ruumide rägastikku ning mantelkorstna alumise osa kasutuselevõttu muu ruumina ei oska ajaliselt dateerida. Krohvide järgi sarnanevad ruumide jagamisega seotud krohvid kõige enam Nikolai Thamme tegevusega 1900. aastal (peamiselt ruumi 1-7 ukseava muutmine), kuid nii hiline aeg

mantelkorstna muutmiseks tundub küsitav. Lisaks klapiksid ruumides 2-17 ja 2-19 kistud vitstelt ja roomattidelt leitud krohv pigem 1843. aasta ümberehitusega.

B-hoone Landskrone torni poolsetes ruumides paiknevad ka kogu kompleksi vanimad ukсед (leidub nii barokse kui ka (vara)klassitsistliku vormiga uksi), kuid needki on kõik selgelt taaskasutatud ja antud ruumidesse sobitamiseks kohandatud. Tore leid oli ka pööningutoolvärgile sepanaelttega kinnitatud ukselehed, millele küll üheski ruumis ei osanud algset/ taaskasutatud asukohta leida. Samuti on väga huvitav pööninguleid küllaltki terviklikult säilinud lastimissüsteemi poom ja püstpöör.

Foto 34. Näide baroksest taaskasutatud uksest (ruum 2-17).

Foto 35. Lastimissüsteemi püstpöör B-hoone pööningul..

Ebaselgeks kohaks jäi ka B-hoone trepiga seotud küsimused. Paljud asjaolud viitavad sellele, et mingi varasem trepp on kohandatud just sellele kohale sobivaks, õigemini ruume on kohandatud trepile sobivaks - kõige selgem tunnistus sellest on põhjapoolset akent poolitav madal vahekorrus, mis tundub olevat just trepiga kohandamisel sellise vormi saanud (vt selle kohta rohkem pt B-HOONE TREPP, lk 29).

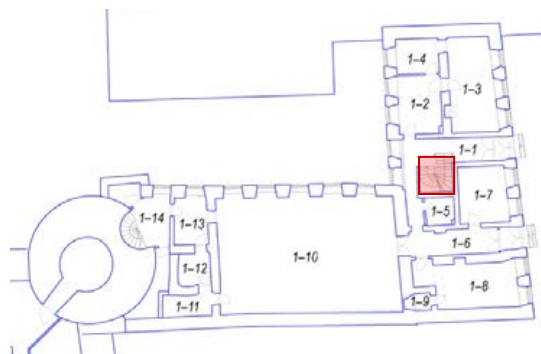
Loodetavasti toovad arhiiviuuringud pisut enam selgust ka B-hoone ehituslikku müsteeriumisse.

Uuringute tulemused ruumide kaupa

PEATREPP / TREPIKODA

Foto 36. Vaade trepile 1. korruselt.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

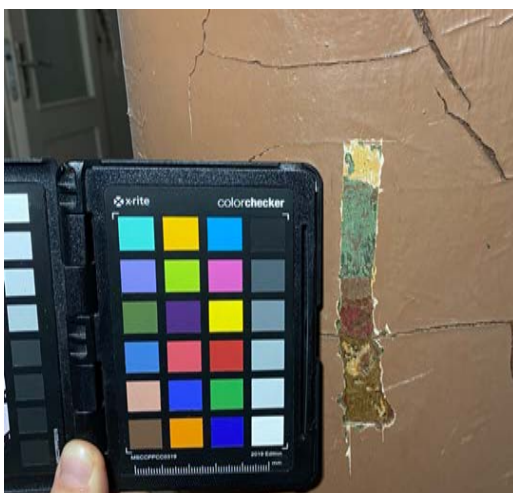

Foto 37. SONDAAŽ **A-TREPP-1** asub esimesel korrusel trepi läänepoolsel käsipuul, trepijooksu alguses. Sondeerides tuvastati seitse kihti värvi (vaata täpsemalt sondaažikaardilt **A-TREPP-1**).

Foto 38. SONDAAŽ **A-TREPP-2** asub esimesel korrusel trepi idapoolsel balustraadil. Sondeerides tuvastati viis värvikihti (vaata täpsemalt sondaažikaardilt **A-TREPP-2**).

Foto 39. SONDAAZ **A-TREPP-3** asub 2. korruselt ülessuunduva trep jooksu läänepoolsel piirdel. Trepilt leiti kaks värvilahendust. Algselt on trepipiire ülaosas olnud kollane ning alaosas tumeroheline, hiljem on trepipiirde n-ö balustraad olnud tumebeež ning käsipuu pruun.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Keldrisse viiva paekivitrepi keskmes olev saetud post (vt foto 62) on eeldatavasti varasema trepi osa. Praeguse trepi täpsem dateering on ebaselge. Puitkergsein trepi ja põhja-lõuna suunalise koridori lõigu vahel on eeldatavasti 20. sajandi algusest, nagu ka kergseinad B-hoone 2. korrusel.

Kergseintel on samuti jälgi konksude ja traadiga kinnitatud roomatist, nagu ka B-hoone tagumise trepi vahekorrusel. Samas stiiliselt sobiks taoline balustriga trepp ka 19. sajandi lõppu. Trepp on põlenud nõukogude ajal⁴⁷ ning balustraad kaeti hiljem kipsplaadiga. Põlengu jälgi on näha 2. ning 3. korrusel. Alates 2. korrusest pole ka vanemat balustritüüpi säilinud. Vanim, peenetest balustritest koosnev balustraad on säilinud umbes $\frac{1}{5}$ ulatuses trepist.

Foto 40. kergsein ruumi 1-1 poolt

⁴⁷ 1966. aasta tulekahjus sai kannatada A-hoone keskel olev trepp ja 1967. aastast ehitati see osaliselt ümber. RA ERA.T-2.4-1.4893.

Foto 41. keldrisse viival trepi keskel olev post.

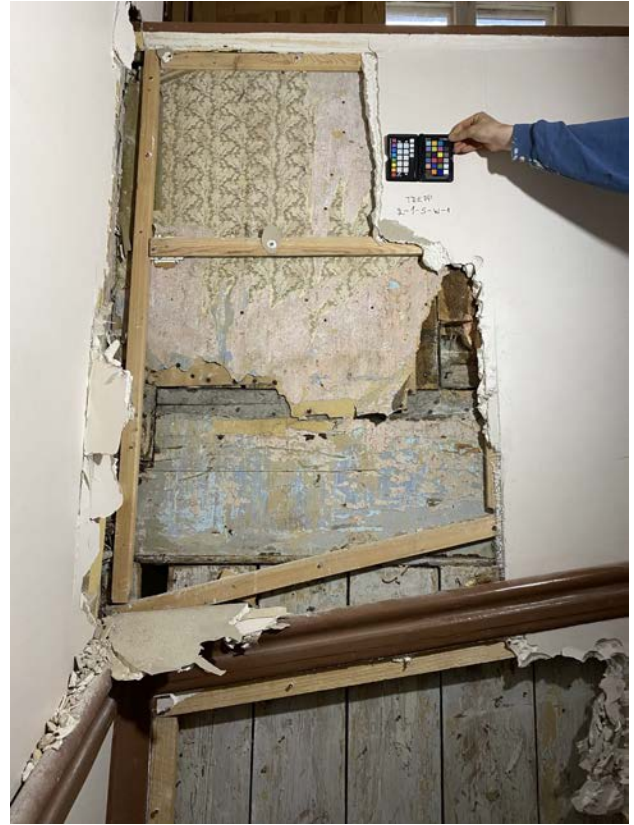

Foto 42. kergsein trepilt vaadates.

Foto 43-44. II. ja III. korrusel põlenud trepiire.

Foto 45-46. II. ja III. korruse uus trepipiire

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Trepp on säilitamist väärt, kuid praegusel kujul ilma erilise esteetilise väärtuseta. Balustraadi säilivus on lünklik. Säilitamisel tuleks ühtlustada balustraad stiililiselt, eelistades treitud balustrite restaureerimist/ rekonstrueerimist. Trepikoja seintel leitud rullmustrid ja tapeedid säilitamist ei vääri.

B-HOONE TREPP

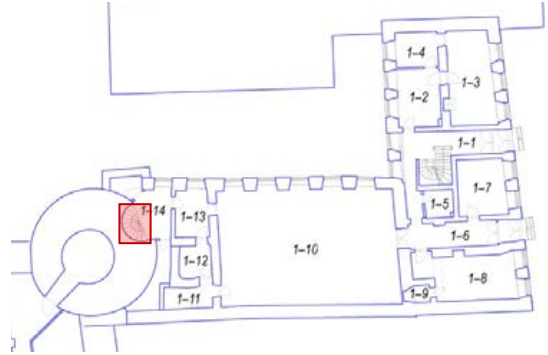

Foto 47-49. Pildid B-hoone trepist esimesel ja teisel korrusel.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 50. SONDAAŽ **B-TREPP-1** asub ruumis 1-14 oleval balustraadil. Sondeerides tuvastati seitse kihti värvi. Üks "baluster" on hiljem välja vahetatud, seega on sellel vähem värvikihte (täpsemalt vaata sondaažikaardilt **B-TREPP-1**).

Foto 51. SONDAAZ **B-TREPP-2** asub ruumis 1-14 üles viiva trep jooksu alguses. Sondeerides tuvastati kuus värvikihti, millest esimesed neli kattuvad trepi piirde käsipuu ja balustraadi alal (täpsemalt vaata sondaazikaardilt **B-TREPP-2**).

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

B-hoone tagumine trepp näib selle hoone puhul olevat tüüpiline näide järjekordsest taaskasutusest. Kujult sobitub trepp täpselt tagumise müüri vastu. Kuid teisalt on see kõrguslikult hoonele täiesti vale. Selle sobitamiseks on ignoreeritud trepi enda konstruktiivset loogikat, lõigatud ja lapitud seda vastavalt vajadusele ning koguni lisatud hoonele täiendav väga madal vahekorrus trepikoja mahus, et see oleks kasutatav.

Ruumi rajatud vahekorrus poolitab ka akna. 1. ja 2. vahelisel korrusel on kasutatud roomatti, kuid sepišnaelte asemel on kasutatud hilisemale ehitusjärgule omaseid konkse (nagu on ka näha A-hoone trepikoja kergseinal). Trepikoja vahekorruse lael, ehk siis originaalsel esimese korruse laepinnal on sepišnaeltega roomatt.

Foto 52-53. Fotod vahekorrusest ja lähivaade lae krohvist ning krohviarmeeringust.

Tähelepanuväärne on see, et ruumi edelanurgas jätkub krohvimatt uue lõunapoolse tellisseina kohal, ehk siis sein on hiljem laotud juba matiga kaetud lae vastu. Trepikoja ja keldri vaheline sein on silikaattellistest.

Trepi taaskasutamise vastu kõneleb aga trepi viisakalt vormistatud lõpetus keldrikorrusel.

Foto 54-55. Trepp keldrist vaadatuna ja trepi lõpetus keldrikorruusel.

SÄILITAMISEETTEPANEKUD

Trepp on väärtuslik ja vajab säilitamist.

I KORRUS

A-HOONE

RUUM 1-1 JA VÄLISUKS

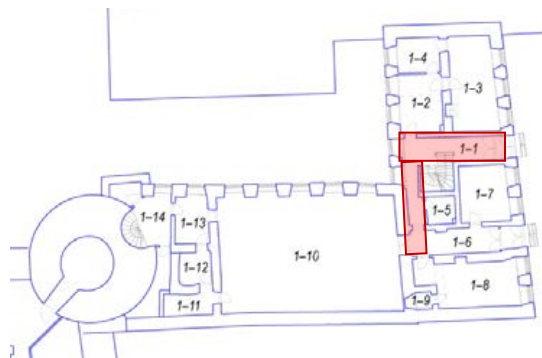

Foto 56. Ruumi vaade kagu suunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 57. SONDAAŽ **1-1-S-N-1** asub ruumi põhjaseinal. Kipsplaadi taga asetsev tellissein on krohvitud 1843. aasta ümberehitusega seostatud krohviga ning viimistletud liim- ja õlivärvikihtidega. Seinalt leiti ka üks rullmustri kiht.

Foto 58. SONDAAŽ **1-1-W-S-2** asub ruumi lääneseinal. Tegemist on päekivist ehitatud seinaga, milles asetsev ukseava on hiljem telliste ning suurema tsemendisisaldusega mördiga kinni müüritud. Seinal on 5 viimistluskihti, mis on kõik õlivärvikihid. Kinnimüüritud ukseava kõrval on alumises kihis 1843. ümberehituse eelne krohvikiht, millesse on löödud täkkeid nakke parandamiseks. Selle peal on 1843. aastale omane krohvikiht.

Foto 59. SONDAAZ **1-1-S-E-3** asub trepi juures, ruumi idaseina ülemises osas ning selle kõik kihid kattuvad sondaazi **1-1-S-N-1** kihtidega.

Foto 60. SONDAAZ **1-1-S-N-4** asub ruumi 1-2 viiva ukse kohal. Tegemist ei ole ajaloolise avaga, kuna sellel puudub ajalooline sillus.

Foto 61-62. SONDAAZ **1-1-L-5** asub trepist lääne pool ruumi 1-1 laes. Plankudel on näha jälgi roomatist, mis erinevalt hoone 19. keskpaigu ümberehitamisega seonduvast on kinnitatud konksudega, mitte harilike sepanaeltega. Taolist roomatti on näha ka B-hoone tagumise trepikoja vahekorrusel. Külgnevat seinajuppi on alt eemaldatud, sealjuures seda toestamata, va. tsementkrohviga.

Foto 63. SONDAAŽ **1-1-L-6** asub ruumi 1-2 viiva ukse kohal laes. Roomatil märkimisväärsete viimistluskihtideta laekrohv. Erinevalt teistest tubadest, ka eeldatavatest tuulekodadest välisuste ees, on trepikoja seinad peegelvõlvideta.

Foto 64. SONDAAŽ **1-1-L-7** asub ruumi trepist ida pool laes, ruumide 2-1 ja 2-2 oleva vaheseina teljel. Puittalad kannavad ülalolevat tellisseina. Krohviarmeeringuna on kasutatud roomatti. Eeldada võib taaskord talade taaskasutust, kusjuures nendel taladel on tahma jälgi, eriti tugevasti just teineteise vastas olevatel külgedel.

FOTO 65. SONDAAŽ **1-1-US-1** asub põhjapoolse välisukse sillusel ning näha on roomatti ning vana lauda ehk samasugust tüüpi lahendust nagu taaskasutatud baroksete taladega sillustel. Tulevikus tuleks seda sillust suuremalt avada kuna siit võib leida ka maalinguid.

Foto 66. SONDAAŽ **VU-4-1** asub välisukse välisküljel, ülemise tahvli nurgal. Sondaažiga on tuvastatud kaks värvikihti, punakas-pruun ja punane (lähemalt vt sondaažikaardilt **VU-4-1**).

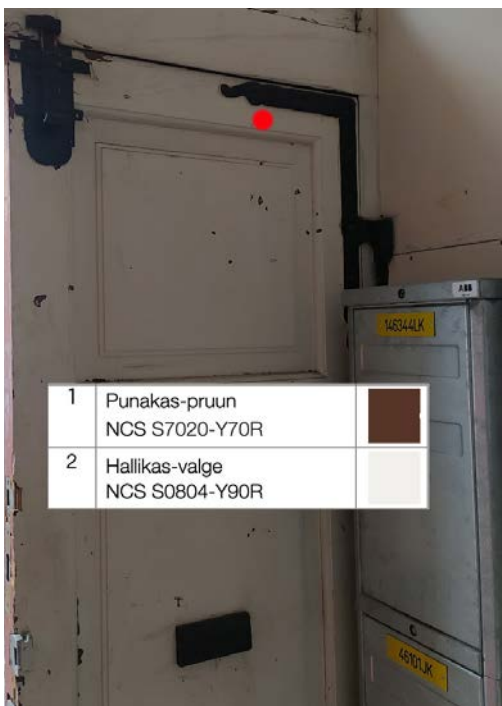

Foto 67. SONDAAŽ **VU-4-2** asub välisukse siseküljel, raampuu ülemises osas. Sondaažiga on tuvastatud kaks värvikihti, punakas-pruun ja hallikas-valge (lähemalt vt sondaažikaardilt **VU-4-2**).

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumi krohvikihid ja varasema trepi säilime keldrisse viitavad, et siin on asunud trepikoda juba 19. sajandi keskpaigu ümberehitamisest alates. Kinni on müüritud anfilaadi süsteem ja tehtud uued käiguteed. Põhja-lõunasuunalise koridori keskel olev ripplae alune sein on ka mingi hetk suures osas eemaldatud (vt sondaaž **1-1-L-5**), samuti on muudetud saali viiva uskeava asukoht. Saaliukse ja anfilaadi kinnipanek seostub tõenäoliselt 1900. aasta ümberehitusega, kui muudeti välisukse asukohta. Algse ukseava asukoha põhjapoolsel küljel on näha ka 1843. aasta ümberehitusele eelnevat krohvikihti.

Põhjapoolne välisuks on rekonstrueeritud vastavalt 1977. aastal koostatud soovitusel.⁴⁸ Enne seda on majal olnud originaalne 19. sajandi puituks, mille eeskujul on teostatud kolme geomeetrilise tahvliprofiliga puituksed. Tahvlid on dekoratiivsed kuid sondaaž ei näita seal raampuuga võrreldes värvikihtide erisusi. Samuti on ümber tehtud ukse valgmiik, kaheosalisest kolmeosalise püstjaotusega valgmiikuks. Terve uks on väljaspoolt esmalt värvitud pruuniks, siis punaseks. Uksepaledel on näha vaid punast värvi. Seespoolt on uks värvitud pruuniks, siis valgeks. Ka siin pole näha tahvlite värvilahenduses erisusi võrreldes raampuuga. Ukse sepsidetailid nagu lihtriivid, hingelatid ja -tapid võivad pärineda 19. sajandist, kuid ei kuulu praeguse rekonstrueeritud puituksega ühte komplekti. Vaadake ka ruumi 2-1 aruannet.

Foto 68. Põhjapoolne välisuks aastal 1977, enne rekonstruktsiooni.

Foto 69. Põhjapoolne välisuks nüüd, aastal 2022.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

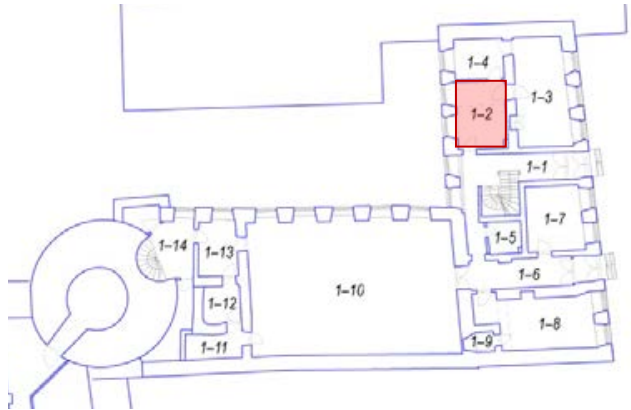
Võimalusel korral avada ja eksponeerida huvitavad tarandid, näiteks kinnimüüritud ava. Säilitada trepp ning võimalikult suures mahus 1843. aastast pärinevat ja sellest eelnevat krohvi.

⁴⁸ Toomkooli tn. 9 välisuste passid, 1977

RUUM 1-2

Foto 70. Ruumi vaade põhjasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 71. SONDAAŽ **1-2-S-N-1** Sondaaž ruumi põhjaseinal. Laastumatt on krohvitud lubitsement mördiga. Viimistlemiseks on kasutatud korduvalt tapeeti. Suure tõenäosusega on tapeedikihtide arv olnud sama, mis läänesinas (6 kihti sondaaži nr 1-2-S-W-6 järgi), kuid need on vahepeal eemaldatud.

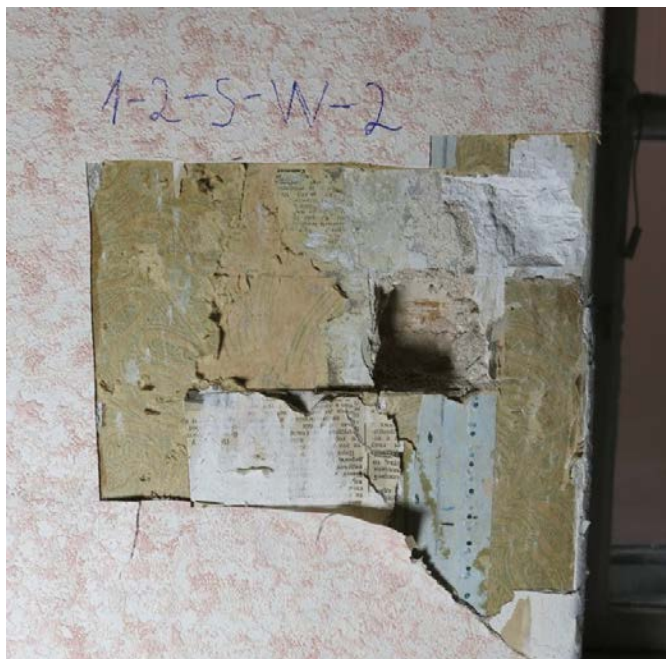

Foto 72. SONDAAŽ **1-2-S-W-2** Sondaaž lääneseina akende vahel. Tellisseinal on lubikrohv, tumedam hall lubi-/ liimvärvi kiht ja tapeedid. Aknapalede servi on enne tapeetseerimist parandatud valge pahtliga.

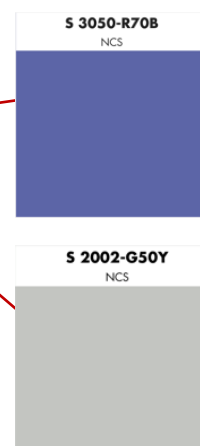

Foto 73-74. SONDAAŽ **1-2-S-E-3** – Sondaaž idaseina keskosas, uksest paremal. Müüritises on näha ka majaplaanile märgitud, kuid nõukogudeaegsete renoveerimistöödega kinni müüritud ukseava (vt ka ruum 1-3). Osaliselt on säilinud 1843. aasta krohv, millel on näha valget kruntvärvi ja selle peal hilisemat tumesinist piiramata pinnana teostatud trafarettmustrit helehallil taustal. Mustri peal on säilinud ca 2 kihti nõukogudeaegset ja 1 kiht hilisemat tapeeti.

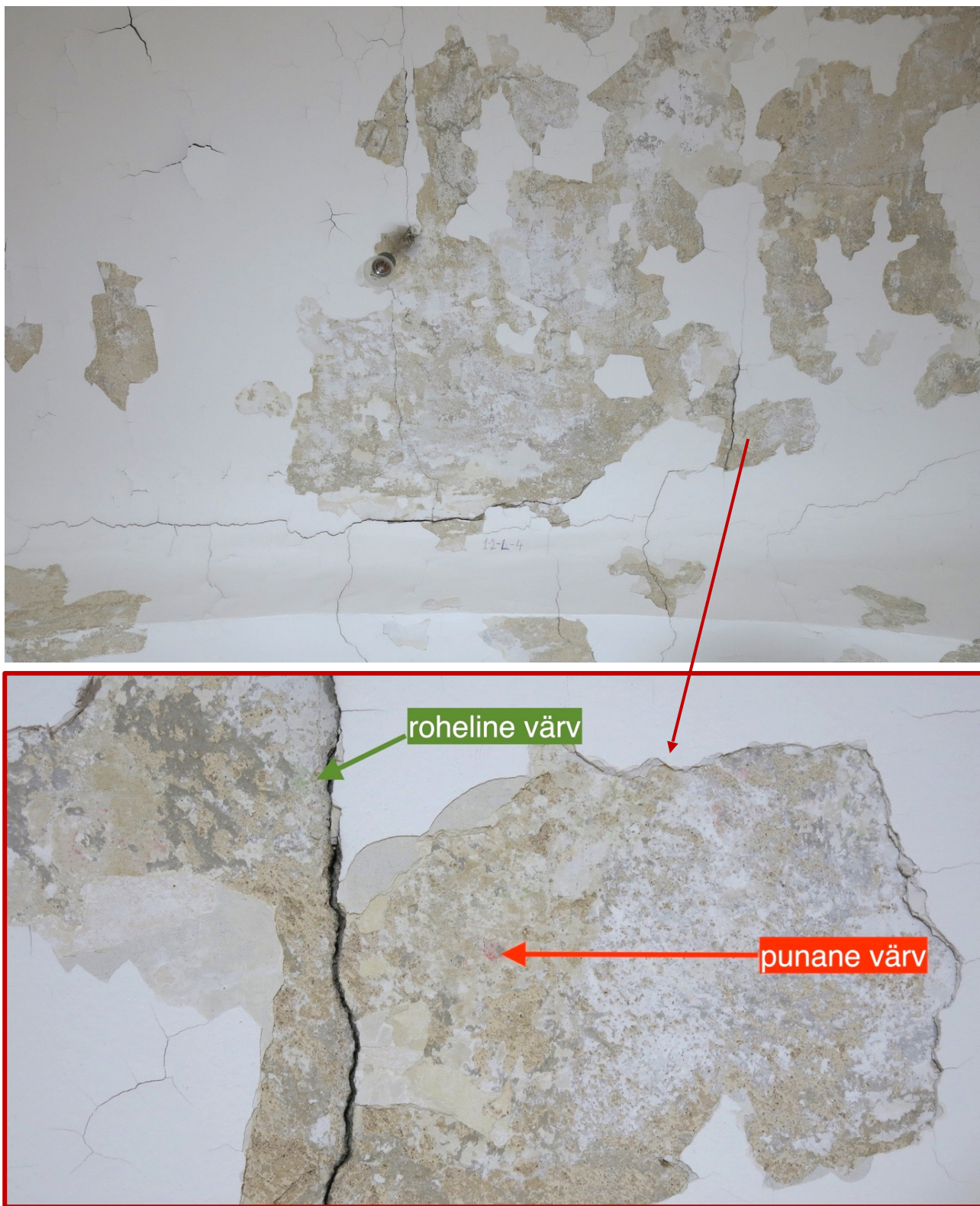

Foto 75-76. SONDAAZ **1-2-L-4** – Sondaaž ruumi lae põhjapoolses osas. Pisteliselt kontrolliti kogu lae viimistluskihte, et tuvastada trafarettmaalingute säilivust, millest on järel kahjuks vaid üksikud värvifragmendid. 1843. aasta krohvimise järel on lagi sarnaselt kõikidele hoone ruumidele esmalt kaetud lubi-/ liimvärvi kihtidega. Antud juhul on esimeses kihis valge kruntvärv, selle peal hall, mida katab omakorda valge koos roheliste ja punaste värvifragmentidega. Hilisemal ajal, kui vahesein juba eksisteeris on lagi kaetud 3–4 valge õlivärvikihiga.

Foto 77. SONDAAŽ **1-2-S-S-5** Sondaaž lõunaseina keskosas. Tellisseinal on 1843. aasta lubikrohv, mida katavad valge ja hall lubi-/ liimvärvi ning kokku 6 kihti tapeeti.

Foto 78. SONDAAŽ **1-2-S-W-6** Lääneseina vasakpoolse akna kohal seinal ja peegelvõlvil on fragmentselt säilinud valge ja heledam roheline lubi-/ liimvärvi kiht, mis on iseloomulikud ruumide 1-2 ja 1-4 ülemistele tsoonidele. Hilisemate laevärvide all, mis ulatusid ka peegelvõlvile ja seinte ülemise osa peale on säilinud 6 kihti nõukogudeaegseid tapeete.

Foto 79-80. SONDAAŽ **1-2-AS-1** ja **1-2-AS-2** ruumi lääneseina akna-sillused.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumis on hästi säilinud 1843. aasta krohv, mis katab seinapindu ja lage. Samas ei ole peaagu säilinud tolleaegseid viimistluskihte ja laemaalingute olemasolule viitavad vaid üksikud värvifragmendid, mis on sarnased teise korruse ruumist nr 2-4 leitud trafarettornamendi värvigammale. Samuti on kõrvuti asetsevad toad nr 1-2 ja 1-4, 1843. aasta ümberehituste järgselt, olnud üks ruum. Neid eraldav hilisem vahesein on kaetud laastumatile paigaldatud lubitsementkrohviga, mida on korduvalt tapetseeritud, kuid kihid on enne viimast tapetseerimist eemaldatud. Fragmendid varasematest tapeetidest on siiski veel vaheseina aknapoolses osas leitavad (vt sondaaž **1-2-S-N-1**). Seina valmimisjärgselt on vormistatud ka peegelvälv, mis läheb sujuvalt kokku 1843. aasta omaga. Lisaks kattub ruumides vaheseinaeelne viimistlus – nt leiti hallil taustal tumesinine trafarettmusteri fragment ka ruumi 1-4 seinalt (vt sondaaž **1-4-S-E-2**). Vahesina ehitusega on muudetud ka uste asukohti. Kinni on müüritud üks ruumi 1-4 idaseinas, kus hetkel asub nišš ja ruumi 1-2 idaseina keskosas (vt sondaaž **1-2-S-E-3**).

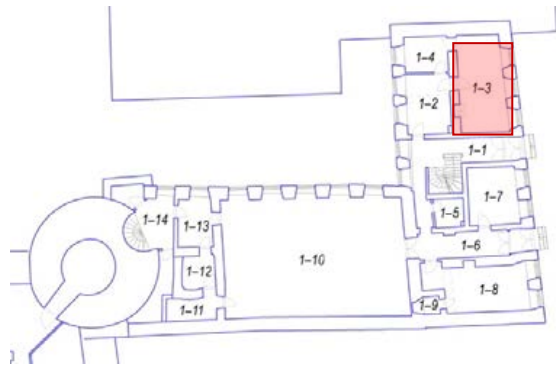
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Säilitada 1843. aasta viimistluskrohvi, mis on heas seisukorras. Avada ja eksponeerida aknasillused.

RUUM 1-3

Foto 81. Ruumi vaade lõunasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 82. SONDAAŽ **1-3-S-N-1** – põhjasein (hoone välissein), sondaž maast laeni. 1843.aasta renoveerimiskrohvi alt paljandub varasem krohvikihht, millel on ca 7 viimistluskihti. Selle peal on 1843.aasta krohv ning hilised, 20.saj (valdavalt nõukogude perioodi) viimistlused.

Foto 83. SONDAAŽ **1-3-S-W-2** – läänesein, suurem tsementkrohvi paranduskoht.

Foto 84. SONDAAŽ **1-3-S-E-3** krohvisondaaž idaseinas, põhjapoolse ja keskmise akna vahel, mis näitab, et müüritises puuduvad märgid akende ümberehitusest. Otse müüritisel paikneb 1843.aasta krohvikihht.

Foto 85. SONDAAŽ **1-3-S-S-4** krohvisondaaž lõunaseinas, mis näitab varasema ukse ja ukse silluse asukohta. Ukseleng on aknapale siseservast ca 50 cm kaugusel ning on 143 cm lai. Lõunaseinas on ainult 1843.a ümberehituse järgne krohv, varasemaid kihte ei tuvastatud.

Foto 86. SONDAAŽ **1-3-S-W-5** krohvisondaaž lääneseinas. Praegu seina lõunapoolses kolmandikus paiknev seinakapp oli algsetelt uks. Sondaažis on näha ukse silluse asukohta. Kivisillus on laotud vaheldumisi pae- ja telliskividest.

Foto 87. SONDAAŽ **1-3-L/PV-E-6** viimistluskihtide sondaaž peegelvõlvil ja laes. Varaseimal (1843.a järgsel) kihil on aimata polükroomse dekoori jälgi, kuid kihi väga fragmentse säilivuse tõttu on muster loetamatu. Üksikute irdsete fragmentide põhjal näib, et see on teostatud ookertoones.

Foto 88. SONDAAZ **1-3-L/PV-N-7** krohvisondaaž põhjaseina peegelvõlvi ja laes. Pееgelvõlvi ja lae konstruktsiooni moodustavad sepanaelttega kinnitatd lauad, millele on traadiga punutud roomatt. Otse konstruktsioonil on 1843.a krohv.

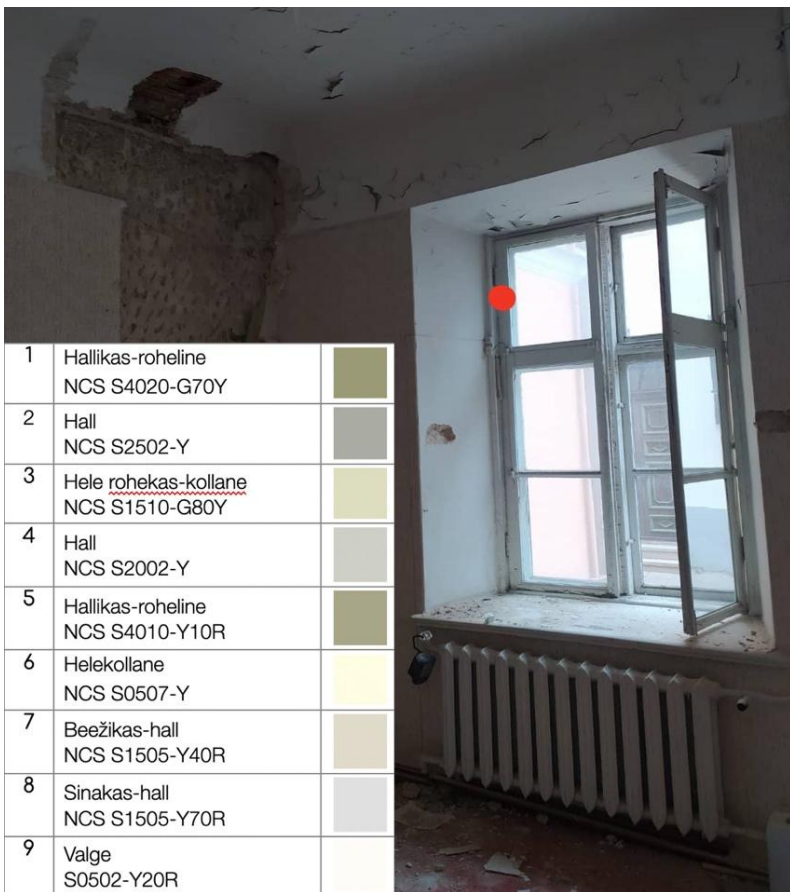

Foto 89. SONDAAZ **A 1-1-1** asub esimese korruse põhjapoolseima akna siseküljel ning kirjeldab aknaraami üheksa värvikihi stratigraafiat (vt sondaažikaart **A 1-1-1**).

Foto 90. SONDAAŽ **A 1-1-2** asub esimese korruse põhjapoolseima akna välisküljel ning kirjeldab aknaraami värvikihtide stratigraafiat. Lisaks sondaažile teostati värvikihtide väljaselgitamiseks mikroskoopiline ristlõige (vt sondaažikaart **A 1-1-2**), millest ilmnes 13 värvikihti.

Foto 91. SONDAAŽ **A 1-1-3** asub esimese korruse põhjapoolseima akna välisküljel ning kirjeldab aknaraami keskliistu värvikihtide stratigraafiat. Värvikihtide väljaselgitamiseks teostati mikroskoopiline ristlõige (vt sondaažikaart **A 1-1-3**), millest ilmnes 12 värvikihti.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumi põhjaseinas on säilinud 1843. aasta ümberehituse eelne krohv, millel on korduvad viimsitluskihid (vähemalt 7 kihti). Kihid on väga fragmentsed, aga neil on aimatavad pintsli-löögid, mis viitavad viimistlusele. Siiski ei suudetud varasemates kihtides ühtki välja loetavat detaili tuvastada.

Foto 92. Varasemad viimistluskihid, mille dekoor ei ole väljaloetav.

FOTO 93. 1843.a ümberehituse eelne viimistluskiht trafarettmaalinguga seinakarniisitsoonis.

Viimasel ümberehituse (st 1843.a) eelsel kihil jookseb karniisitsoonis hallil taustal pruun joon, mille all on klassitsistliku ilmega trafarettmaaling.

Sellele järgneb 1843.aasta krohvikih, millega on vormitud ka peegelvõlvid ning lagi. Selle ruumi teistel seintel 1843.a eelseid kihistusi ei tuvastatud.

Ruumis on kolm akent, mille sillustel tuli 1843.a krohvi alt välja “taaskasutatud” baroksete akantusmaalingutega talad, nagu kõigis teistes ruumides. Siinpuhul küll loetavaid maalinguid sondaazides ei tuvastatud, küll aga viitavad heleda värvi fragmendid sellele, et talad on kunagi olnud viimistletud (ilmselt on säilinud vaid maalingute taustavärvi riismed).

Ruumi lõunaseinas on olnud anfilaadselt avanev uks laiusega 143 cm. See on millalgi 20.sajandil tellisega kinni laotud ja krohvitud tsemendisaldusega krohviga. Ukse sillusekaar on laotud punasest, tõenäoliselt käsitsivalmistatud kitsast ja pikast tellisest; silluse (= tellise) kõrgus 28 cm. Mis ajast ukseava pärineb, ei tea; kas tegemist võib olla 1843.a ümberehituse eelse avaga, on raske öelda, kuna kõik uksega seotud krohvid pärinevad hilisemast perioodist. Sellele võiks küll viidata ukse silluse tellis, mis erineb kuju ja silluse ladumise tüübi poolest teistest avadest (1843.a näib tüüpiline olevat pae ja tellise vaheldumisi ladumine). Kindel on siiski see, et uks moodustas hoonet läbivas anfilaadses ustereas ühe uks 1843.a järgselt (vt joonis 15).

Foto 94-97. Aknasillusteks on „taaskasutatud“ varasemaid baroksete akantusmaalingutega talasid. Ühelgi sondeeritud sillusel küll maalinguid ei tuvastatud, kuid heleda taustavärv fragmentid näitavad, et talad pärinevad varasematest maalitud lagedes.

Ka ruumi lääneseina uste asukohta on muudetud. Algselt oli uks praeguse kapi kohal, kus puitsillusele toetub 1843.a hoonejärgule omane paekivi ja tellisega sillus. Praegused terassillustega ukseavad on selgelt hilisemad. Taolisi silluseid leiti ka A-hoone koridoride lääneseina põhjapoolsemalt akendelt. 1843.aasta renoveerimise järgseltelt kihtidelt laes ja peegelvõlvil tuvastati ookertooides (trafaret)maalingute olemasolu, kuid nende hapruse tõttu on ornamendi iseloom praktiliselt hoomamatu.

Foto 98. 1843.a järgne viimistlus, millest on aimata vaid üksikud väljaloetamatud fragmentid.

Ruumi põrand on täispunnlaud, nagu ka mujal hoones leitud eeldatavad originaalpõrandad (vt põrandate kohta rohkem konstruktor Siim Randmäe aruanne).

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Soovitav on avada ja eksponeerida ruumi põhjasein täismahus, kuna see on üks väheseid 1843.a eelseid krohvinäiteid terves hoones (sarnane situatsioon on hoone lõunapoolses välisseinas, kuid siseseintel puuduvad igasugused märgid varasemast viimistlusest). Seina teeb huvitavaks ka karniitsoonis olev trafarettmaalingu riba, mis viitab 19.sajandi ümberehituseelsele viimasele (oletatavalt klassitsismiperioodi) viimistlusele hoones. Maaling tuleks hoolikalt välja puhastada, viimistleda ja vormistada, nii et see muutuks ka altvaates loetavaks.

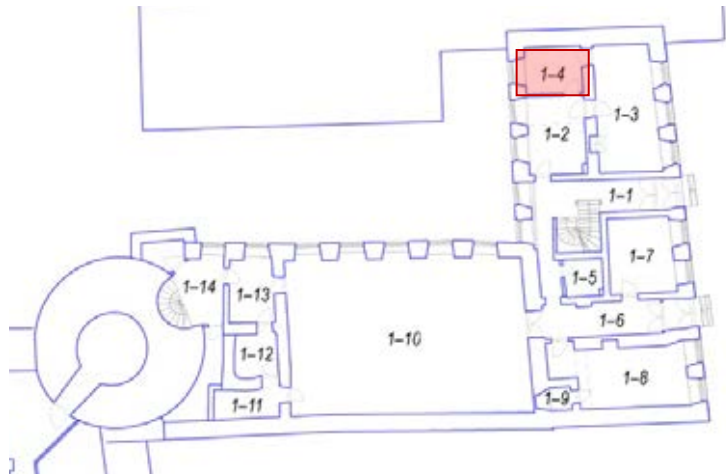
Soovitav oleks avada lõunaseina anfilaadne uks (juhul, kui avatakse teiste ruumide sama anfilaadirea ukseid).

Kindlasti tuleb avada ja restaureerida baroksed aknasillused.

RUUM 1-4

Foto 99. Ruumi vaade loodesuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 100-101. SONDAAŽ **1-4-S-N-1** – põhjasein (hoone välissein), sondaž läbib horisontaalselt seina kogu ulatuses ning idapoolses servas suuremalt keskosa ja ülemist äärt. Esimeses kihis on säilinud 1843. aasta renoveerimise eelne krohv, millel on ca 12 viimistluskihti (vt fotod 102-103) (lubi-/liimvärvid, mis pealmistes kihtides on säilinud enamasti fragmentselt ning sondeerimisel pudenevad seinalt maha). Selle peal on 1843. aasta krohv, millel on väga fragmentselt säilinud 19. saj viimistluskihid ning neid on keeruline tuvastada. Krohvil on hall liimvärvi kiht, mille peal 6 kihti nõukogudeaegseid ja üks kiht hilisemat tapeeti. Loodenurka tehtud müüritise sondaž näitab, et põhja- ja läänesein (tagafassaad) ei ole omavahel seotud.

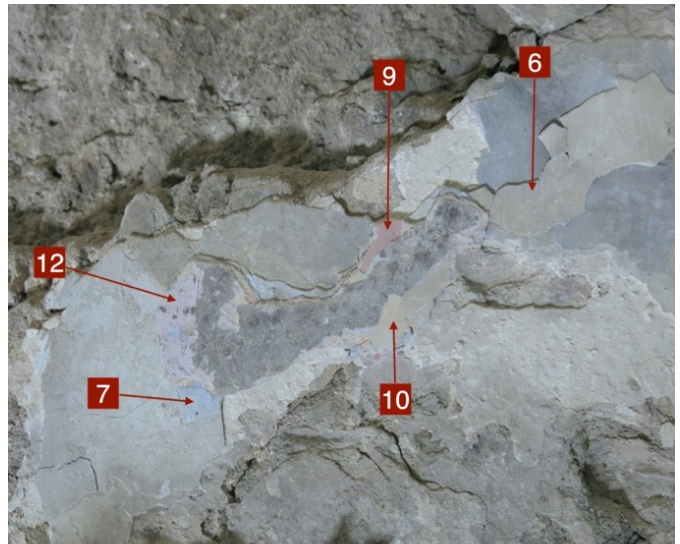

Foto 102-103. Lubi- ja liimvärvi kihid põhjaseina vanemal krohvikihil.

Foto 104. SONDAAZ **1-4-S-E-2** – idaseina ülemine osa. 1843. aasta krohvil on näha fragmentselt säilinud rohekat ja teisi lubi-/liimvärvi kihte (4 kihti: 1. hele kruntvärv; 2. roheline; 3. sinine trafarett hallil taustal; 4. valge). Kolmanda kihi sinine trafarettmuster ulatub peegelvõlvini – sinise värvi fragmente on näha peeglvõlvi all. Sama kiht on suurema pinnana olemas ka ruumis nr 1-2 – vt sondaaz nr **1-2-S-E-3**). Värvikihtide peal on ajaleht, 6 kihti nõukogudeaegseid ja 1 hilisem tapeet. Tapeetide ülemise ääre piir on põrandast 288 cm.

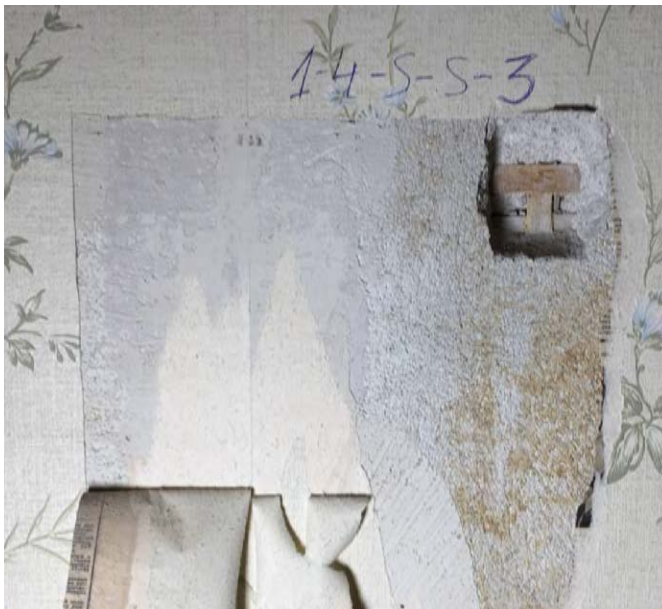

Foto 105. SONDAAŽ **1-4-S-S-3** Ruumide 1-2 ja 1-4 vaheline puidust vahesein, mida katab laastumatt ja lubitsegment krohv. Ruumis 1-2 poolt samale seinalle tehtud sondaaž näitab, et nõukogudeaegsed tapeedid on ulatunud ka vahesinalle, kuid need on enne viimast tapetseerimist suures mahus sellelt seinalt eemaldatud. Seina valmimise järgselt on vormistatud ka uus peegelvõlv, mis läheb sujuvalt kokku 1843. aasta omaga.

Foto 106. SONDAAŽ **1-4-S/PV-N-4** sondaaž põhjaseina ülemises osas ja peegelvõlvil. Fotol on näha kaks krohvikihiti – 1843. aasta ümberehituse aegne ja varasem, mis ulatub peegelvõlvi laudise ja roomatini.

Foto 107. SONDAAŽ **1-4-S-PV-L-W-5** – sondaaž lääneseina akna sillusel, selle kohal, peegelvõlvil ja laes. Aknasilluseks on taaskasutatud varasema hoone talasid. 1843. aasta viimistluskihid on krohvil säilinud fragmentselt ja maalinguid ei leitud.

Foto 108-109. Ruumi kagunurgas leitud üksikuid polükroomse maalingu fragmente, mis on 1843. aasta krohvi teisel viimistluskihil (valge taust ja värviline trafarett).

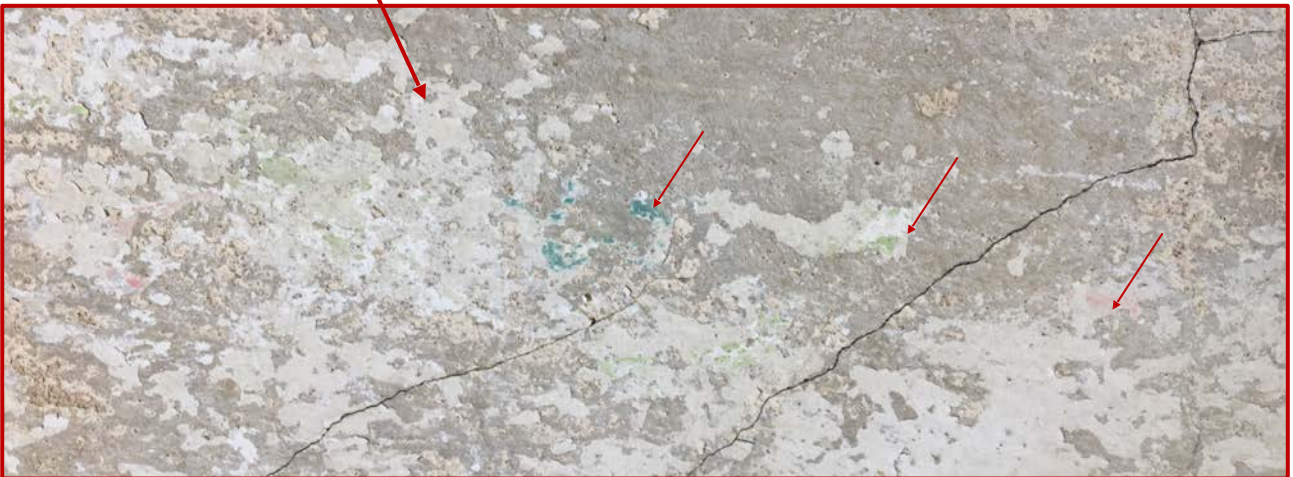

Foto 110. SONDAAZ **1-4-S-E-6** – sondaaz idaseina keskosas. Sein on laotud paekivist. Hilise remondi käigust on tehtud krohviparandusi tsementmördiga.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruum on olnud 1843. aasta ümberehituste järgselt üks tuba koos ruumiga nr 1-2 ning kirjelduse leiab aruandest ruumi nr 1-2 kirjeldava osa alt.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Avada täismahus põhjaseinas olev 1843. aasta ehitustööde eelne krohv. Krohvi avamise järgselt koos restauraatoritega otsustada, kas (ja kuidas) see eksponeerida või säilitada uute kihtide all.

Avada ja eksponeerida aknasillus.

RUUM 1-5

Foto 111. Ruumi vaade iidasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 112. **SONDAAŽ 1-5-L-1** Sondaaž lae keskosas. Lagi on kaetud tsementkrohviga ning ka laudis tundub pigem uuem (lauad on pehkinud, sellest nende tume toon), millest annab tunnistust laudise kinnitusnaelte iseloom.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Näib, et tegemist võiks olla hilisema ruumiga, kuna sellel puudub peegelvõlv ning igasugused märgid varasemast (19.saj) krohvist. Arvestades seda, et ruum paikneb 1843.a lõunapoolse välisukse ida-lääne teljel ning kõrvalasuva ruumi 1-7 poolt on kahte ruumi eraldav vahesin väga rohmakalt (kinni) müüritud, tundub see üsna usutav. Kuidas täpselt sellel teljel varasem ruumide / avade struktuur paiknes, on uuringute põhjal keeruline öelda. Igatahes on selge, et väisuks ning suurde saali viiv uks olid ühel joonel (vt ruum 1-10) ning ruum 1-5 jääb sellele teljele.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ruumis puuduvad säilitamisväärsed elemendid.

RUUM 1-6

Foto 113. Ruumi vaade läänest.

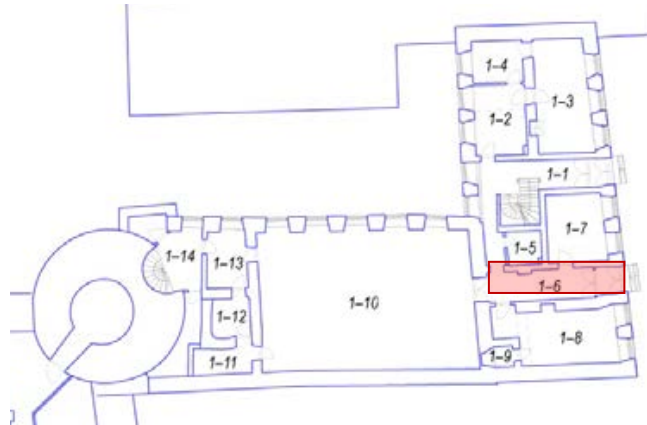

Foto 114. SONDAAZ **1-6-S-S-1** asub ruumi lõunaseina idapoolse osa keskel. Sein on laotud paekivist ning krohvitud lubikrohviga. Krohvil on neli kihti värvi – valge, helesinine ja tuhm roosa liimvärv ning oliivikarva alküüdvärv.

Foto 115-116. SONDAAZ **1-6-L-2** asub ruumi idapoolses otsas ning näitab peegelvõlvidega lage, mis on idas poolitatud vaheseinaga.

Foto 117. SONDAAZ **1-6-S-S-3** asub ruumi lõunaseina läänepoolsel osal ning näitab telliste ja kõrge tsemendisisaldusega krohviga kinni müüritud ava, mis on viinud ruumi 1-8.

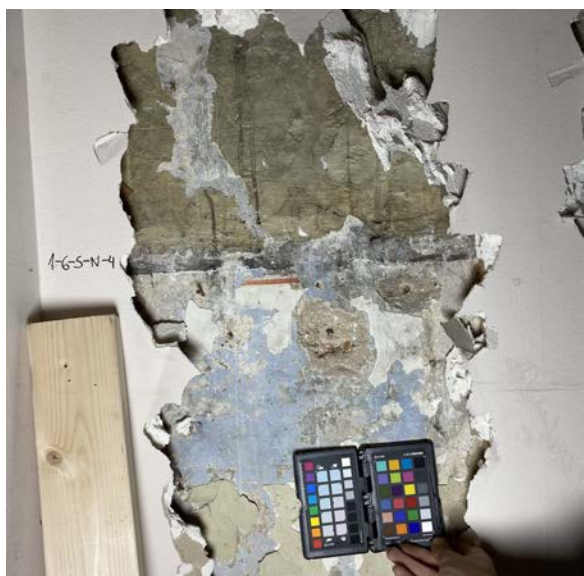

Foto 118. SONDAAZ **1-6-S-N-4** asub ruumi põhjaseina keskel. Tegemist on tellisseinaga. Vanima viimistluskihina on näha helesinist liimvärvi, sellele järgneb valge liimvärviga viimistluskiht, mida liigendab 170 cm kõrgusel punane joon. Sellele järgnevalt on sein üle värvitud oliivkarva tooniga.

S 2005-B80G
NCS • NCS 1950

1-6-s-n-4
S 2030-Y80R
NCS • NCS 1950

Ylemine värv
S 2010-Y10R
NCS • NCS 1950

Foto 119. SONDAAZ **1-6-US-N-5** asub ruumi 1-7 viiva uke kohal ning sellest on näha, et tegemist on hilisema avaga, sellele viitab uuem sillus ja kõrge tsemendisisaldusega krohv silluse kohal.

Foto 120. SONDAAZ **1-6-L-6** asub ruumi keskel. 1843. aastaga seostatud krohvi alt tuleb välja roomatt, krohvi peal on kaks kihti valget lubivärvi ning hilisem kollakas liimvärv.

Foto 121. SONDAAŽ **VU-5-1** asub välisukse välisküljel, keskmise tahvli nurgal. Sondaažiga on tuvastatud kaks värvikihti, punakas-pruun ja punane (lähemalt vt sondaažikaardilt **VU-5-1**).

Foto 122. SONDAAŽ **VU-5-2** asub välisukse siseküljel, ülemise tahvli nurgal. Sondaažiga on tuvastatud kolm värvikihti, punakas-pruun, hall ja hallikas-valge (lähemalt vt sondaažikaardilt **VU-5-2**).

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Peegelvõlvi järgi on näha, et välisukse ees olev väike ala kuni sondaažini **1-6-S-S-3** ehk kinni laotud avani on moodustanud ühe terviku. Huvitav on aga, et lae läänepoolne peegelvõlv ristub samasse aega dateeritud ukseavaga (kuna nendes on samasugune krohv, sama tüüpi armeeringu peal). Ruumi põhja- ja lõunaseintel on leitud erinevad viimistluskihid, lõunasein on ilmselt varasemast hoonest (vaata ruumi 1-8).

Lõunapoolne välisuks on rekonstrueeritud vastavalt 1977. aastal koostatud soovitusel.⁴⁹ Enne seda on majal olnud originaalne 19. sajandi puituks, mille eeskujul on teostatud kolme geomeetrilise tahvliprofiiliga puituksed. Tahvlid on dekoratiivsed kuid sondaaž ei näita seal raampuuga võrreldes värvikihtide erisusi. Terve uks on väljaspoolt esmalt värvitud pruuniks, siis punaseks. Uksepaledel on näha vaid punast värvi. Seespoolt on uks värvitud pruuniks, siis valgeks. Ka siin pole näha tahvlite värvilahenduses erisusi võrreldes raampuuga. Ukse sepsidetailid nagu lihtriivid, hingelatisid ja -tapid võivad pärineda 19. sajandist, kuid ei kuulu praeguse rekonstrueeritud puituksega ühte komplekti.

Antud uuringute käigus ei vaadatud praeguse välisukse sillust, seda tuleks kindlasti tulevikus teha. Kuna tegemist on 1843. aasta aknaavaga võivad siingi olla peidus taaskasutatud baroksed sillusetalad.

Foto 123. Põhjapoolne välisuks aastal 1977, enne rekonstruktsiooni.

Foto 124. Põhjapoolne välisuks nüüd, aastal 2022.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Soovi korral võib taasavada ajaloolise ava ruumi 1-8.

⁴⁹ Toomkooli tn. 9 välisuste passid, 1977

RUUM 1-7

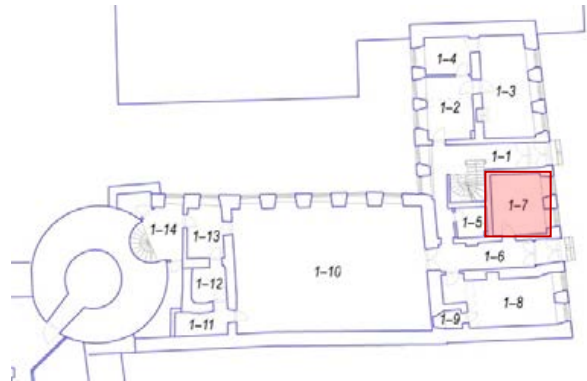
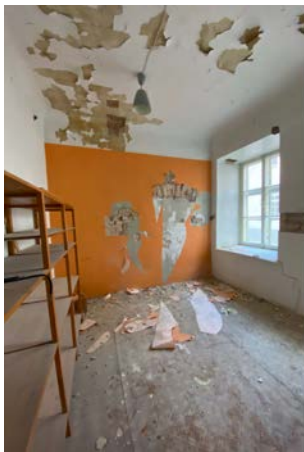

Foto 125-126. Ruumi üldvaated kirde ja kagu suunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 127. SONDAAŽ **1-7-S-N-1** krohvisondaaž põhjaseinas. Seina müüriladu on tellistest. Osa avatud pinnast on kaetud 1843. aasta krohviga, alumise osa tumedama värvitooniga viimistletud krohv ühtib 1900. aasta ukse asukoha muutmisega seotava krohviga, mida tuvastati ka sondaažil **1-7-S-E-3**.

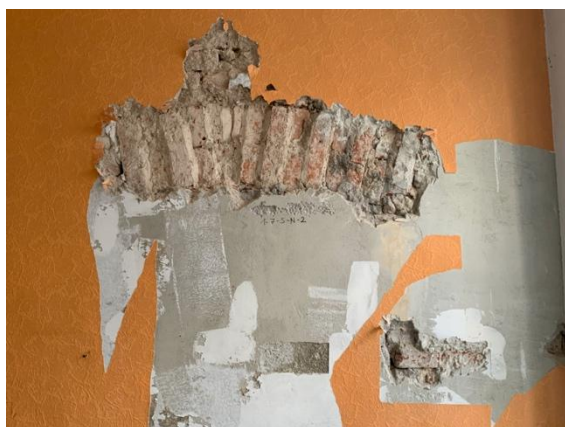

Foto 128. SONDAAŽ **1-7-S-N-2** krohvisondaaž põhjaseinas, mis näitab varasema ukse ja ukseilluse asukohta. Veel 1971. aasta põhiplaani on ukse asukoht märgitud läbitava avana. Ukseava on kinni kaetud tsementkrohviga. Sondaaž vastasseinas (**1-7-S-S-6**) viitab analoogselt teljel asunud uksele, moodustades seega anfilaadse läbikäigu, mis ulatus ruumist 1-3 kuni ruumini 1-7.

Foto 129. SONDAAŽ **1-7-S-E-3** krohvisondaaž idaseinas, kahe akna vahel. Müüritises välja loetav püstvuuk, mis viitab avatäidete ümberehitusele. Varasemale ehituslahendusele viitab keskmine, paekivist ja tellisest laotud osa millest mõlemale poole on hilisema ehitusjärgu käigus laotud aknapaale. Müüritise peal on suurema teraga krohv, mida on põhjust seostada 1900. aasta fassaadi ümberehitusega ning mis esineb ka teistes ruumi osades. Lõunapoolse akna asukohal paiknes enne 1900. a. ümberehitust ukseava.

Foto 130. SONDAAŽ **1-7-S-E-4** viimistluskihtide ja krohvi sondaaž lõunapoolse akna aknapaalel. Konstruktsioon on laotud tellistest, mida katab üks krohvikihit millel omakorda on tuvastatud 5 värvikihti. Krohv seostub oletatavasti 1900. aasta ümberehitusega.

Foto 131. SONDAAŽ **1-7-S-E-5** krohvisondaaž idaseina lõunapoolses nurgas. Krohvikihit all näha akna silluse puidust osa, mis on kaetud traadiga kinnitatud rooga ning mis ulatub kuni ruumi lõunaaseinani välja. Silluse viimistlus ühtib nii käesolevas ruumis kui ka teistes ruumides avatud aknasillustega ja peegelvõlvidega ning on seega seotav 1843. aasta ümberehitusega, mil sellel asukohal paiknes hoone teine peauks.

Foto 132. SONDAAŽ **1-7-S-S-6** krohvisondaaž lõunaseinas, mis näitab varasema ukse ja ukse silluse asukohta. Ava paikneb samal, anfilaadi moodustaval teljel põhjaseinas avatud uksega. Uksesillus on laotud tellistest ning tugevdatud puidust talaga. Krohvide vaatlusele ja ehitusloogikale tuginedes on põhjust siduda selle ukse kinniehitamist 1900. aasta ümberehitusega.

Foto 133. SONDAAZ **1-7-S-S-7** – krohvisondaaž lõunaseinas. Sondaaž paikneb otse sondaaži **1-7-S-S-6** all ning sellel on näha vastava endise ukseava idapoolset uksepalet. Ukseava paled on laotud tellistest ning viimistletud faasitud nurgaga sileda pinnana.

Foto 134. SONDAAZ **1-7-S-S-8** – krohvisondaaž lõunaseinas. Käesoleva sondaažiga on otsitud sondaažilt **1-7-S-S-7** leitud uksepalele analoogset vastet ukse teisel poolel, kuid selles mahus teostatud sondaaž soovitud tulemust välja ei andnud. Välja on võimalik lugeda vaid tellistest müüriladu ning arvatavasti 1900. aastaga seostuvat krohvikihiti.

Foto 135. SONDAAZ **1-7-S-W-9** – krohvisondaaž ruumi lääneseinas. Arvestades sellega, et kuni 1900. aasta ümberehituseni paiknes käesolevas ruumis hoone teine peauks, peaks ehitusloogikast lähtudes ka ruumi lääneseinas olema mingisugune läbipääs. Sondaažiga avatud alalt ei tulnud välja uksepilluseid ega teisi seal paiknenud avale viitavaid elemente, kuid oleks soovitatav seina suuremas mahus avada, et selgitada välja, kas selles seal on paiknenud avatäide või mitte. Sondaažilt loetav vaid tellistest müüriladu, ehkki selle konarlik iseloom viitab millegi kinnimüürimisele.

Foto 136. SONDAAZ **1-7-PV-N-10** – krohvisondaaž põhjaseina peegelvõlvi. Võlvi konstruktsiooniks on sepanaeltega kinnitatud lauad ning traadiga kinnitatud roomatt. Otse konstruktsioonil on 1843. aastaga seostuv krohvikihiti. Peegelvõlvi konstruktsioon jätkub ka laes (Sondaaž **1-7-L-N-11**), mis kinnitab, et lagi ja peegelvõlv pärinevad samast ehitusjärgust.

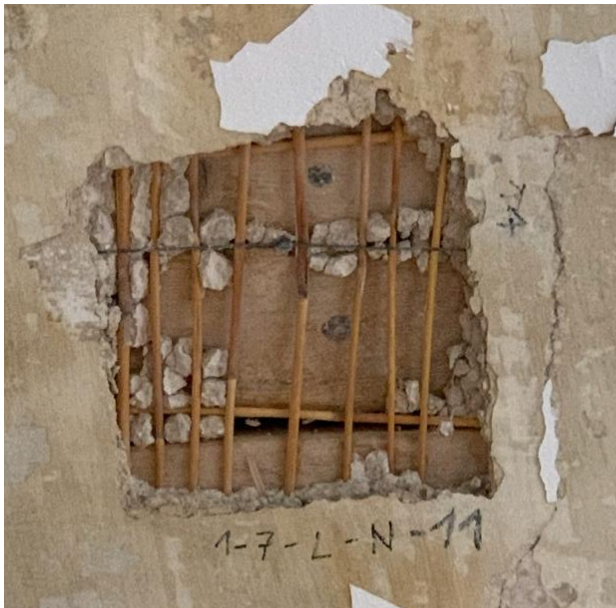

Foto 137. SONDAAZ **1-7-L-N-11** krohvisondaaž ruumi lae põhjapoolses osas. Lae konstruktsioon (sepanaeltega kinnitatud lauad ning traadiga kinnitatud roomatt) ühtib peegelvõlvi konstruktsiooniga.

Foto 138-139. Kõrvutatud SONDAAZ **1-7-AS-1** ja SONDAAZ **1-7-AS-2** – krohvisondaažid ruumi aknasillustel näitavad, et aknasilluste lahendus ühtib ülejäänud hoone aknasillustega. Kuigi taladel ei ole tuvastatud maalinguid, viitavad ehitusmaterjalid siiski 1843. aasta ümberehitusele ja varasemate ehitusjärgkude materjali taaskasutusele.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumi seinad on valdavalt laotud tellistest, erandiks on ruumi idasein, kus leidub ka 1900. aasta ümberehituse eelses seinasosas paekivi. Vanimaks viimistluskihiks on 1843. aasta ümberehitusega seostuv krohv, mida esineb nii seintel kui ka peegelvõlvidel ja laes. Seinapindadel esineb kohakuti ka 1900. aasta ehitustegevusega seostuvat krohvi, seda põhiliselt idaseinas. Ruumis on enne 1900. aastat asunud hoone teine peauks kohal, kus praeguse seisuga paikneb lõunapoolne aken. Hetkeseisuga on avatäiteid ruumis kolm, millest kaks on idaseinas paiknevad aknad ning üks on lõunaseina läänepoolses osas asuv uks. Lisaks on sondaažidega tuvastatud nii põhja- kui ka lõunaseinas kaks ukseava, mis moodustavad koos põhja pool paiknevatest ruumidest tuvastatud analoogsete leidudega anfilaadi, mis ulatub ruumist 1-3 kuni ruumini 1-7. Lõunaseinas paikneva ukseava sulgemist on põhjust siduda 1900. aasta ümberehitusega.

Veel 1971. aastast pärinevatel plaanidel on seevastu põhjaseinas ja lääneseinas avastatud ukseavad kujutatud läbitavate avadena, mistõttu nende sulgemine dateerub hilisemasse perioodi.

Ruumi seintelt ei ole hetkeseisuga leitud ühtegi maalingut ega muud huvipakkuvat viimistlusdetail ning ka 1843. aasta ehitusjärgu käigus taaskasutatud aknasilluste taladelt maalingute jälgi ei tuvastatud (küll aga maalingu taustavärvi fragmente).

Foto 140-141. Sondaažidega avatud ukseavad põhja- (vasakul) ja lõunaseinas (paremal)

SÄILITAMISEETTEPANEKUD

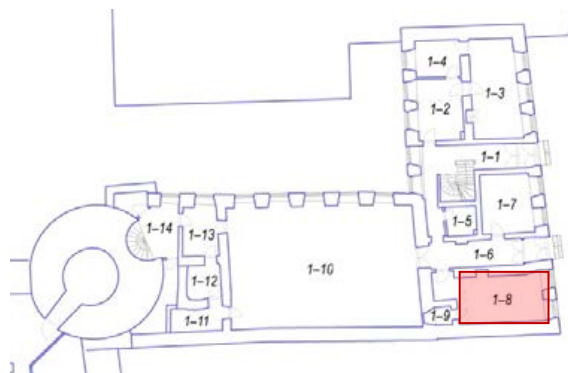
Käesoleva ruumi vanima tuvastatava ehitusjärguna väärksid säilitamist ennekõike 1843. aasta ümberehituse aegsed kihid, mis on täismahus säilinud peegelvõlvidel ja laes. Juhul kui on plaanis avada ka teistes ruumides sama anfilaadirea ukсед, tuleks avada ka selle ruumi põhja- ja lõunaseinast avastatud ukseavad.

Kuna aknasilluste puhul on tegemist 1843. aasta ehitusjärgu käigus taaskasutatud baroksete taladega, tuleks ka need täismahus avada ning restaureerida. Restaureerimistöode käigus tuleks avada ning lähemalt uurida ka läänepoolse akna sillust ning vastavat müüriladu, kuna sealt välja loetav info võiks anda lisainformatsiooni 1900. aasta ümberehituse eelse peaukse lahenduse kohta.

RUUM 1-8

Foto 142. Ruumi vaade lääne suunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 143. SONDAAŽ **1-8-S-N-1** – väga paks ning ruumi aknasse kaarega jooksev põhjasein. Sondaaži eesmärk oli tuvastada, kas tegemist on varasema hoone seinaga. Sein on valdavalt paekivist. Krohv seina peal on tüüpiline 19. saj keskpaiga krohv, kuhu on lisatud katusekivide tükke. Erisusi krohvis ja seina struktuuris üldise seinapinna ja aknaava poole laieneva seiniosa vahel ei leitud.

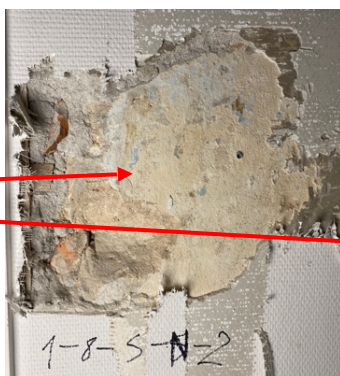

Foto 144-146. SONDAAŽ **1-8-S-N-2** Sondaaž ruumi põhjaseina niššis. Sisesein on laotud valdavalt telliskivi täitega paest. Algne ava on kinni müüritud, kusjuures puitsillus on sarnaselt teiste 19. saj keskpaiga ümberehitustega roomatiga kaetud. Krohv ava sees on tüüpiline nn 1843. a. krohv.

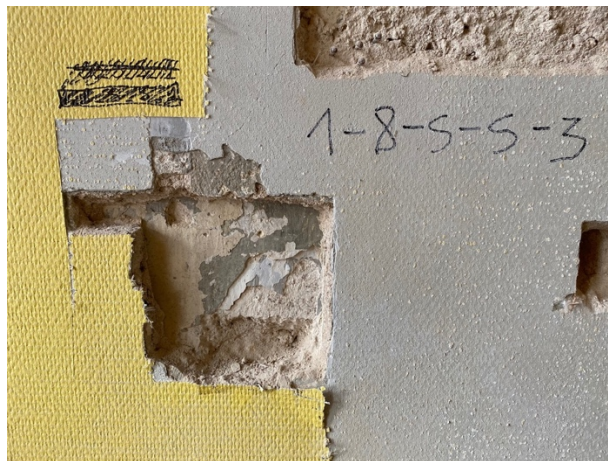

Foto 147-148. SONDAAŽ **1-8-S-S-3** ja **1-8-S-S-3A** Sondaaž ruumi lõunaseinal aknapale kõrval. Sondaažiga tuvastati, et tegemist on 1843.a ümberehituse eelse hoone välisseinaga, kus renoveerimiskrohvi all on terve seina ulatuses säilinud varasem krohv ning millalgi hiljem kinni müüritud nišš. Varasemal krohvikihil on vähemalt 7 lubivärvi kihti.

Seinapinnalt leiti 2. korruse niššiga kohakuti olev (ukse)ava või nišš (vt ruum 2-8). Ava sisekülgede krohv on sarnane eeldatava 19. sajandi suurema ehitustegevuse krohviga. Ava sees on vaid valged lubjakihid. Lõunapoolne paekivisein on ilma täiendava tellisetäiteta, seeg eeldatavasti vanem kui tellise ja paekivi seguna laotud hilisemad seinad.

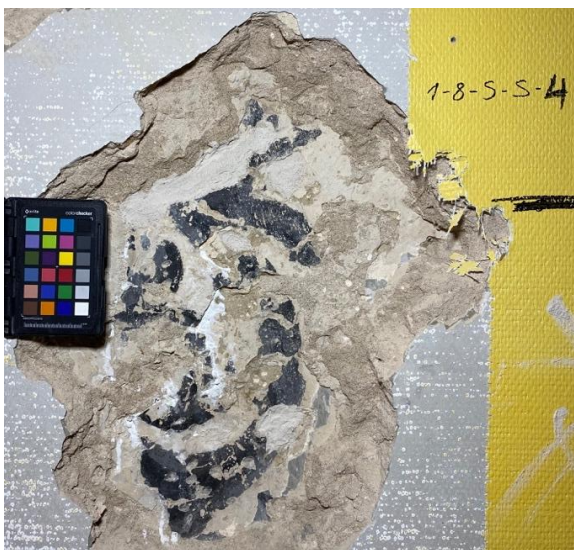

Foto 149. SONDAAŽ **1-8-S-S-4** –sondaaž lõunaseina keskosas, kus varasema krohvi esimesel viimistluskihil paljandus algse hoone ehitusaegne maaling.

Foto 150. SONDAAŽ **1-8-S-S-5** – sondaaž ruumi edelanurgas, ruume 1-8 ja 1-9 eraldava vahesina nurgas. Sondaaž näitab, et need ruumid eraldati vähemalt 19.saj keskel vahesinaga, kuna 1843.a eelne krohv ulatub üle nurga (punase noolega on näidatud, kust varasemale krohvile liitub 19.saj ümberehituse krohv). On näha kahe seina ühildumist, kus ristuva seina ühendus vanema otsaseinaga on telliskividest (märgitud sinise noolega).

Foto 151-152. SONDAAŽ **1-8-S-W-6** sondaaž ruumi loodenurgas. Põhjalõuna suunaline kaar ja selle ühildumine seinaga. Mõlemad seinad paekivist, kaare peal on kasutatud krohvi sees täitena katusekive, mis viitab 1843.aasta krohvile. Sondaažist tuleneb, et kaar ja sein on samaaegsed. Märkimisväärseid viimistluskihte ei leitud.

Foto 153. SONDAAŽ **1-8-L/PV-7** Täiendav sondaaž kaare keskosas, laes ja peegelvõlvil. Kaare võlvil leiti sarnaselt ülejäänud seintega eeldatav 1843. a. ehitusaegne krohv koos sellele iseloomuliku roomatiga. Märkimisväärseid viimistluskihte peegelvõlvil ega laes ei leitud.

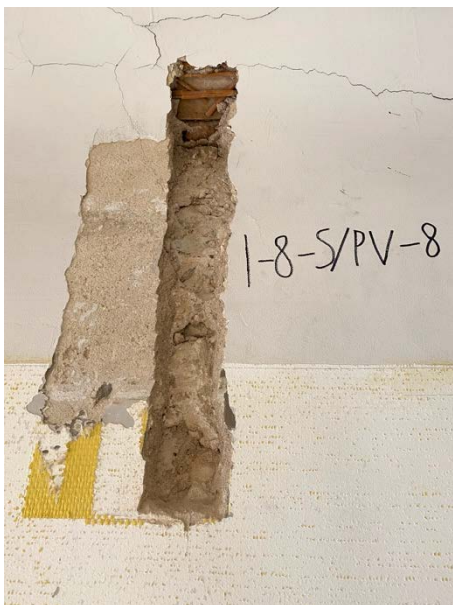

Foto 154. SONDAAŽ **1-8-S/PV-8** – Lõunapoolsel seinal ja peegelvõlvil leiti vaid eeldatava 1843. a. ehitusjärgu krohv ja peegelvõlvil olev roomatt.

AKNASILLUSED

Foto 155-156. Aknasillused **1-8-AS-1** ja **1-8-AS-2**
Ruumi kummagi aknasillusel paljandub sarnane varasemate talade taaskasutus, kuid kas need on ka maalingutega kaetud, uuriungute käigus tehtud avangute põhjal ei selgunud. Teostatud sondaaži-akendes maalinguid ei paista.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Tegemist on hoone esimese korruse kõige lõunapoolsema ruumiga, mille lõunsein on hoone otsmine välissein. Sein on laotud paest, nii nagu ka teised varasemad seined. Nii nagu hoone põhjaseinal, leiti ka siin ruumis 1843.aasta ümberehituse eelne krohv terve seina ulatuses. Ilmselt pärineb sein varasemast, st Toompea suure tulekahju järgsest hoonest. Krohvil on vähemalt 7 viimistluskihti (kuna need on väga pudedad, on täpset arvu keeruline öelda), millest alumisel leiti ka maalingud. Suure tõenäosusega pärinevad need hoone ehitusajast ning annavad aimu, milline võis ruumide algne viimistlus välja näha. Maalingud kujutavad valgel taustal tumedaid akantuselehti. Sarnased maalingud paiknevad ka kõrvalasuva väikese ruumi (1-9) lõunaseinal. Maalingute perioodil (ehk tulekahju järgses hoones) moodustasid ruumid 1-8 ja 1-9 ühe ruumi ning lõunasein ühe (maalitud) seina.

Foto 157. Barokne akantusmaaling lõunaseina varaseimas viimistluskihis.

Foto 158. Lõunaseina osaliselt avatud ehitusaegne nišš.

Algses välisseinas paiknes ka sügav nišš, mis laoti kinni millalagi hiljem, ilmselt 20 sajandil (sellele viitab kinnimüürimiseks kasutatud tellise ja krohvi tüüp). 1843.a renoveerimisel jäi see veel avatuks, millele

viitab selle perioodi krohv nišši paledel. Kas ja kuhu nišš avaneb, nende uuringute käigus ei selgunud. Nišš näib olevat kinni laotud kahelt poolt.

1843. aastaga seostub ilmselt ka ruumide 1-8 ja 1-9 eraldamine vaheseinaga ning kummagisse ruumi tugikaarte jm kummaliste konstruktsioonide ehitamine.

Ka põhjaseina hiljem suletud ukseava seostub selgelt 1843. aasta ehitusjärguga. Märkimisväärne on, et põhjapoolne sein ja kaar on avatud lõikudes valdavalt paekivisein. 19. sajandi keskpaiga ehitusjärgu idasein (esifassaad) on suurema telliskivi osakaaluga ning tolleaegsed siseseinad läbinisti telliskividest laotud. Samuti on ruumi põhjasein teistest märgatavalt paksem. Seega võib järeldada, et 1-8 põhjapoolne sein eelneb 1843. aasta ümberehitusele. Samas on selles seinas leitud ukseava krohv ja sillus just omane 1843. aasta ümberehitusele, millest võib oletada, et ukseava raiuti varasema paksu seina sisse just ümberehituse käigus.

Ruumi läänepoolses osas võib olla olnud trepp, millele märke võiks näha ruumi all olevast keldrist. Trepp võiks ka selgitada ruumis paiknevaid kaari. Samas võivad kaared olla hoopis seotud kunagise mantelkortsuga (ehkki kaartel tehtud sondaažidelt ei leitud pigistumist, nagu leiti mujalt küttekehade juurest).

Foto 159. Ruumi 1-8 loodenurga all keldris olev auk ja diagonaalne joon, mis võiks vihjata kunagusele trepile. Noolega on näidatud ukse umbkaudne paiknemine plaanil.

Joonis 22. Sinisega on markeeritud varasemad (1843.a. ümberehituse eelsed) seinad, lillaga maalingute umbkaudne asukoht, punasega 1843.a ümberehitusega seotud ukseavad, rohelisega 1843.a lisatud seinad, oranžiga oletatava trepi umbkaudne paiknemine.

LÕUNASEINA MAALINGUTE SEIUSKORD JA AVARIIKONSERVEERIMINE

Kuna lõunaseina vanemal krohvil paikneva viimistluse näol on tegemist väga harukordsete maalingutega nii konkreetse hoone kui laiemalt meie barokse interjööri kontekstis, avati neid uuringute ajal vaid väikeses mahu, kuna need on üsna avariilises seisukorras. Paralleelselt avamisega kinnitati irduv maalingukiht (akrüüldispersiooni Medium für Konsolidierung 5% vesilahusega) ning vajadusel kinnitati ka krohvikihit (servakinnitused tehti lubikrohviga ning lahtised krohvipiirkonnad kinnitati Ledan D3 injekteamismördiga).

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ruumi kõige olulisem osa on lõunaseina varaseim maalingukiht, mis tuleks suurima ettevaatusega täismahus avada. Seda peaks kindlasti tegema konservator, et paralleelselt avamisega maaling konserveerida. Seina peaks avama täismahus, et eksponeerida 19.saj ümberehituse eelseid kihistusi.

Kindlasti peaks täismahus lahti võtma ka nišši, et selgitada välja selle algne funktsioon ja vorm. Nišši avamise järgselt saab otsustada, mil moel see eksponeerida. Aknasillused peaks samuti täismahus avama, et selgitada välja, kas neil on maalinguid. Põhjaseinas leitud ukseava võiks avada ja eksponeerida.

RUUM 1-9

Foto 160. Ruumi vaade läänesuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 161-162. SONDAAŽ **1-9-S-S-1** Sondaaž ruumi lõunaseinal keskel. Sondaažiga tuvastati, et tegemist on 1843.a ümberehituse eelse hoone välisseinaga, kus renoveerimiskrohvi all on osaliselt säilinud varasem krohv. Varasemal krohvikihil on kahes alumises kihis säilinud ilmselt barokkperioodi maalingud. Maalingute peal on veel korduvalt heledad monokroomsed lubivärvi kihid.

Foto 163. SONDAAZ **1-9-S-E-2** Uksesilluse keskosa. Kogu konstruktsioon näib pärinevat 1843.aastast, millele viitab sillust kattev krohv.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Tegemist on väikse silindervõlviga ruumiga. Milla ruum sai sellise kuju, jäi uuringute raames lõpuni välja selgitamata. Näib, et 1843.a eelses hoones moodustas see ruumiga 1-8 ühe terviku. Lõunaseinal paiknevad maalingud pärinevad ajast, mil lõunasein oli veel jagamata ning baroksed akantusmaalingud moodustasid ühe kompositsiooni.

Foto 164-165. Varasemad akantusemotiividega seinamaalingud ruumis 1-8 (vasakul) ja 1-9 (paremal).

1843. a ümberehitusega on siitkaudu viinud uks B-hoones asuvasse suurde Gildisaali. Kas ava eksisteeris ka 1843.a ümberehituse eelses hoones, pole teada, kuid kindlasti oli see olemas alatest ümberehitusest – seda kinnitab uksepalest leitud krohv ning silluse tüüp, mis vastavad 19.saj kekpaiga ehitustööde tunnustele. Millal uks suleti, pole teada – ehk toimus see 1900.aastal, mil suleti saali põhjapoolne uks (vt selle kohta täpsemalt pt 1-10).

Foto 166-167. Ruumi 1-9 ja 1-10 ehk saali idaseina vaheline ava: vasakpoolsel fotol ruumi 1-9 poolt, parempoolsel saali poolt vaadatuna.

Tundub, et 1843.aastal on tekkinud ka kahte ruumi eraldav vahesin, millest annab märku ruumi 1-8 poolel olev 19.saj keskapiga krohv, mis jätkub vaheseinal. Ilmselt just siis saab ruum ka silindervõlvi. Mis oli toonane (ja ka hilisem) ruumi otstarve, jäi ebaselgeks.

LÕUNASEINA MAALINGUTE SEIUSKORD JA AVARIIKONSERVEERIMINE

Sarnaselt ruumi 1-8 maalingutele on need üsna avariilises seisukorras. Paralleelselt avamisega kinnitati irduv maalingukiht (akrüüldispersiooni Medium für Konsolidierung 5% vesilahusega) ning vajadusel kinnitati ka krohvikih (servakinnitused tehti lubikrohviga ning lahtised krohviipiirkonnad kinnitati Ledan D3 injekteamismõrdiga).

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Sarnaselt kõrvalasuva ruumi 1-8 tuleb siingi maalingud maksimaalses mahus avada. Seda peab tegema professionaalne konservaator, kuna nende habras seisukord nõuab kohest sekkumist. Lisaks maalingutele peaks avama ja eksponeerima kogu varase hoone krohvi ruumi lõunaseinas.

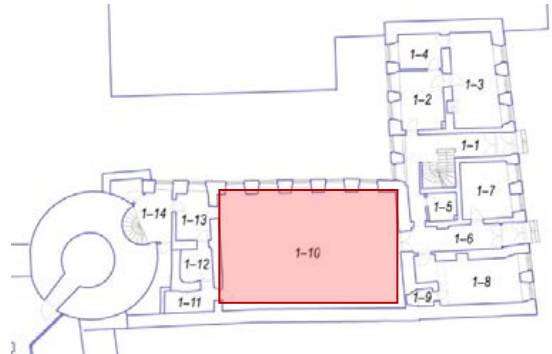
Sõltuvalt ruumi tulevase otstarbest võib ka siin avada varasema ava lääneseinas.

B-HOONE

RUUM 1-10 – GILDISAAL

Foto 168. Ruumi vaade kirde suunas

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 169. SONDAAŽ **1-10-S-N-1** – Krohvi-sondaaž aknapalel, kus on näha ruumi ehitusmaterjal (paas) ning kaks krohvikihiti. Esimesel krohvikihil eristatavad viimistlused puuduvad, teisel on säilinud ainult paar kihti monokroomset värvi.

Foto 170. SONDAAŽ **1-10-S-S-4** Viimistluskihid ruumi lõunaseinal. Tapeedikihid (pigem 20.saj) on ainult lambriitsoonis, seina põhiosas piirdub säilinud viimistlus vaid mõne monokroomse kihiga.

Foto 171-173. SONDAAZ **1-10-S-S-2** / **1-10-S-S-3** – üle kogu seinapinna ulatuvad krohvisondaažid ruumi lõunaseinas, milles paljandub kaks sillusekaart (kergenduskaart) ning avad / augud seinas, mis tunduvad olevat millalgi hiljem (väljapoolt) kinni laotud.

Foto 174. SONDAAZ **1-10-S-E-5**
Krohvisondaaž ruumi kagunurgas, kus paljandub ava ruumi 1-10 ja 1-9 vahel.

Foto 175. SONDAAZ **1-10-S-E-6** Krohvi-sondaaz ruumi idaseina ukseava kohal, kus on näha kaks roomatiga kaetud puitsillust. Ava on tõenäoliselt tekkinud pärast peafassaadi ukse asukoha nihutamist (u 1900), kui kogu avade telg nihutati lõuna suunas. Selgelt on näha, et sillus on ehitatud kättesaadavatest materjali-dest ning üsna rohmakalt.

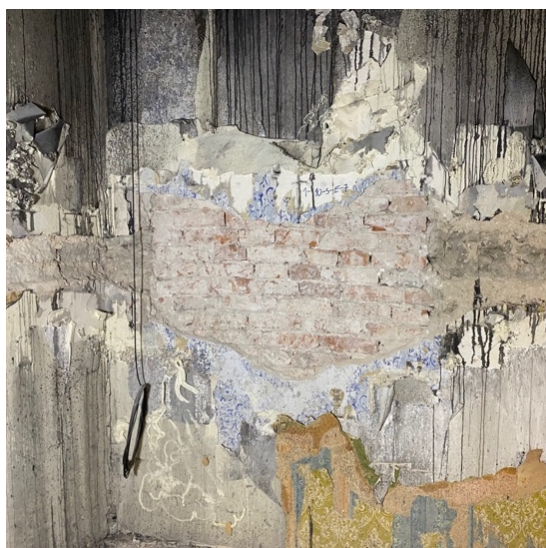

Foto 176-177. SONDAAZ **1-10-S-E-7** – Krohvisondaaž ruumi loodenurgas, mis avati juba 1998. a uuringute käigus⁵⁰ ning mida antud uuringute raames laiendati. Paljandub kinnimüüritud ava, mis oli ilmselt esifassaadi lõunapoolse peaukse nihutamiseni aastal 1900 ruumi peasissepääs. Siis nihutati kogu selle tiiva uksi, ei säilitada sissepääsude teljelisus.

Ühtlasi paljandub selles sondaazis üks väheseid märke ruumi viimistlusest. Tegemist on sinistes toonides rullmustriga, mille stilistika viitab pigem kuulumisele II maailmasõja eelsesse aega.

⁵⁰ Väliuurimistööde programm ja aruanne, n 1, s 892, 893. Koostanud Silvi Lindmaa-Pihlak. 1998

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Tõenäoliselt on vähemalt 1843.a renoveerimistööde järgsest ajast alatest selles ruumis paiknenud pidulik Gildisaal.

Väheseid siseviimistlust puudutavaid uuringuid, mida varem hoones on tehtud, puudutavad just seda ruumi. 1998. aastal Silvi Lindmaa-Pihlaku poolt läbi viidud uuringute tulemusel tehti sondeerimise käigus kindlaks, et maalingutega laudisekihti laes ei leidu. Istungitesaali pidulikkuse otsingutel ei leitud ka akende ümbruses ega seintel midagi. Kuna praeguseks on ruum kaotanud suure osa uuritavaid viimistluskihte, on aruandes esitatud teadmine oluline.

Toonaset uuringute käigus tuvastati sondeerimisel ka ruumi algne ukseava, mis asus hoone lõunapoolse välisuksega samal teljel. Käesolevate uuringute käigus laiendati olemasolevat sondaaži, et ava paremini välja joonistuks. Samal teljel paikneb ka saali peal asuva ruumi (2-13) varasem ava.

Foto 178. Punasega märgitud varasema ukseava piirid idaseinas. Ukse kõrgus u 280, laius u 130.

Ka käesolevad uuringud ei toonud uut leiumaterjali viimistluskihtide osas. Lagede viimistlus on tänaseks täiesti hävinenud, seintel leiab pigem üksikuid hilise perioodi viimistlusfragmente (tapeedid, rullmustrid) ning monokroomsete pindade laike, mida on ajaliselt keeruline mingi perioodiga siduda. Väljapaistvamaks viimistluseks on rullmuster ruumi idaseinas ning kaltsumustriga tapeet lõunaseina labriosas, mis mõlemad võiksid stilitunnuste järgi kuuluda II maailmasõja eelsesse perioodi.

Foto 179-180. Tapeet lõunaseina labriitsoonis ja rullmuster idaseinas.

Huvitavamad leiumaterjali paljandus seinte müüritises. Nii nagu kogu B-hoone kandemüürid, on ka siin seinte ehituseks kasutatud paekivi. See kinnitab hoone kuulumist varasemasse perioodi (Oliver Orro paigutab B-hoone ehituse 18.sajandi teise poolede, 1767. a linnuse vallikraavi täitmise järgsesse aega).⁵¹ Hiljem, juba 19.saj keskel näib peamiseks ehitusmaterjaliks olevat tellis või tellise ja pae segu (vt A-hoone). Lõunaseinas paljandus kaks võimsat kergenduskaart, millest läänepoolne on teostatud küllalt rohmaka kivilaona, nagu ka ruumi müürid tervikuna. Lõunaseinas tuli välja ka kaks auku, mis on hiljem väljapoolt kinni laotud. Nende funktsiooni selgitada ei osatud. Tundub, et hoone seda osa on algusest peale kummitanud vajumisprobleemid, millest annavad märku müüritise väljavajumised.

Foto 181. Pisut rohmakalt laotud kergenduskaar ruumi lõunaseinas.

Ruumi krohvid on aga visuaalsel vaatlusel oma teralisuse ning tooni poolest väga sarnased 1843.a krohviga A-hoones. Nii nagu 1843.a krohvimisele iseloomulik, on krohvikihhi täitematerjalina kasutatud vana kitsast katusekivi.

Foto 182. Katusekivi kasutamine krohvi täitematerjalina, mis on iseloomulik 19.saj ümberehitusele.

Mingeid märke varasemast krohvist uuringute käigus ei leitud. Kuna tegemist on keerulise ehitisega, vallikraavi täitepinnasele ehitamine on ilmselt algusest peale toonud kaasa probleeme hoone staatikas (millele viitab kergenduskaarte rohkus ja väljavajumised), siis ehk selgitab see asjaolu varasemate krohvide puudumist.

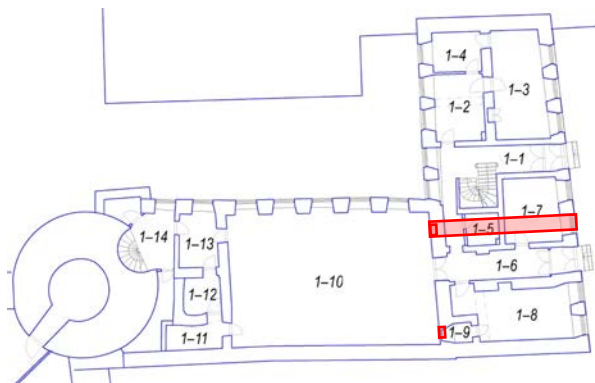
Remontide, eelkõige 1843. aasta suuremahulise renoveerimise käigus need lihtsalt eemaldati ja asendati uuega.

Omaette küsimuse moodustavad A ja B hoonet ühendavad avatäited. Oluliseks pidepunktiks on aasta 1900, mil nihutati välis (st ida)fassaadi lõunapoolset ust lõuna suunas. Samal ajal muudeti ilmselt ka välisuksega ühel teljel paiknevate siseuste asukohta ning paigutati need ühele teljele uue välisuksega.

⁵¹ Muinsuskaitse eritingimused. Koost. Oliver Orro. Tallinna Linnaplaneerimise Amet, 2021, lk 4

Siis müüriti ilmselt kinni ka saali idaseina varasem kõrge (ligi 3 m) ja pidulik uks ning avati praegune, oluliselt tagasihoidlikum ukseava. Kummalise ehitusliku detailina on uuel ukse kahekordne puitsillus (vt SONDAAZ **1-10-S-E-6**).

Uuringute käigus leiti idaseinast veel üks ava, mis varem ei olnud teada. See paikneb idaseina lõunapoolses tsoonis sümmeetriliselt varasema põhjapoolse uksega ning viib kummalisse väikesesse vaheruumi (ruum 1-9). Mis aega ukseava paigutub, on raske öelda, kuid punase tellise kasutus sillusematerjalina võiks selle siduda pigem 19.sajandi keskpaigaga. Ilmselt suleti see koos põhjapoolse uksega.

Joonis 23. Plaanile on markeeritud varasemad avad ning peaukse suunas kulgev avade anfilaadne telg.

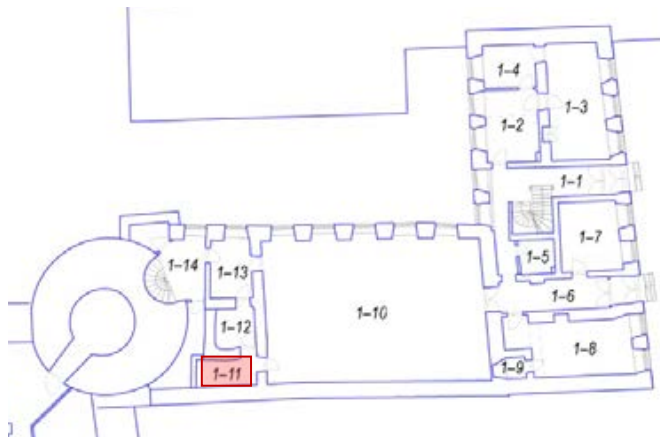
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ruumis ei ole säilitamisväärsid viimistlusdetalle. Soovi korral võib eksponeerida ehituslikke elemente ja tarindeid (suletud ukseavasid, kergenduskaari).

RUUM 1-11

Foto 183. Ruumi vaade läänesuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 184. SONDAAŽ **1-11-S-S-1** – seina-sondaaž ruumi lõunapoolses osas hoone välisseinas. Sein on laotud paekivist ning seda on kaks korda krohvitud.

Foto 185. SONDAAZ **1-11-S-W-2** seinasondaaz ruumi lääneseinas. Erinevalt kõrval olevatest seintes on see laotud telliskividest.

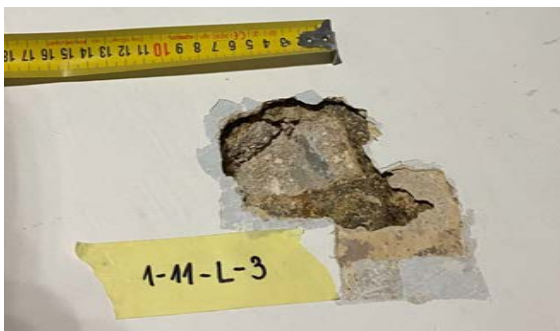

Foto 186. SONDAAZ **1-11-L-3** Laesondaaž ruumi silindervõlvitud laes ruumi idapoolses otsas. Lage on kaks korda krohvitud, kuid pealmised viimistluskihid on alumistest lahti ning nende vahel on tühimik. Silindervõlv on laotud paekivist.

Foto 187. SONDAAZ **1-11-S-N-4** Seinasondaaz ruumide 1-11 ja 1-12 vahelises seinas ava kohal. Näha on, et ruume ühendava ava kohal on paekivist laotud sillus, mis viitab sellele, et ava on seintega samaaegne.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumi vanemaid seinu on kaks korda krohvitud. Teiste hoones leiduvate krohvidega võrreldes ilmnes, et kõige enam meenutab hilisem krohv A-hoones leiduvat 1900. aasta krohvi või teise korruse saalis (2-15 ja 2-16) leiduvat krohvi, mis võib tähendada, et need on üheaegsed, aga kindlalt seda väita ei saa. Ruumi 1-11 algne funktsioon on teadmata. Kõrvalolev ruum 1-12 on oletatavalt olnud varasemalt osa mantelkorstnast⁵². Sarnaselt kõrvaloleva ruumiga (1-12), on siin varasemates viimistluskihtides näha nõgisust (näha sondaazi nr **1-11-S-S-1** fotol), mis võib olla seotud sellega, et kaks ruumi on omavahel ühenduses. Ukseava silluse järgi võib oletada, et kaht ruumi ühendav ava on seintega samaaegne. Miks mantelkorstna teisel korrusel nii lai ava on, on ebaselge. Ruumi läänesein on hilisem, algselt olid ruumid 1-11 ja 1-15 ühenduses.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Viimistluse osas näib, et siin on olnud monokroomsed pinnad (v.a. nõukogudeaegne rullmuster), mis säilitamist ega taastamist ei vaja.

⁵² Muinsuskaitse eritingimused. Koost. Oliver Orro. Tallinna Linnaplaneerimise Amet, 2021, lk 7.

RUUM 1-12

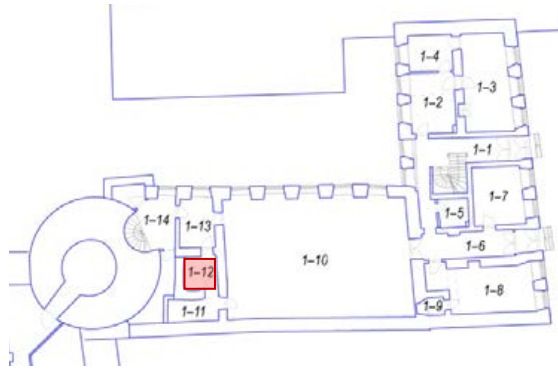

Foto 188. Ruumi vaade kagusuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

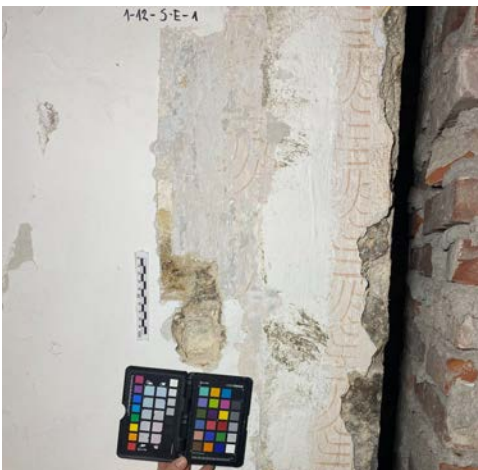

Foto 189. SONDAAŽ **1-12-S-E-1** Sondaaž asub ruumi idaseinas. Sondeeritavat ala on krohvitud kaks korda. Pealmisel krohvikihil on u 10 viimistluskihti, sh ilmselt nõukogudeaegne rullmuster, mis asub pealtpoolt kolmandas kihistuses.

Foto 190. SONDAAZ **1-11-S-E-2** Sondaaž asub samuti ruumi idaseinas, kuid eelnevast sondaažist pisut põhja pool. Sellest seinast on millalgi osa maha lammutatud ning siis telliskividest jälle üles laotud. Sondaažil on näha pae ja tellise kokkupuute koht.

Foto 191. SONDAAZ **1-12-L-3** Seinasondaaz asub ruumi kagunurgas. Näha on tahmunud ja nõgist paekivi ladu, mis ülevalt koondub. Uus lagi on puidust ja krohvitud. Krohvimisel on kasutatud roomatti.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruum 1-12 on eeldatavasti varasemalt olnud osa mantelkorstnast või sepikojast, mis sai alguse korrus allpool ja ulatus katuseeni. Varasemates viimistluskihtides on märgata nõgisust ja tahma, mis võib viidata mantelkorstna / sepikoja toimimise ajale. Hiljem on korstnast tehtud ruum, st sellele on lisatud lagi ja põrand. Lagi on puidust ja krohvitud, krohvimatina on kasutatud roogu. See ümberehitus on toimunud arvatavasti samaaegselt kõrvalruumide (1-11, 1-15) ülekrohvimisega. Uue, n-ö puhtama funktsiooni saamisega on ka see ruum uuesti üle krohvitud.

Millalgi hiljem on lagi uuesti üle krohvitud ning hilisemaid värvikihte on sellel umbes 7. Lagi on ainus koht selles ruumis, kus puudub nõgine kihistus, mis on ka igati loogiline, arvestades, et lagi tuli ruumile alles pärast funktsiooni muutumist.

Foto 192. Ruumi kirdenurk, kus on uus ukseava ja uuem seinalõik.
Nooltega on märgistatud kaks sillust.

Ruumi põhja- ja idaseinast on millalgi osa maha lammutatud. Põhjaseina on tekitatud uus ukseava, idasein on telliskividest uuesti üles laotud.

Uuesti üles ehitatud osal on märgata kahes etapis laotud silluseid (märgistatud nooltega), mille funktsioon on teadmata. Huvitaval kombel on ka idaseina hilisemal osal põlemisejälgi, kuid võimalik, et seal on asunud hilisem küttekeha.

Seinte viimistluskihtide arv on ruumis varieeruv. Kõige enam leidub neid ruumi idaseinas, kus on kaks kihti krohvi, millest esimesel on eel-nimetatud n-ö nõrgine kiht. Teist krohvi katab ligi kümme värvikihti, millest kõik on mono-kroomsed, peale ühe, millel on rullmuster.

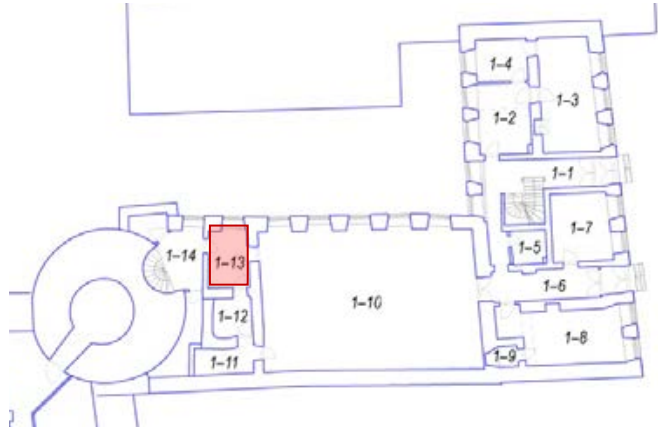
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Viimistluse osas tundub, et varasemad kihistused on monokroomsed ja säilitamist või taastamist ei vaja.

RUUM 1-13

Foto 193. Ruumi vaade kirdest.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 194. SONDAAŽ **1-13-S-N-1** asub ruumi põhjaseina keskosal, aknast lääne pool. Sein on ehitatud päekivist nagu on näha ka teiste B-hoone ruumide välisseinade avangutest. Sein on krohvitud suureteralise krohviga, milles on ohtralt lubjatükke ja erinevaid loomseid ning taimseid kiude. Krohvil on kaks liimvärvi kihti – valge ja hall ning üks kiht ajalehte ja üks kiht tapeeti.

Foto 195. SONDAAZ **1-13-S-S-2** asub ruumi lõunaseina keskel. Lubikrohvi alt paljandub mitmes etapis muudetud sein, mis koosneb paekivist ja telliskividest. Samuti on seinas näha varasema ava puitsillust, see ava on hiljem väiksemaks müüritud.

Foto 196-197. SONDAAZ **1-13-S/L-4** asub ruumi lääneseina põhjapoolses nurgas. Laes on näha traadiga kinnitatud roomatti. Ruumi läänesein on laotud tellistest ning krohvitud lubikrohviga, seinal on mõned kihid heledat lubivärvi ning hilisem valge alküüdvärv.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumi idapoolne sein, mis jääb ruumide 1-13 ja 1-14 ehk B-hoone trepikoja vahele, on hilisem tellistest laotud sein. Seega võib oletada, et tegemist võis algselt olla ühe ruumiga, mis hiljem kaheks jagati. Võib-olla toimus ruumide eraldamine samaaegselt trepi vahekorruse ehitusega.

Samuti on huvitav ruumi lõunasein, mis koosneb mitmest erinevast ehitusetapist ning uuringute käigus ei selgunud, kuidas ta selliseks kujunes nagu ta täna on. Ruumi lõunasein on laotud nii paekivist kui ka tellistest ning selles on näha vanemat puidust sillust, hiljem on ava väiksemaks laotud.

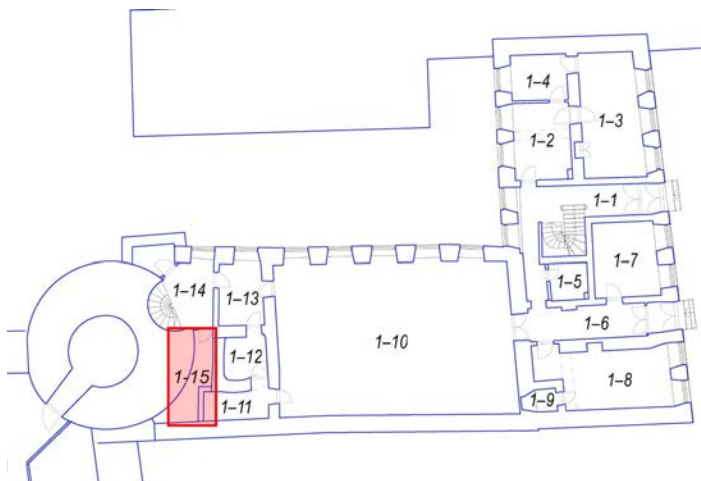
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ühtegi väärtuslikku ehk säilitamist vääritvat viimistluskihti ega detaili ruumis ei tuvastatud. Soovi korral võib eksponeerida huvitavaid ehituslikke tarindeid nagu näiteks lõunasein.

RUUM 1-15

Foto 198. Ruumi vaade põhjast lõunasse.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 199. SONDAAŽ **1-15-S-W-1**
Sondaaž asub seinal, mis on Toomkooli 9
hoonel ja Landskrone tornil ühine.

Foto 200. SONDAAŽ **1-15-S-E-2** Sondaaž asub ruumi lõunapoolses osas idaseinas. Nähtavasti on see sein, erinevalt ülejäänud seintest, laotud telliskividest ja on ilmselt hilisem.

Foto 201. SONDAAŽ **1-15-L-3** Sondaaž paikneb ruumi põhjapoolse osa silindervõlvitud laes.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Seinte viimistluskihtide arv on varieeruv. Landskrone torniga ühist seina (sondaaž **1-15-S-W-1**) on kolm korda krohvitud. Esimene kiht on vahelduva paksusega otse paekivimüüri peal ning on viimistletud monokroomse tumehalli värviga. Tegemist on arvatavasti sama krohviga, millest võeti proov ruumis 1-14. Erinevaid hoones leiduvaid krohve võrreldes ilmnes, et see meenutab kõige enam 1843. aasta krohvi. See võib viidata sellele, et need kihistused on samaaegsed, aga kindlalt nii väita ei saa. Teise krohvikihhi (u 1.5 cm paksune) peal on u 3-4 monokroomset viimistluskihti. Ka siin ruumis on näha sarnast mustuse- / tahmakihti, nagu kõrvalolevates ruumides (1-11, 1-12), mis võib pärineda mantelkorstna ajast. Arvestades, et ruumide 1-11 ja 1-15 vaheline ühendus on hiljem kinni ehitatud, oli suitsu pääsemine ka siia ruumi igati loogiline. Juhul, kui seinte nõgisus pärineb mantelkorstna ajast, on varasema krohvi dateerimine 1843. aastasse ebatõenäoline.

Kolmas krohvikihht on kõige õhem (u 0.7cm paksune) ning seda katab neli kihti viimistlust, sh üks kiht tapeeti. See krohvikihht meenutab enim A-hoone 1900. aasta krohvi või teise korruse saalis (2-15 ja 2-16) leiduvat krohvi.

Selle vastas olevat seina, mis on ühine ruumiga 1-12, on krohvitud vaid ühe korra. Krohvil on u 7 kihti monokroomset viimistluskihti, millest vanim on kollakat tooni.

Ruumi lõunaosas olevat hilisemat telliskiviseina on samuti vaid üks kord krohvitud ning seda katab 2-3 hilisemat viimistluskihti.

Paekivist lage on kaks korda krohvitud. Vanem krohv on olnud värvitud tumekollaseks. Hilisema krohvi peal on u 3 viimistlustkihti.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Tundub, et kõik viimistluskihid on monokroomsed ning säilitamist või taastamist ei vaja.

II KORRUS

A-HOONE

RUUM 2-1

Foto 202. Ruumi vaade kirdest.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 203. SONDAAŽ **2-1-S-W-1** asub trepiga seotud ja sellest läänepool asetseval kergseinal. Näha on seina konstruktsiooni, rullmustreid, tapeete ja nõukogude- aegset ajalehte tapeetide all. Kergsein on ehitatud kättejuhtuvast puitmaterjalist.

Foto 204. SONDAAŽ **2-1-S-S-2** asub ruumi lõunaseina läänepoolsel osal trepi kohal ning näitab kõrge tsemendisisaldusega krohviga tellisladu.

Foto 205-206. SONDAAZ **2-1-S-W-3** asub ruumi 2-6 vastas oleval lääneseinal teine-teisel pool kinnimüüritud ava. Avast lõunapoolne sein on ehitatud tellistest, telliste vahel on lubimört. Endisest avast põhjapoolse jääv sein on ehitatud paest ning samuti on ava kinnimüüritud paekividega. Kunagise ava põhjapoolsel küljel leitud krohv on sama, mis A-hoone põhja- ja lõunapoolseimates seintes, st 1843. ümberehituse eelne.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Teise korruse trepikojas on näha jälgi trepi põlengust.

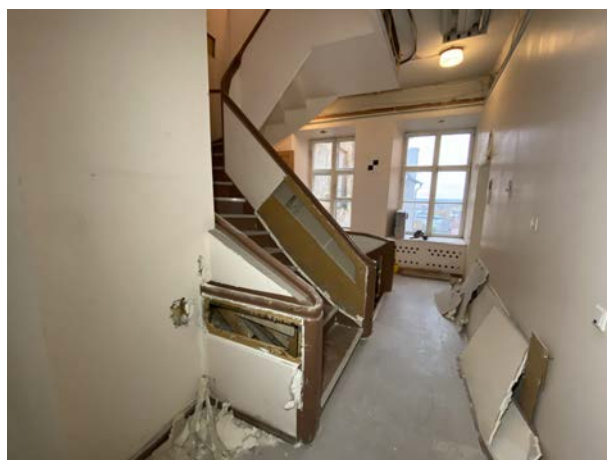

Foto 207-208. Põlengu jäljed trepipiirdel ja hilisem trepipiire.

Suurem osa ruumis leitud tarinditest pole väärtuslikud, esineb palju 20. ja 21. sajandil parandatud või muudetud tarindeid. Siiski on väärtuslikuks leiuks sondaažikoha **2-1-S-W-3** leiud. Arvatavasti on sondeerimisel leitud ukseava paiknemise muudatus samaaegne välisukse asukoha muutmisega esimesel korrusel, kui kogu ida-lääne liikumistelg nihkus lõuna poole. Uus koridor on suure tõenäosusega ava asukoha muutmise järgne või samaaegne.

Märkimisväärseks leiuks on ka kunagise ava põhjapoolsel küljel säilinud krohv, mida seostame A-hoone põhja- ja lõunaseinas leitud 1843. a eelsete krohvidega.

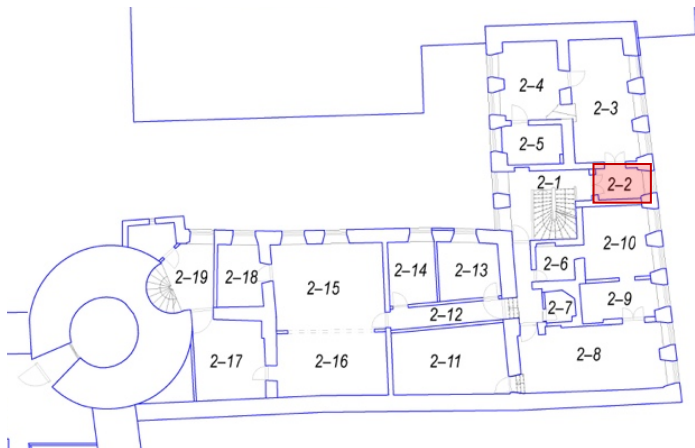
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Lääneseinal paljandunud ava säilitada ning võimalusel avada ja eksponeerida. Kindlasti väärivad säilitamist varasemad krohvid ava ümber.

RUUM 2-2

Foto 209. Ruumi vaade idasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 210. **SONDAAŽ 2-2-US-N-1** – Krohvi-sondaaž põhjapoolsel uksesillusel, kus on näha vana (taaskasutatud?) tala ning roomatti.

Foto 211. **SONDAAŽ 2-2-US-W-3** – Krohvi-sondaaž läänepoolsel uksesillusel, kus on näha vana (taaskasutatud?) tala ning sepanaeltega kinnitatud roomatti.

Foto 212. **SONDAAŽ 2-2-PV/L-2** – Krohvi-sondaaž laes, kus on näha roomatti ning 19. sajandi keskpaiga krohvi.

AKNASILLUS

Foto 213. Aknasillus **2-2-AS-1**. Ka selle ruumi aknasillusel on näha talade taaskasutust, kuid sondaažiavast pole selge, kas neil on ka maalingud.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Tegemist on juba 1843. aasta ümberehituse järgselt olemas olnud imeväikese ühe aknaga ruumiga, mida kinnitab ripplae taha peitunud ruumi praegust perimeetrit jälgiv peegelvõlviga lagi.

Foto 214. Ripplae taha peitunud peegelvõlviga lagi.

SÄILITAMISEETTEPANEKUD

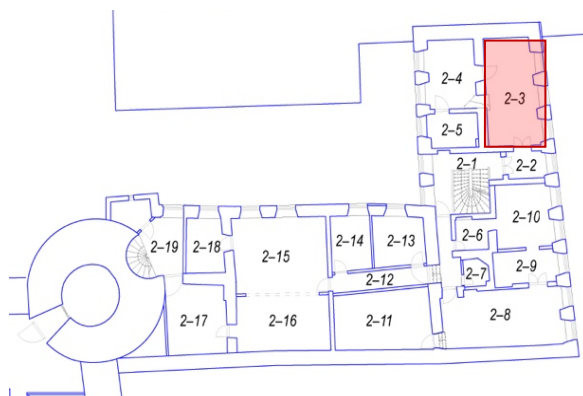
Kindlasti tuleb lõpuni avada aknasillus ja kontrollida kas seal on maalinguid. Samuti võiks avada ka ukse sillused, kuna ruumi 2-8 näitel on ka neil taaskasutatud maalingutega talasid. Juhul, kui talad on maalitud, peab need kindlasti säilitama ja eksponeerima, kui mitte, siis ruumide stillilise ühtsuse nimel võiks ka maalinguteta talad eksponeerida.

Rohkem eksponeeritavaid elemente ruumis ei leidu.

RUUM 2-3

Foto 215. Vaade ruumi kirdenurgale

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 216. Kirdepoolsele ruumivaatele on märgitud ruumis teostatud sondaažid.

Foto 217. SONDAAŽ **2-3-S-N-1** – krovisondaaž põhjaseinas (hoone välissein). Sondaažiga tuvastati, et müüriladu on paekivist, kuid 1843. aasta eelne krovh puudub ning vahesein, mis eraldab ruume 2-3 ja 2-4 ei ole seotud põhjaseinaga.

Foto 218. SONDAAŽ **2-3-S-E-2** – krovisondaaž ruumi kagunurgas ja idaseinas. Idasein (fassaad) on laotud punasest tellisest vastu varasemat paekivimüüri.

Foto 219. SONDAAZ **2-3-S-E-3** – akendevaheline krohvisondaaž, mis näitab, et akende asukohta ei ole muudetud, vaid kogu esifassaad on ümber ehitatud.

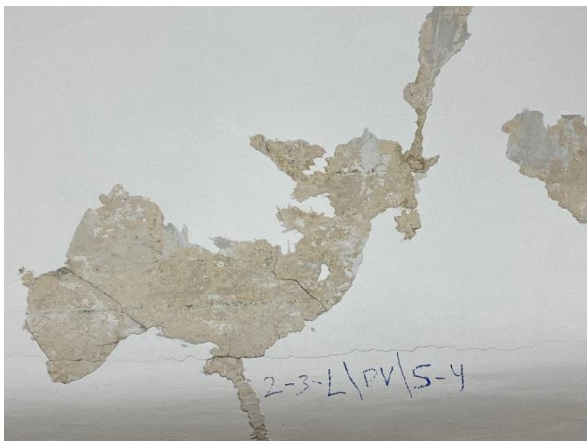

Foto 220. SONDAAZ **2-3-L/PV/S-4** – peegelvõlvi ja lae sondaaž 1843. aasta krohvikihil, kust viimistlusi ei tuvastatud.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Tegemist on ruumiga, mille põhjapoolse seina moodustab varasema (1684. aasta suure tulekahju järgse) hoone välissein. Kui selle all paiknevas ruumis 1-3 leiti müüritiselt ka varasem krohv, siis siin seinas on otse müüritisel üksnes 1843. aasta ümberehitusega seotud krohv. Krohvil puuduvad varasemad (st 19.saj) viimistluskihid, mis ilmselt on hiljutiste remontidega eemaldatud. Otse krohvil on üks tapeedi- ja värvikiht. Ka ruumi peegelvõlvil ja laes puuduvad 19. sajandi keskpaiga viimistlused, ehkki on märgata üksikuid imepisikesi värvifragmente. Ilmselt on need jäänused kunagisest trafarettmaalingust, mis iseloomult võiks vastata kõrvalasuva ruumi (2-4) laetrafarettidele.

Ruumi väärtuslikuma viimistluselemendi moodustavad kahtlemata aknasillused, mis on kogu hoone ühed paremini säilinud maalingutega taaskasutatud talad.

AKNASILLUSED

Foto 221-224. Ruumi 2-3 väga hästi säilinud barokkmaalingutega aknasillused

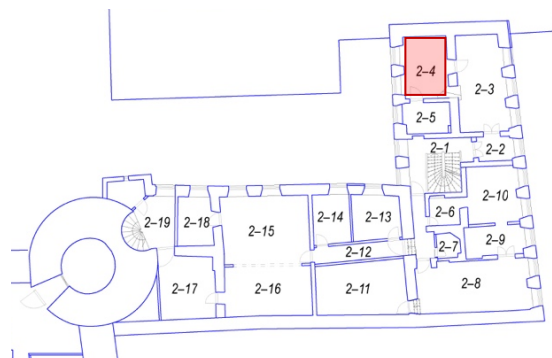
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Kindlasti tuleb lõpuni avada ja restaureerida baroksed aknasillused. Rohkem eksponeeritavaid elemente ruumis ei leidu.

RUUM 2-4

Foto 225. Vaade ruumi kagunurgale.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

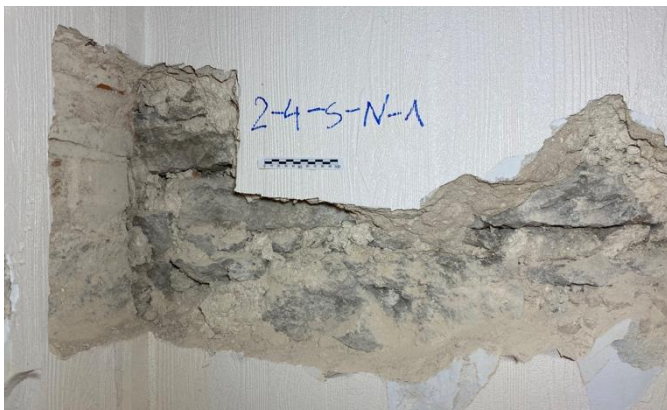

Foto 226. SONDAAŽ **2-4-S-N-1**
Krohvisondaaž ruumi loodenurgas, mis näitab, et tellistest laotud läänesein (tagafassaad) on laotud hiljem vastu varasemat paekivimüüri ning ei ole viimasega seotud. 1843. aasta eelsed krohvid puuduvad.

Foto 227. SONDAAŽ **2-4-S-E-2** 1843. aasta krohvil olevate viimistluste sondaaž, kus esimeses kihis on üle kogu seinapinna kulgev trafaretiga maalitud ornament. Värvitoonid:

Muster:

Taust:

S 3050-R70B
NCS

S 1500-N
NCS

Foto 228. SONDAAZ **2-4-L-S-3** Laesondaaž, kus tuvastati 1843. aasta krohvil trafarett-ornament. Värvitoonid:

Muster:

S 3020-Y60R
NCS

Taust:

S 1010-Y
NCS

AKNASILLUSED

Foto 229-231. Ruumi 2-4 baroksete maalingutega aknasillused **2-4-AS-1** ja **2-4-AS-2**.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Tegemist on ruumiga, mille põhjasein on ühtlasi varasema (1684. aasta suure tulekahju järgse) hoone välissein. Erinevalt esimese korruse ruumidest nr 1-3 ja 1-4 puuduvad müüritisel varajasemad krohvi- ja viimistluskihid, säilinud on vaid 1843. aasta ümberehituskrohvi.

Loodenurga sondaaž (**2-4-S-N-1**) kinnitab, et läänepoolne tagafassaad on varasemale paekiviseinale hiljem (1843) külge ehitatud ja seinad pole omavahel seotud.

Vahesein, mis eraldab ruume nr 2-3 ja 2-4 on samuti hilisem ja ei ole seotud varasema põhjapoolse seinaga.

Ruumi üheks oluliseks leiuks on 1843. aasta mastaapse ümberehitusega seotud ja selle järgsed viimistlused, mida mujal hoones praktiliselt ei leidu või leidub pea hoomamatute fragmentidena. Siin ruumis eristub selgelt ja loetavalt fragment lage raamistavast peenest (hilis)klassitsistlikust trafarettmaalingust. Selle leiu põhjal on võimalik siduda ka teistes ruumides (nt 2-9) leitud fragmente sama perioodi viimistlusskeemiga.

Foto 232. Trafarettmaaling laes, mis tõenäoliselt pärineb 1843.a renoveerimise perioodist.

Ka ruumi idaseinast leiti esimeses kihis maalingud, mis on ilmselt trafarettiga teostatud, kuid erinevalt tavapärasest lintornamendist moodustavad tapeedina üle seinapinna kulgeva piiramata pinna mustri. Ehkki tegemist on ruumi esimese ümberehituse aegse krohvi peal asuva viimistlusega, ei haaku see stiililiselt hilisklassitsismi perioodiga. 3. korruse ruumis nr 3-9 välja tulnud situatsiooniga, kus väga sarnase trafaretti all on aimata varasemat ornamentaalset viimistlust (samuti trafaretti). See annab kinnitust, et tegemist on mingi hilisema, ilmselt 20. sajandi algupoole viimistlusega.

Foto 233-234. Ruumi nr 2-4 maalingud võrdluses ruumi nr 3-9 pealmise (rohelises toonis) maalinguga, mille iseloom on väga samane. Kuna ruumi nr 3-9 on selle all varasem trafarettmaaling (markeeritud punase kastiga), siis saab kinnitada, et kummagi ruumi üle terve seinapinna kulgevad trafarettmaaligud ei pärine 1843.a remondi perioodist.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Kuna selles ruumis leidub kaks haruldast näidet hoone hilisemtest viimistlustest – 19. sajandi keskpaiga ümberehituse aegne laetrafarett ning pisut hilisem seinatrafarett, siis oleks soovitatav need sondaazialadena eksponeerida. Et tegemist on pigem halvasti säilinud fragmentidega, peaks nende eksponeerimiseks koos sisearhitektiga mõtlema välja nutika lahenduse ning fragmendid enne eksponeerimist restaureerima nii, et need muutuks ka tavavaatajale loetavaks.

Kindlasti tuleb avada ja restaureerida baroksed aknasillused.

RUUM 2-5

Foto 235-236. Ruumi vaade ida- ja läänesuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

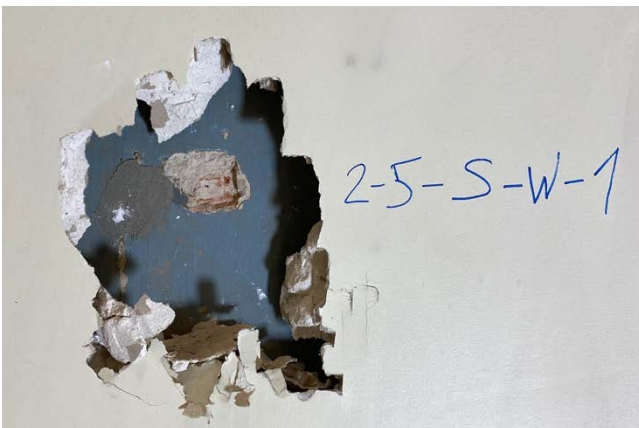

Foto 237. SONDAAŽ **2-5-S-W-1** Krohvisondaaž ruumi lõunaseinas, mis näitab, et sein on laotud punasest tellisest ning seal peal on 1843. aasta krohv. Viimistluskihid praktiliselt puuduvad.

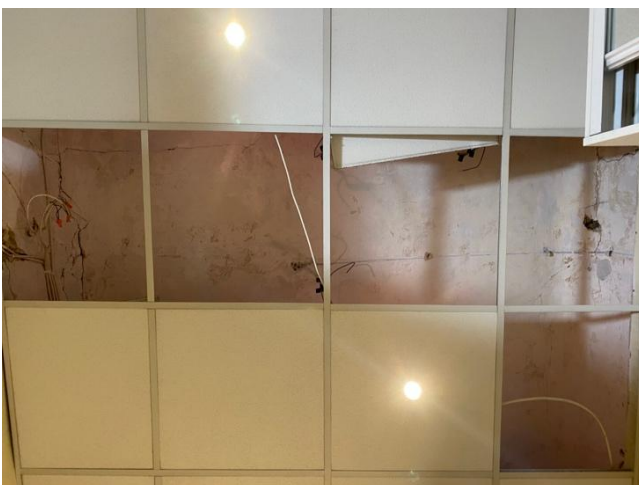

Foto 238. SONDAAŽ **2-5-L / PV-2** Ripplae tagant ilmnev tüüpiline 1843. aasta peegelvõlv ja lagi, mis on viimistluskihtidest praktiliselt puhtaks tehtud.

AKNASILLUS

Foto 239. Ruumi nr 2-5 aknasilluse sondaaž, kus on näha barokkmaalingutega talade taaskasutust.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Arvatavasti on tegemist on 1843. aasta ümberehituse aegse väikese ühe aknaga ruumiga, mida kinnitab ripplae taha peitunud ruumi praegust perimeetrit jälgiv peegelvõlvlagi, mis on kinnitatud roomatile.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Kindlasti tuleb lõpuni avada ja restaureerida baroksete maalingutega aknasillus. Rohkem eksponeeritavaid elemente ruumis ei leidu.

RUUM 2-8

Foto 240. Ruumi vaade idasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 241. SONDAAŽ **2-8-US-N-1** ukse sillus põhjaseinas. Silluses on taaskasutatud barokset akantusmaalingutega tala.

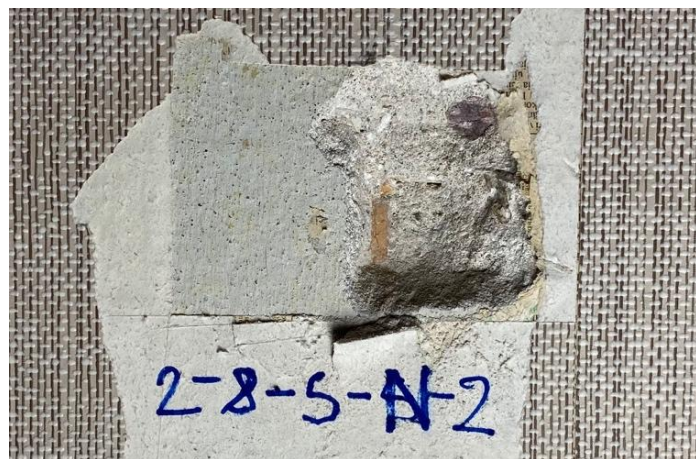

Foto 242. SONDAAŽ **2-8-S-N-2** Põhjasein. Seinamüüritisel on üksnes 1843. aasta krohv ning viimistluskihid praktiliselt puuduvad.

Foto 243-244. SONDAAŽ **2-8-S-W-3** – lääne-seina horisontaalselt läbiv krohvi-sondaaž, mis näitab, et vanemat paekivimüüritist on jätkatud hiljem (ilmselt 1843) tellisega. Seinal on ainult 1843. aasta krohv.

Foto 245-246. SONDAAZ **2-8-S-S-4** – Ruumi lõunasein on hoone välissein, kust tuvastati kaks kinnimüüritud nišši ning terve seina ulatuses varasem (1843. aasta eelne) krohv. Läänepoolse niši parel on kõige alumises kihis säilinud punased maalingufragmendid. Nišš on kinni müüritud 20. sajandil, millele viitab täitetellise kuju ning 1843. aasta krohvil olev viimistluskihtide arv (2 kihti)

Foto 247. SONDAAZ **2-8-S-S-5** – Lõunaehk välisseinas leitud idapoolne nišš ning varasem krohv, millel on korduvad (u 10) viimistluskihid. Nišš näib olevat kinni müüritud seoses 1843. aasta ümberehitusega, millele viitab müüritise krohvi iseloom.

Foto 248. SONDAAZ **2-8-S-S-6** Hilisemad, 1843. aasta krohvil paiknevad viimistluskihid. Kõige alumine on arseenrohelise pigmendiga trükitud tapeet, mis paikneb saksakeelse gooti kirjas ajalehe peal.

Foto 249. SONDAAZ **2-8-S-S-7** Hilisemad, 1843. aasta krohvil paiknevad viimistluskihid. Arseenrohelise tapeedi peal paiknev pruunides toonides lehemustriga tapeet.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumi lõunaseinas on terve seina ulatuses säilinud 1843. aasta ümberehituse eelne krohv, millel on korduvad viimistluskihid (u 10 kihti). Selle seina huvipakkuvateks leidudeks on kaks nišši, millest idapoolne on kinni müüritud tõenäoliselt seoses 1843. aasta ehitustöödega. Sellele viitab täitemüüritise vanade telliste vuugi- ja kattedekrohv, kus muuhulgas on täiteks kasutatud ka vanu katusekive. Seevastu väiksem, läänepoolne nišš on suletud märksa hiljem. Sellest annab märku kinni müürimiseks kasutatud tellise tüüp ja 1843. aasta krohv, millega on nišš viimistletud. Krohvi peale on vähemalt kaks siseviimistluse kihti.

Varasemate viimistluste puhul näib üldiselt tegemist olevat monokroomsete kihtidega, v.a kummagi niši paled, kus on esimeses kihis aimata maalingute jälgi.

Läänepoolse niši pael joonistub välja punase pigmendiga maalitud keerduv joon (akantus? voluut?); idapoolse niši pael vaevuaimatav tumedates toonides (tumesinine ja tumepruun) kvaader. Maalingute iseloomu paremaks hoomamiseks peaks neid avama suuremas mahus, kui seda oli võimalik teha antud uuringute käigus.

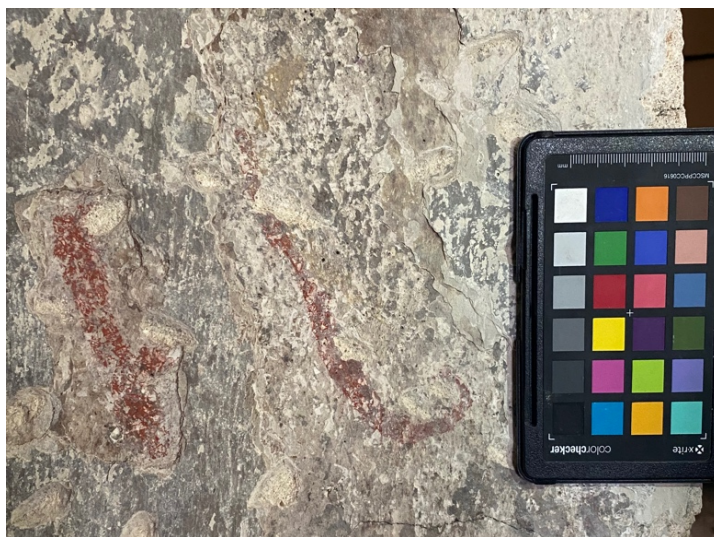

Foto 250-251. Maalingud niššide paeladel. Idapoolsel niššil on vaevuaimatav tumedates toonides kvaader; läänepoolse nišši pael avanevad esimeses viimistluskihis punasega maalitud keerduvad jooned.

Foto 252-253. Teadmata funktsiooniga krohvi sisse pressitud horisontaalne süvis lõunaseina idaniši kõrval.

Foto 254. Uksesilluses taaskasutatud akantusmaalingutega tala.

Lõunaseina alumises idapoolses tsoonis on kummaline krohvi sisse vajutatud joon (u 1 m), mille funktsiooni ei oska selgitada. See pani ka kaaluma, et ehk on tegemist üldse kõrvalhoone (Toom-Kooli 7) välisseinaga, millest on saanud Toomgildi hoone sisesein, kuid mitmed argumendid räägivad selle vastu, näiteks maalingud nišside paledel.

Ruumi teistel seintel 1843. aasta eelseid krohve ei leitud. Küll aga tuli markantse detailina välja põhjaseina uksesilluses taaskasutatud akantusmaalingutega tala, mis kuulub ühte komplekti hoone kõikides ruumides leitud aknasillustega.

Ka ruumi aknasillustes on kasutatud ära varasema hoone laetalasid, kuid hiljutise remondiga on need viimistluskihtidest puhastatud ning pole teada, kas neil oli ka maalinguid.

Ka siin ruumis on selgelt näha, et idafassaad on hiljem liidetud varasema lõunaseinaga, st terve esifassaad on ümber ehitatud 1843. aasta ümberehituse käigus. Seda kinnitab ruumi akende kaarsilluste kiviladu, mis on hiljutise remondi käigus välja puhastatud. Punase tellise ja paekivi vaheldumisi ladumine näib olevat iseloomulik just 1843. aasta ümberehitusele.

Varasema hoone siseseinale viitab lääneseina põhjapoolne paekivimüüritise jupp (säilinud u 1 m ulatuses), millele on vastu laotud punase tellise müür (vt sondaaž **2-8-S-W-3**).

Foto 255. Lõuna ja idaseina (fassaadi) kokkusaamise nurk. Selgelt on näha, et viimistletud lõunasein läheb fassaadi taha.

Foto 256. Ruumi lääneseina loodenurgas on säilinud tõenäoliselt 1843. aasta ümberehituse eelne paekivist siseseina jupp.

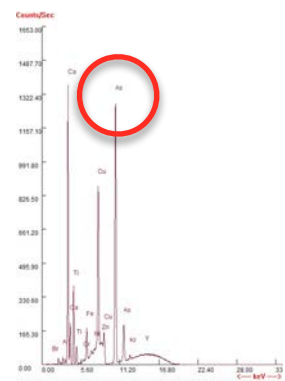
1843. aastal on kogu ruum kaetud uue krohviga ja lõunaseina idapoolne nišš on kinni müüritud.

Foto 257. Hiljutise remondi käigus välja puhastatud aknasillused, kus on 1843. aastale iseloomulik kiviladu (vaheldub punane tellis ja paas) ning taaskasutatud varasemad (reeglina maalingutega) talad.

1843. aasta krohvilt leiti kõige varasema viimistlusena tapeedid, millest esimene, roheline arseenipigmentiga (nn Schweinfurti või Scheele roheline) trükitud tapeet paikneb saksakeelsel gooti šriftis ajalehel. Ajaleht võiks ekspertide hinnangul sobida 19. sajandi keskpaika, ehkki sellele otsingumootoritega dateeringute ei leitud. Igal juhul keelustati arseenipigment oma mürgisuse tõttu hiljemalt 1880. aastaks.

Selle peal on pruunides toonides lehemustriga tapeet, mis võiks ajaliselt paigutuda juba 20. sajandi algusesse. Varasematest tapeedikihistest on säilinud vaid väikesed fragmendid. Järgnevad juba hilised (nõukogude-aegsed) tapeedikihid.

Joonis 24. XRF analüüs näitab kõrget arseenisisaldust tapeedis.

Foto 258-259. Vasakpoolsel fotol roheline arseenipigmentiga trükitud tapeet ning parempoolsel pruun lehemustriga tapeet. Fotol näha ka nende ajaline järgnevus (vt punase kastiga markeeritud piirkonda).

Ruumi lagi on ilmselt hiljutise remondi käigus ära puhastatud ja sealt midagi ei leitud.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Soovitav on avada ja eksponeerida ruumi lõunasein täismahus, kuna see on üks väheseid 1843. aasta eelseid ehituse- ja krohvinäiteid terves hoones (sarnane situatsioon on hoone põhjapoolses välisseinas). Erilist tähelepanu peab pöörama seinanišside paledel säilinud alumise kihi maalingutele, mis tuleks maksimaalses ulatuses avada ja eksponeerida.

Kindlasti tuleb avada ja restaureerida baroksete akantusmaalingutega uksepillus.

RUUM 2-9 / 2-10

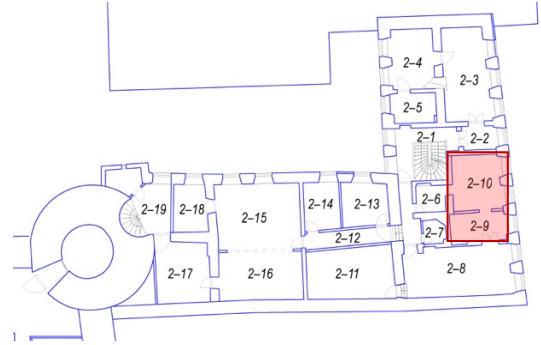

Foto 260-261. Ruumi 2-9 (vasakul) ja 2-10 (paremal) vaated ida (2-9) ja loode suunas (2-10).

Kuna algselt on olnud tegemist ühe ruumiga, käsitletakse neid aruandes koos.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

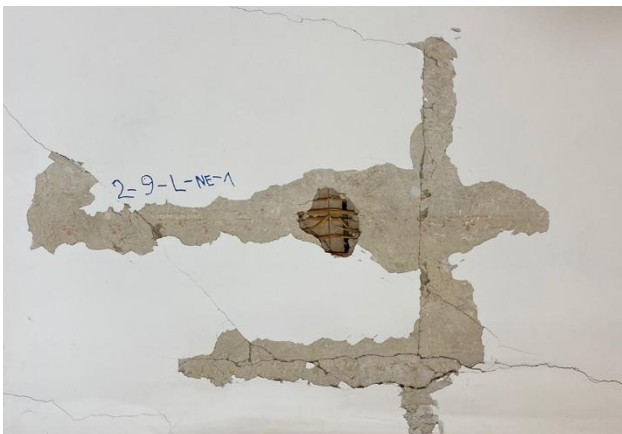

Foto 262. SONDAAŽ **2-9-L-NE-1** laesondaaž, kus on näha 1843. aasta esimese viimistluskihi fragmentselt säilinud hapraid trafarettmaalinguid.

Muster:

S 3020-Y60R
NCS

Taust:

S 1005-Y20R
NCS

Foto 263. SONDAAŽ **2-9-S-E-2** – ruumi 2-9 ja 2-8 eraldava vahesine liitumine. Sein ei ole välis-seinaga seotud.

Foto 264. SONDAAZ **2-10-S-N-1** anfilaadisel teljel paiknev kinnimüüritud ukseava põhjaseinas. Silluskaar on laotud pikkadest kitsastest tellistest erinevalt aknasillusest, kus tellis vaheldub paekiviga.

Foto 265. SONDAAZ **2-10-P-S-2** põranda-sondaaz, milles paljandub baroksete akantusmaalingutega tala. Suure tõenäosusega on ka sel puhul tegemist taaskasutusega, nii nagu ka akna- ja ukseasilluste puhul.

Foto 266. SONDAAZ **2-10-P-N-3** põranda-sondaaz, kus tala on maalinguteta ning tugevate töötlusjälgedega.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Algselt on tegemist olnud ühe kolme aknaga ruumiga, mis on millalgi hilisemal ajal lisatud kergvahešin.

Neis ruumides ei leitud märke varasematest ehitusja viimistluskihtidest. Küll aga on siin taaskasutatud barokse hoone akantusmaalingutega laetalasid lisaks aknasillustele ka põrandas. Sellele, et tegemist on tala taaskasutusega, viitab mitu asja. Teistel põrandataladel maalingud puuduvad ning ainus maalitud tala on pööratud: ilmselt paiknes maalinguga külg algselt allpool, mitte küljel, kuna mustja pigmendiga maalitud akantusi raamistav pliipunane joon peaks altvaates piirama maalingutsooni. Lisaks on teised talad jõuliste töötlusjälgedega, mis ei saanud olla eksponeeritud. Samasse taaskasutuse skeemi kuuluvad ka ruumi aknasillused, millest kaks (ruumis 2-10) on avatud ja konserveeritud hiljutise remondi käigus, üks (ruumis 2-9) aga veel avamata.

Foto 267-268. Kõrvuti paiknevad põrandatalad, millest üks on maalitud, teine mitte. Suure tööenäosusega on tegemist tala taaskasutusega 19.sajandi ümberehituses.

Foto 269-271. Aknasillused ruumis 2-10 (vasakpoolsed) ja 2-9 (pampoolne. 2-10 sillusemaalingud on avatud ja konserveeritud hiljutiste remonttööde käigus.

1843. aastaga seotud renoveerimistööde viimistluskihte seintelt ei leitud ning ka sellele järgnevad kihid on hilisemate remontide käigus tõenäoliselt eemaldatud. Küll aga tuli ruumi 2-9 laes välja väga fragmentselt säilinud habras trafarettmaaling, mis oma iseloomult haakub ruumis 2-4 leitud laetrafaretiga ja oletatavasti kuulub 19. sajandi keskpaiga viimistlusskeemi juurde. Maaling paikneb küll väga lahtisel ja pulbristunud krohvil, mistõttu selle eksponeerimine oleks väga keeruline.

Foto 272. 19.sajandi keskpaigaga seotud laemaalingute haprad jäljed.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Nende ruumide kõige väärtuslikuma ja säilitamisväärsse osa moodustavad baroksed taaskasutatud talamaalingud. Kindlasti tuleb need säilitada ja eksponeerida sillustel. Omaette küsimus on põrandataala eksponeerimine, mis sõltub eelkõige arhitekti ja projekterija kontseptsioonist. Kui tegemist on ainsa maalitud talaga (see selgub põrandate suuremamahulise avamise käigus), siis tasub kaaluda varianti tala asendada uuega ning maalingutega tala eksponeerida kusagil hoone avalikus ruumis.

Sõltuvalt hoone arhitektuursest lahendusest võiks avada ka anfilaadse ukseava.

1843. aasta maalingufragmendi alune laekrohv on säilitamiseks liiga kehvast seisukorras, kuid soovi korral on seda võimalik kinnitada ja eksponeerida.

B-HOONE

RUUMID 2-11, 2-12, 2-13, 2-14, 2-15 ja 2-16

Ruume on kirjeldatud ühes peatükis, kuna need on erinevatel aegadel moodustanud omavahel ühendatud suuremaid ruume.

RUUM 2-11

Foto 273. Ruumi 2-11 vaade idasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 274-277. SONDAAŽ **2-11-S-S-1** – Lõunasein. Paekivimüüritisel on näha kahte krohvi kihti. Alumises kihis on krohv halvasti säilinud ja pude. Sellelt tuvastati kolm lubi-/liimvärvi kihti: kollane, tumehall ja helehall. Võimalik, et tegemist on osaliselt 1843. aasta krohviga (sellele viitab värvikihtide iseloom), kuid ka varasema krohvi fragmentidega, mis kuuluvad tõenäoliselt B-hoone valmimise järgsesse aega. Pealmises kihis on helehalli värvi ja tõenäoliselt tsemendisaldusega nõukogude-aegne krohv. Selle peal olevad viimistluskihid on valge ja hallikas lubi-/liimvärv, venekeelne ajaleht ning 5 kihti tapeeti.

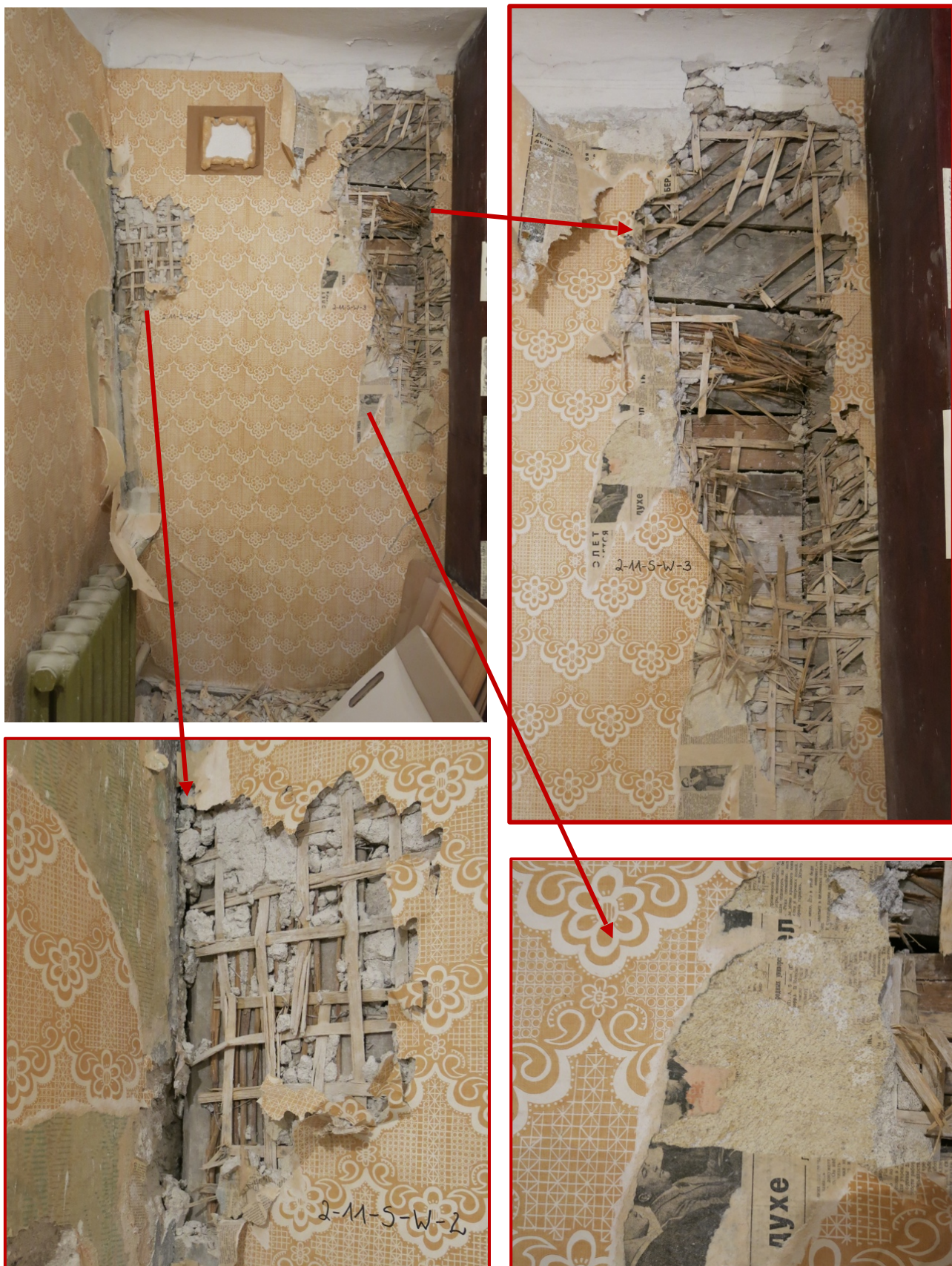

Foto 278–281. SONDAAZID **2-11-S-W-2** ja **2-11-S-W-3** – Sondaažid läänesinas. Tahutud palkidest seinal on näha lõhestatud pajuviitstest krohvi alusmatti ning hilisemat laastumatti, mille kasutamisega

on lääneseinas suletud ka ukseava. Sein katab helehall tsemendisisaldusega krohv, mille peal on venekeelne ajaleht ja vaid üks kiht tapeeti.

Foto 282. SONDAAŽ **2-11-S-N-4** – Põhjaseinas, mis on tehtud puidust, on kasutatud laastumatti, mida katab sarnaselt lääneseinale helehall, tsemendisisaldusega lubikrohv, venekeelne ajaleht ja üks kiht tapeeti.

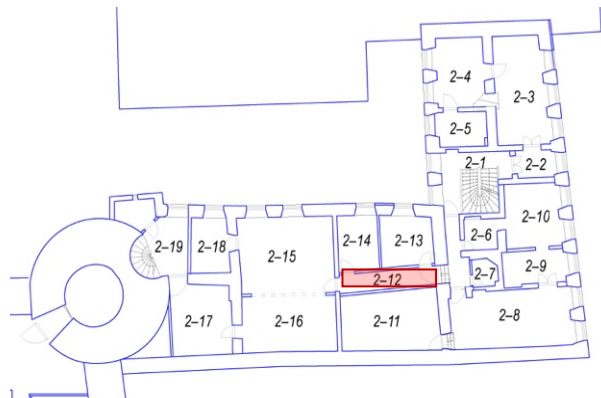

Foto 283. SONDAAŽ **2-11-S-E-5** – Idasein on laotud tellistest ja paekivist. 1843. aasta krohvi katavad lubi-/ liimvärvikihid (ca 4-5 kihti: 1. valge; 2. valge; 3. tumeroosa; 4. helekollane) ja neli kihti tapeeti. Sondaaž asub kapi sees, mistõttu on võrreldes lõunaseinaga sinna pandud üks kiht vähem tapeete.

RUUM 2-12

Foto 284. Ruumi 2-12 vaade läänesuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 285. SONDAAŽ **2-12-S-E-1** – koridori idaseina sissepääsu kohal olev müüritis on paekivist. Müüri katab helehall tsementkrohv (lubikrohv on ümberehituste käigus tõenäoliselt eemaldatud). Selle peal on nõukogudeaegsed tapeedid (ca 5 kihti), kaasaegne kipsplaat koos heleroosa lateksvärviga.

Põhja- ja lõunaseintes on näha laudist, mille peale on pandud papp, kipsplaat ja nõukogude-aegsed tapeedid (ca 5 kihti).

RUUM 2-13

Foto 286. Ruumi 2-13 vaade loodesuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 287-289. SONDAAŽ **2-13-S-E-1** – Idaseina sondaž paljastab tellise ja paekiviga vaheldumisi laotud ukseisilluse, mis viitab 1843. aasta ümberehitustöödele. Ava on suletud suhteliselt hilja, sest uksepalet (kinnimüritud osa ja vana seina vahelt) leiti venekeelset ajalehte ja nõukoguge-aegseid tapeete (4 kihti). Kinnimüürimise krohv on väga sarnane hilisemale mördile, mis on laastumati peal ning mida on kasutatud ruumi 2-11 vaheseinte krohvimiseks (vt foto 290). Idaseina kattev nn 1843. aasta

krohv on pude ja kohati halvasti säilinud. Ida- ja põhjapoolse seina krohvil on esimestes kihtides kaks heledat hallikasbeeši liimvärviikiht ning idaseinas selle peal veel mitu fragmentselt säilinud liimvärviikiht koos üksikute, erksates toonides värvifragmentidega (märgitud fotol 287 punaste nooltega). Tõenäoliselt on tegemist dekoratiivse maalinguga, mida ei ole kahjuks võimalik halva säilivuse tõttu tuvastada.

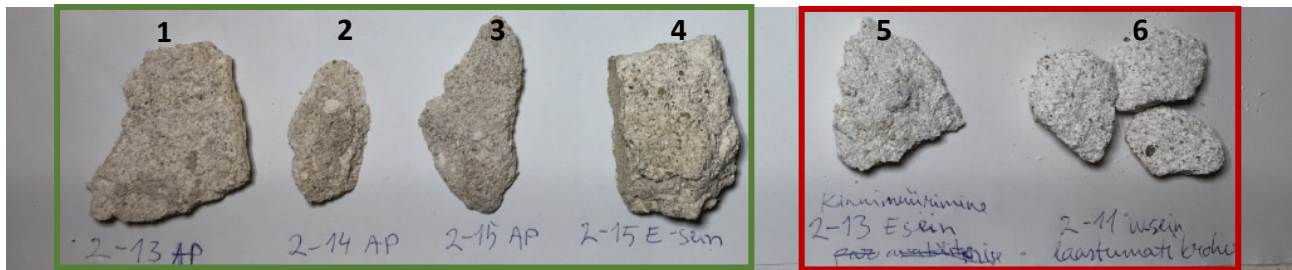

Foto 290. Krohvitükid ruumidest 2-13, 2-14 ja 2-15. Rohelises raamistuses krohvid kuuluvad esimesse kihistusse ja on võetud aknapaledelt (krohv 1-3) ja ruumi 2-15 idaseinalt, pajuviitstega alusmati pealt. Punases raamistuses krohvid on ruumi 2-13 ukseava kinnimüürimise krohv (krohv 5) ja ruumi 2-11 viimistluskrohv, mis on kantud laastumatile (krohv 6).

Foto 291 – 293. SONDAAZŽ **2-13-S-N-2** ja **2-13-AP-4** – Põhjaseina akna lääneja idapoolsel aknapalendil. Sondaažidest on näha, et palendid on nõukogudeaegsete renoveerimistööde käigus uuesti krohvitud. Vanemal krohvikihil on säilinud võrreldes seintega rohkem lubi-/ liimvärvi kihte, mida on hästi näha idapoolsel palendil. Neljandas kihis on ka piiramata pinnana trükitud, tumehall trafarett-/ rullmuster roosal taustal. Abstrakne muster ei ole väga hästi välja loetav.

Foto 294. Viimistluskihid idapoolsel aknapalendil (ruum 2-13)

Foto 295-296. SONDAAZŽID **2-13-S-W-3** ja **2-13-S-S-5** – Lääne- ja lõunasein. Vaheseinte laudis on kaetud kipsplaadi ja nõukogude-aegsete tapeetidega (ca 5 kihti).

RUUM 2-14

Foto 297. Ruumi 2-14 vaade põhjasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 298. SONDAAŽ **2-14-AP-N-1**
Põhjaseina akna idapoolsel aknapalendil on näha vanemat krohvikihiti ja esimese kihi hallikasbeeži lubi-/ liimvärvi, mis on olemas ka ruumis 2-13.

RUUM 2-15

Foto 299. Ruumi 2-15 vaade läänesuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 300-302. SONDAŽ **2-15-S-N-1**– Põhjaseinas, aknast idaseinani. Paekivimüüritisel on üks krohvikihit – 1843. aasta krohv, mis tuleb koos pajuviitstega vaheseinte ehitusega. Krohvil on säilinud ca 6 lubi-/liimvärvi kihti (1. helehall, 2. roosa, 3. valge, 4. kollane, 5. valge, 6. sinine) ja nõukogude-aegne tapeet. Aknapalet on uuesti krohvitud lubitsemend mördiga.

Foto 303-304. SONDAAZ **2-15-S-E-2** – Idaseina põhjapoolne serv ja seina keskosa. Avangutest on näha pajuviitste ja laastumati kasutust krohvi nakkepinnana. Pajuviitstel on kohati säilinud 1843. aasta krohv, mille peal on sinine lubi-/ liimvärv, ajaleht ja üks tapeedikiht.

Foto 305. SONDAAZ **2-15-S-W-3** – Lääneseina lõunapoolne serv, seina keskel. Paekivimüüritise kõrval on näha tellistest korstnaosa. Sein on kaetud tsement-krohviparandustega, mille peal on üks tapeedikiht. 1843. aasta krohv on säilinud pigem lääneseina põhjapoolses osas.

Foto 306. SONDAAZ **2-15-PV/L-S-4** – Sondaaž lõunaseina peegelvõlvil. Laudisel on näha alumises kihis roogu ning selle peal laastumatti. Viimase kihina on lagi kaetud masoniitplaadiga ja värvitud valgeks.

RUUM 2-16

Foto 307. Ruumi 2-16 vaade edelasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 308. SONDAAŽ **2-16-S-E-1**
Tahatud palkides idaseinal on näha taaskord pajuvitstest alusmatti, 1843. aasta lubikrohvi, millel on säilinud heleroosa lubi-/liimvärv, ajaleht ja üks tapeedikiht.

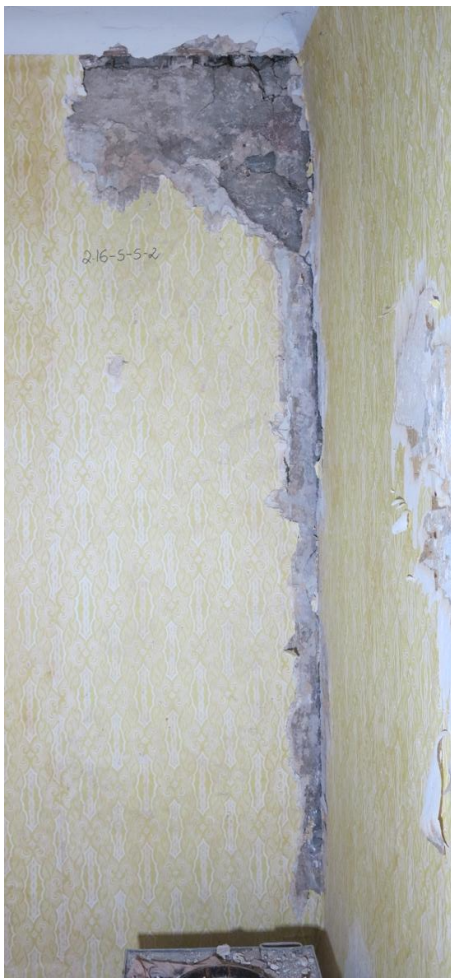

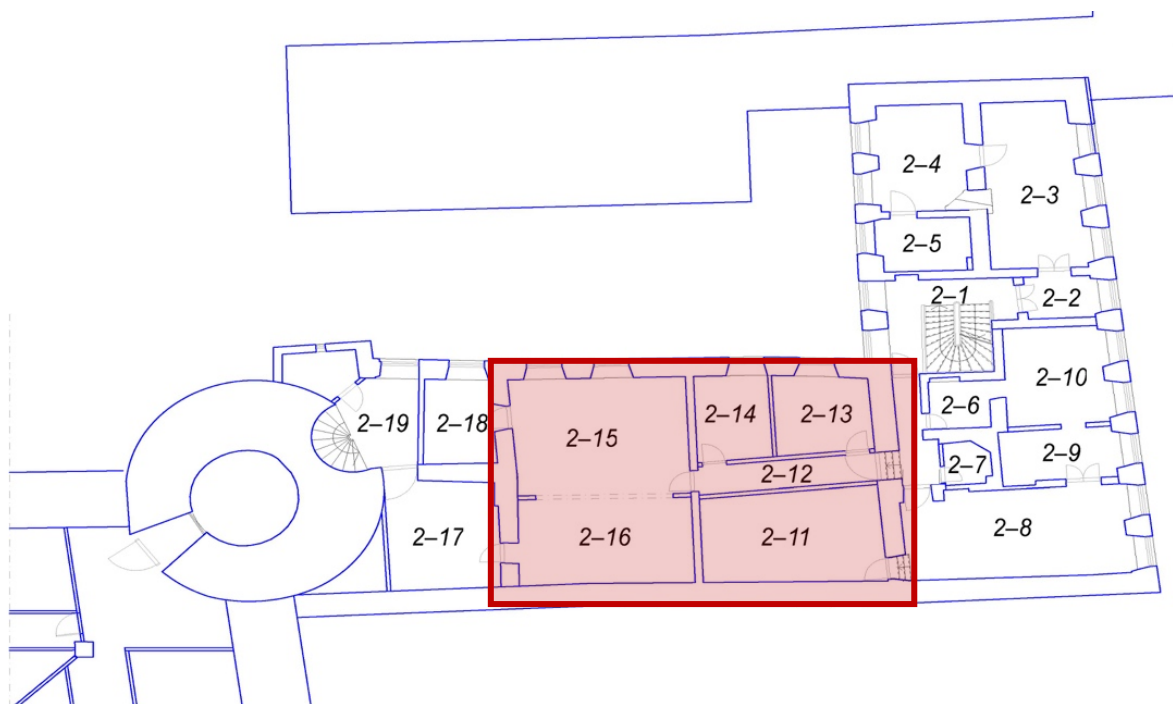
Foto 309. SONDAAŽ **2-16-S-S-2** Sondaaž lõunaseina läänepoolses otsas ja ülemises servas. Paekivimüüril on säilinud vanema krohvi kihistus, mille viimistluskihid on hävinud. Selle peal on 1843. aasta krohv, mille on lubi-/ liimvärvi fragmendid ja ca 3 kihti nõukogudeaegset tapeeti.

Foto 310-311. SONDAAŽ **2-16-S-W-3** – sondaaž lääneseina paremas servas, keskosas. 1843. aasta krohvil on säilinud valge ja roosa lubi-/liimvärv, ajaleht ja üks kiht tapeeti.

RUUMIDE KIRJELDUSED JA JÄRELDUSED

Ruumi 2-11, 2-12, 2-13 ja 2-14 puhul on oluline teada, et algsest on tegemist olnud ühe ruumiga. Sellele viitavad ruumide vaheseinad, mille viimistlus pärineb tõenäoliselt nõukogude ajast – laudis on kaetud laastumati, lubi-tsemet krohvi / nõukogude-aegse kipsplaadi (ruumi 2-13 lõuna- ja läänesein) ja tapeediga. Samuti on näha seinte sekundaarsust majaplaanil. **Enne 1843. aasta ümberehitusi oli ruum tõenäoliselt veelgi suurem**, liites endaga ruumid 2-15 ja 2-16, mis moodustavad hetkel sisuliselt ühe ruumi, sest vahesein on ainult markeeriv. Kõikides ruumides tuleb vaheseinte paigaldamise ajaline erinevus viimistluskihtide stratigraafias selgelt välja – pajuviitstest alusmatt seintel, roomatt laes ja lubikrohv viitavad 19. saj keskpaiga ümberehitustele; hilisematele renoveerimistöodele viitavad laastumatt (nii seintel, kui laes) ja hallikas tsemendisaldusega krohv.

Joonis 25. Kõnealused ruumid on plaanil märgitud punasega.

Ühele suurele ruumile viitab ka põhjapoolsete akende palendite vanem viimistluskrohv, mis on kõikidel palenditel sama ning esimeses kihis olev hallikasbeež liimvärv, mis on olemas ruumides 2-13, 2-14 ja 2-15. Aknapalendite krohv on väga sarnane 1843. aasta krohvile, kuid ei saa välistada, et põhjaseina katab pisut varasem krohv.

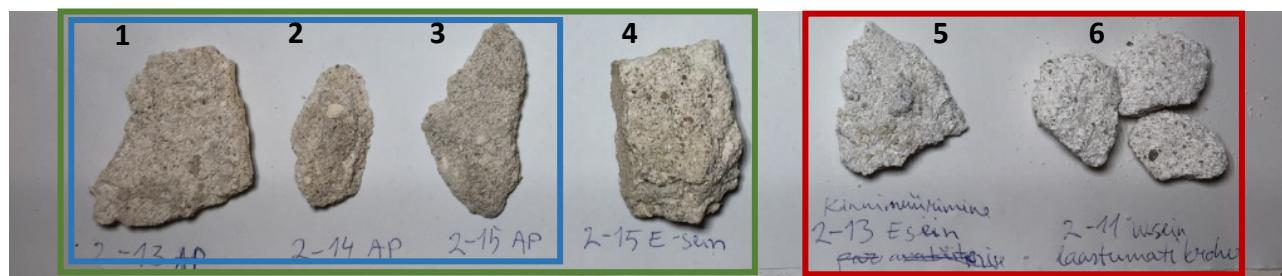

Foto 312. Krohvitükid ruumidest 2-13, 2-14 ja 2-15. Rohelises ja sinises raamistuses krohvid kuuluvad esimesse kihistusse ja on võetud aknapaledelt (krohv 1-3) ja ruumi 2-15 idaseinalt, pajuviitstega alusmati pealt. Punases raamistuses krohvid on ruumi 2-13 ukseava kinnimüürimise krohv (krohv 5) ja ruumi 2-11 viimistluskrohv, mis on kantud laastumatile (krohv 6).

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ruumi 2-11 lõuna- ja idaseinas säilitada võimalusel (uute viimistluskihtide all) maksimaalselt vanemaid krohvikihistusi. Ruumis 2-13 säilitada vanemaid kihistusi põhja- ja idaseinas. Ruumis 2-14 säilitada vanemaid kihistusi põhjaseinas. Ruumide 2-15 ja 2-16 kõikide seinte vanemaid kihistusi tuleks võimalusel säilitada uute viimistluskihtide all. Üheski ruumis eksponeeritavaid viimistlusi ei tuvastatud.

RUUM 2-17

Foto 313. Ruumi 2-17 vaade kagust.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 314. SONDAAŽ **2-17-L-1** Sondaaž asub ruumi loodenurgas laes ning ulatub ukse U 2-4 silluseni. Lael on näha nii roomatti kui ka laastumatti. Uksesillus on laotud paekividest.

Foto 315. SONDAAŽ **2-17-S-W-2** Sondaaž paikneb ruumi lääneosas panipaika ja ruumi 2-17 eraldavas vaheseinas ning näitab puitkergseina, millel on naeltega kinnitatud kistud laastumatt ning see kaetud lubikrohvi ja värvikihtidega.

Foto 316. SONDAAŽ **2-17-S-S-3** Sondaaž paikneb ruumi lõunaseinas ehk hoone välisseinas. Näha on kolme maalitud triipu, millest kõrgeim on umbes 190 cm kõrgusel, keskmine 150 cm kõrgusel ning madalaim 107 cm kõrgusel.

Foto 317. Uks U 2-3 Uksel teostati kolm sondaaži, mille kaardid on lisas (vt sondaažikaart **U-2-3-1** / **U-2-3-2** / **U-2-3-4**). Kuna erinevad kohad endsid erinevaid tulemusi, mida on raske omavahel ühildada, koostati kõigile sondaažidele eraldi kaart.

Foto 318. SONDAAŽ **U 2-4** Sondaaž asub ukse ülemisel osal. Sondaažid teostati ka ukse teisel poolel. Värvide säilivus ja paljandumine olid erinevates kohtades väga erinev, kuid mitme kontrollsondaažiga õnnestus sellest uksest ühtne pilt saavutada. Täpsem kihtide kirjeldus sondaažikaardil **U 2-4**. Samuti on eraldi märkimisväärsed uksele olevad sepietatud oinasarvhinged.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Kahele ruumisolevale uksele teostati sondaažid ja sondaažikaardid, mis on lisas.

Uksed näivad olevat pärit baroki ja klassitsismi üleminekuajast ning sekundaarses kasutuses, sellele viitavad ka ukse U 2-4 näha olevad sepsidetailid, mis on uksest endast vanemad.

Ruumi lõunaseinalt leiti kolm maalitud joont (sondaaž **2-17-S-S-4**).

Ruumi 2-17 ja panipaika eraldav vahesein on puitkonstruktsiooniga ning krohvitud, kasutades sarnast kistud laastumatti nagu leiti vahekorrusel olevalt danskeri ukse silluselt. Eeldatavasti on laes olev pilliroomatt ja seinalt leitud kistud laastumatt üheaegsed ehk vanemast ehitusjärgust. Pilliroomati kasutus on seotud 1843. aasta ümberehitustega.

Foto 319. Lähivaade U 2-4 ukse oinasarvhingele.

Saetud laastumatid aga hilisemad, oleme seostanud neid B-hoone ümberehitustega. Ruumi kirdenurk on arvatavasti olnud varasemalt osa mantelkorstnast, kuid see on hilisemate ümberehituse käigus välja lammutatud ning mantelkorstna seinu pole enam siit ruumist võimalik välja lugeda. See hooneosa on vajumise tõttu üsna halvas seisukorras, kohati on kahe seina vahel käelabasuurused praod.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Kaks eelmainitud ust (koos sepsidetailide ja piirdeliistudega) väärivad säilitamist ja restaureerimist. U 2-3 tuleb ülemine ja alumine raampuu taastada õiges laiuses. Võib viia teise kohta või kohandada piidapuud restaureeritud lehele. Tulenevalt eritingimustest, on ka valgetest kahlitest ahi ette nähtud säilitada.

RUUM 2-18

Foto 320. Ruumi 2-18 vaade idasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 321. SONDAAŽ **2-18-S-W-1**– Lääneseina keskosas. Paekivist vahvarkseinal on 1843. aasta krohv, mille peal on tsementpahtel ja tapeet. Vineerplaadi alt avanes ukseava – uks on taaskasutus, kuna ülemine serv on lõigatud parajaks. Ukse viimistluskihtidele on koostatud sondažikaart numbriga U 2-5, mis on lisas.

Foto 322-323. Ruumide 2-18 ja 2-19 vahvärkseina ülemine osa, mis on nähtaval B-hoone pööningul.

Foto 324. SONDAAZ **2-18-S-E-2**
– Idaseina ukse kohal. Paekivi-
müüritis on kaetud 1843. aasta
krohviga, mis on hiljem kaetud
tsementpahtli ja tapeediga.

Foto 325. SONDAAZ **2-18-S-S-3** lõunaseinas ahjust vasakul.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Esimese ja teise korruse plaane võrreldes võib oletada, et ruumi lõunasein võib olla varasema mantelkorstna sein. Ruumi lääneseinast leitud uksele on koostatud sondaazikaart **U 2-5**, mis on lisas.

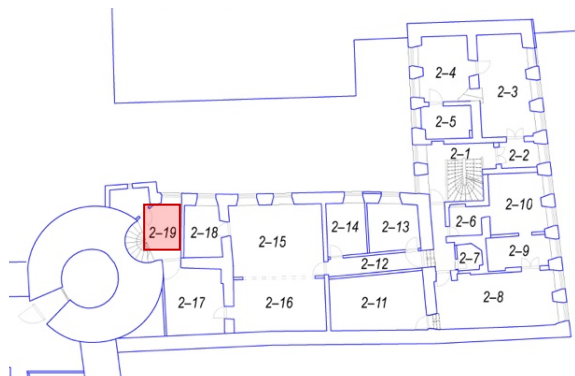
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Kogu ruumis säilitada maksimaalses ulatuses 1843. aasta krohvi.

RUUM 2-19

Foto 326. Ruumi 2-19 vaade lõunast põhjasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 327. SONDAAŽ **2-19-S-E-1** asub ruumi idaseina põhjapoolses ääres. Näha on puidu ja kivi segakonstruktsiooni, mille puitosadele on naeltega kinnitatud kistud vitsad armeeringuks lubikrohville.

Foto 328. SONDAAZ **2-19-L-2** asub ruumi lae põhjapoolses ääres. Avangust on näha, et lage katva lubikrohvi all on olnud roomatt.

Foto 329. SONDAAZ **2-19-AS-3** asub põhjaseinas asuva akna kohal. Puitsillusel on näha kistud vitsad krohvi armeeringuna.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Pilliroomati kasutuse baasil võiks eeldada seost 1843. aasta ümberehitusega. Ruumis asub üks väärtuslik klassitsistlike joontega siseuks.

Vajumise tõttu on ruum hetkel väga halvas seisukorras, vaheseinte ja välisseina vahel on umbes 5 cm suurusi pragusi.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Soovi korral eksponeerida huvitavaid ehitustarindeid nagu idasein. Siseuks tuleb säilitada ja restaureerida, vajadusel võib seda paigutada ka mujale.

III KORRUS

A-HOONE

KORRUSE RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Toom-Kooli 9 A-hoone 3. korrus ehitati peale 19. sajandi keskpaigas, mistõttu oli see suurepärane referents, et aru saada alumiste korruste stratigraafiast ning 1843. aasta ümberehituse-eelsetest ning sellega seotud kihistustest.

Üldistavalt saab öelda, et 3. korruse viimistlusele on omane läbivalt üks krohvikihit, mis vastab alumiste korruste hilisemale krohvile, fassaadiseina sisekrohvile ja kõigi korruste peegelvõlvide krohvile. Ka peegelvõlvi konstruktsioon on identne esimese korruse peegelvõlvile (vrdl nt ruumid 1-3 ja 3-3).

Viimistluskihistuste leiud 3. korrusel on üllatavalt vaesed, mistõttu on neid kirjeldatud vaid põgusalt. Krohvil olevad viimistlused on valdavalt tapeedid (alates 1920. aastatest, mida kinnitavad tapeedialune makulatuur), aga on näha, et selle all on olnud värvikiht/ -kihid, mis on ilmselt enne tapeetimist pestud maha. Ilmselt on ka hilisemate remontidega eemaldatud palju ajaloolist materjali.

Üheks huvipakkuvamaks leiuks võib pidada juhuslikku maalingufragmenti ruumis 3-9, mis annab hüpoteetilise idee hoone 1843. aasta restaureerimisjärgsest viimistlusest (vt lähemalt ruum 3-9).

Lisaks loomulikult maalingutega aknasillused – just nende leidumine siin, juurdeehitatud III korrusel annab lõpliku kindluse, et tegemist peab olema taaskasutusega.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

3. korruse kõige väärtuslikumad detailid on baroksete maalingutega aknasillused, mis tuleks täismahus avada ja konserveerida.

Soovi korral võib sondažiaknas eksponeerida ruumi 3–9 seinte kahekihilisi trafarettmaalinguid.

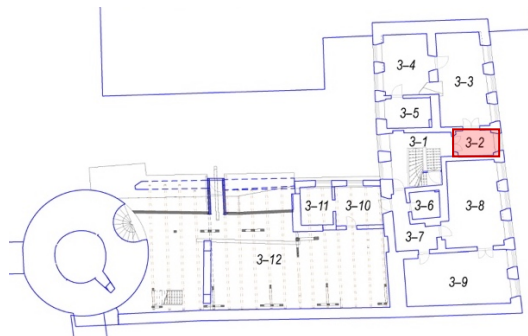
Kindlasti tuleks säilitada ja võimalusel leida koht B-hoone pööningul asuvatele ajaloolistele ukselehtedele.

Samuti tuleks restaureerida lastimissüsteem poomi ja püstpöör. Viimaselt saab vähese vaevaga eemalda hilisemad kihistused ning seadme algne olemus on hästi eksponeeritav.

RUUM 3-2

Foto 330-331. Ruumi 3-2 üldvaated ida- ja läänesuunas.

Ruum 3-2 on hilisema korteri (ruumid 3-3; 3-4; 3-5) esik.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

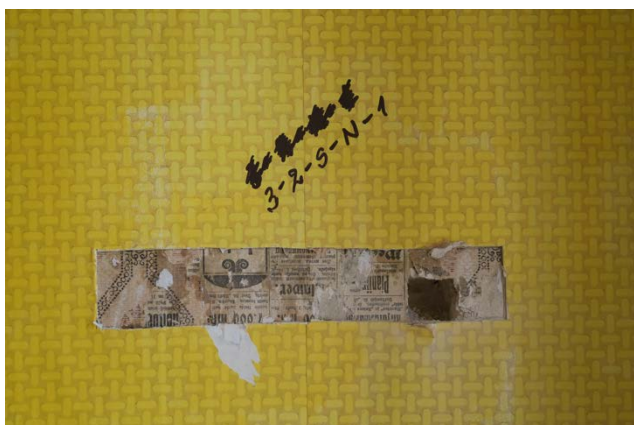

Foto 332. Sondaaž **3-2-S-N-1** ruumi põhjaseinas, u 1600 mm kõrgusel põrandapinnast. Seinal on üks krohvikihit, millelt varaseimad säilinud viimistluskihid pärinevad tapeedialuste makula-tuurikihtide järgi 1920. aastatest.

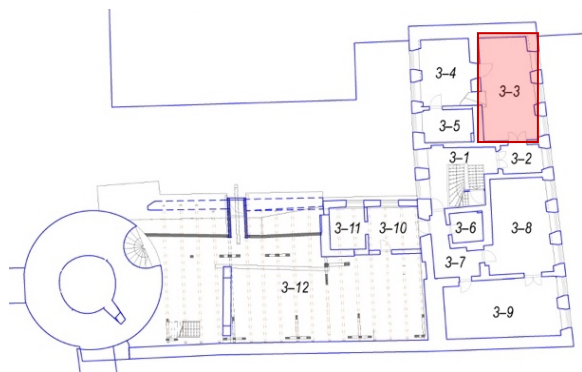

Foto 333. Aknasillus **3-2-AS-1**, millel on suurepäraselt säilinud baroksed akantusmaalingud.

RUUM 3-3

Foto 334. Ruumi 3-3 üldvaade kagu suunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 335. Sondaaž **3-3-PV-E-1** ruumi lääneseina peegelvõlvil. Sondaažiga leidis kinnitust peegelvõlvide üheaegne valmimine kõigil hoone korrustel (krohv, peegelvõlvi alus, sepanaelad ning sidumistraat ja -muster, vrdl ruumiga 1-3).

Foto 336. Sondaaž **3-3-S-E-1** ruumi idaseinas, u 1400 mm kõrgusel põrandapinnast. Seinal on üks krohvikihht, kus varaseim säilinud viimistluskiht on fragmentselt säilinud kollakas lubivärv (osutatud mustade nooltega), millele järgnevad 1920. aastate makulatuurikihid (vt **3-2-S-N-1**)

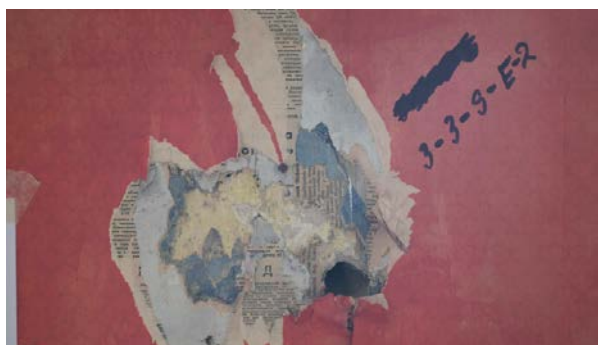

Foto 337. Sondaaž **3-3-S-E-2** ruumi idaseinas, u 1400 mm kõrgusel põrandapinnast. Sondaaž kordab sondaaži **3-3-S-E-1** viimistluskihistuste stratigraafiat. Paremini on säilinud ka esimese viimistluskihi kollane lubivärv.

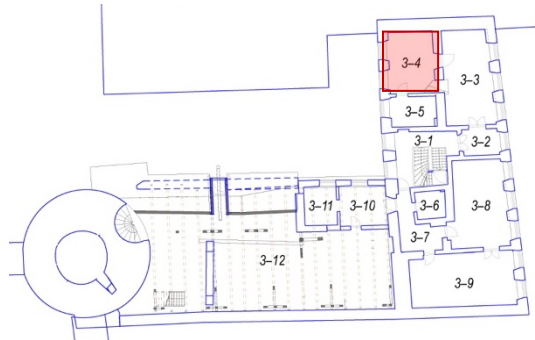
Foto 338-340. Ruumi 3-3 aknasillused alates põhjapoolsest aknast. Vähemalt kahel on säilinud maalingud.

RUUM 3-4

Foto 341. Ruumi 3-4 üldvaade kirdenurgale.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 342-343. Sondaaž 3-4-S-N-1 ruumi põhjaseinas. Suuremõõtmelise avangu põhjal oli võimalik säilinud viimistlusfragmente paremini tuvastatada, kuid stratigraafia sarnanes ruumi 3-3 stratigraafiale – erinevuseks vaid see, et esimese kihistuse lubivärv on erkroheline. Sellele järgneb 1920. aastate ajaleht ja seejärel mitmes kihis tapeedid.

Foto 344. Sondaaž **3-4-S-S-1** ruumi lõunaseinas, umbes 2000 mm kõrgusel põrandapinnast. Sondaažist on näha 1920. aastate ajalehte ja selle peal olevaid tapeete.

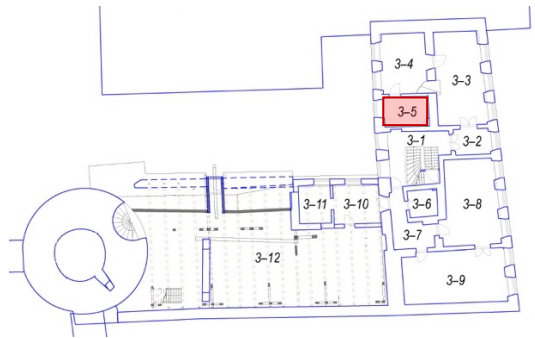

Foto 345-346. Ruumi 3-4 aknasillused, vasakul põhjapoolne ja paremal lõunapoolne. Mõlemal on säilinud maalingud, ehkki vaid avaevuimatavate jälgedena.

RUUM 3-5

Foto 347-348. Ruumi 3-5 üldvaated.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

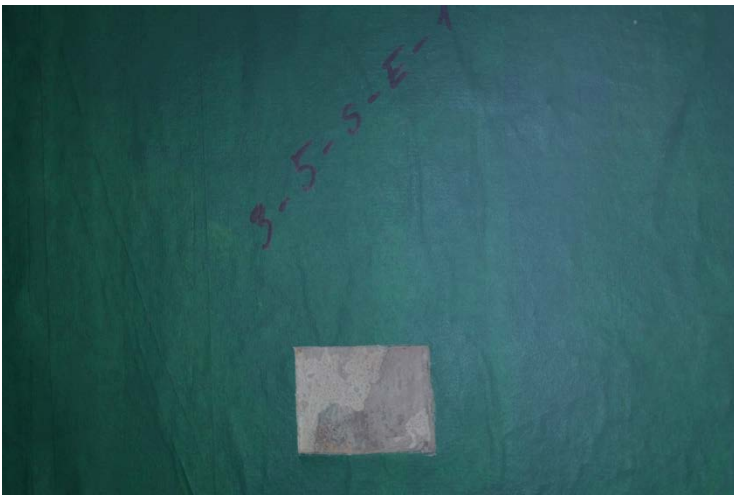

Foto 349. Sondaaž **3-5-S-W-1** ruumi lääneseinas, umbes 1500 mm kõrgusel põrandapinnast. Seina viimistluskihtide stratigraafia on tagasihoidlik, piirdudes vaid ühe hallika lubivärvi kihiga praeguse viimistluskihistuse all.

Foto 350. Ruumi 3-5 aknasillus, millel on vähemalt ühe tala ulatuses suurepäraselt säilinud baroksed akantusmaalingud.

RUUM 3-8

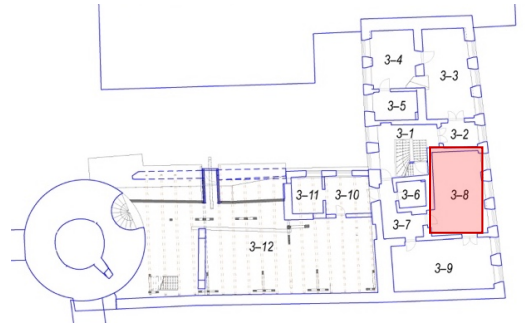

Foto 351-353. Ruumi 3-8 ülvateed.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 354. Sondaaž **3-8-S-W-1** ruumi lääneseinas. Viimistluskihtide stratigraafia sarnaneb teiste III korruse ruumide omaga – esimeses kihis fragmentselt säilinud lubivärv (kollane; ei ole välistatud, et kunagi on olnud ruumis ka lihtsad maalingud – alust arvata annab kõrvalolev ruum 3-9). Sellele järgnevad juba 1920. aastate makulatuuri- ja hilised tapeedikihid.

Foto 355-358. Ruumi 3-8 aknasillused, kus on taaskasutatud terve hoone ühed paremini säilinud maalingutega talasid.

RUUM 3-9

Foto 359. Vaade ruumi 3-9 edelanurgale.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

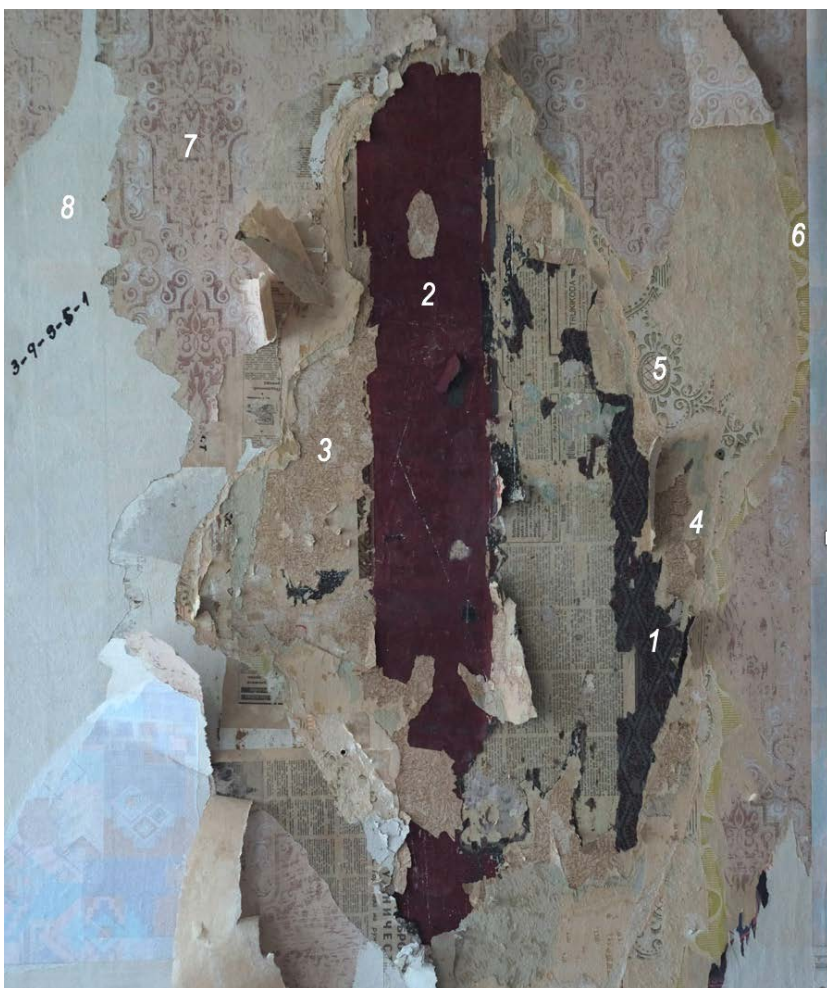

Foto 360. Sondaaž **3-9-S-S-1** ruumi lõunaseinas. Tapeedikihid numereeritud stratigraafiliselt.

Foto 361-362. Sondaaž 3-9-S-N-1 ruumi põhjaseinas. Sondaažiga tuvastati ainsad maalingufragmendid (kahes kihis) III korrusel. Ei saa välistada taoliste maalingute olemasolu ka teistes 3. korruse ruumides, kuid need on suure tõenäosusega enne tapeetimist maha pestud või nühitud. Huvitavaks teeb maalingute stratigraafia asjaolu, et alumine, vaevuaimatav palmetilaadne ornament näib olevat ainus märk 1843. aasta ümberehitustega seotud seinaviimistlusest lisaks üksikule tapeedifragmendile ruumis 2-8. Hilisem, rohelises toonis tapeeti imiteeriv muster kuulub tõenäoliselt 20. sajandi algusesse.

Foto 363. Sondaaž **3-9-P-1**. Põranda-sondaažiga tuvastati hilisemate põranda-kattematerjalide alt algne (st 1843. aasta) laudis.

Foto 364-365. Aknasillused **3-9-AS-1** ja **3-9-AS-2**. Ka siin on säilinud taaskasutatud taladest tehtud aknasillused, kuid need näivad olevat üsna kehvast seisukorras ning maalinguid ei tuvastatud.

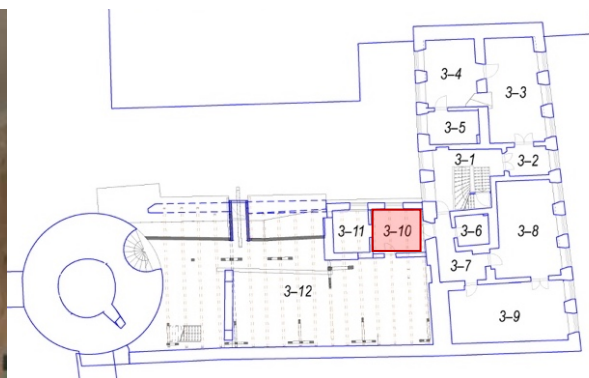
III KORRUS

B-HOONE

RUUM 3-10

Foto 366. Ruumi 3-10 vaade idasuunas.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 367. Sondaž **3-10-S-E-1** – idaseina ukse kohal. Tellisseinal on esimeses kihis õhuke lubikrohvi kiht, mis on tõenäoliselt 1843. aasta ümberehituste järgne ning selle peal tuvastati veel kaks erinevat ja märksa hilisemat krohvi, mille peal on nõukogude-aegsed tapeedid.

Foto 368. Sondaaž **3-10-S-N-2**
Põhjaseina alumises tsoonis on laudisel
laastumatt, selle peal TEP-plaat,
tsementpahtel ja nõukogude-aegsed
tapeedid.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Üksnes ruumi idaseinas, st A-hoonega külgnevas seinas on märke 19. sajandi keskpaiga viimistlusest. Ülejäänud ruumi viimistluskihtide iseloom viitab pigem hilisemale perioodile.

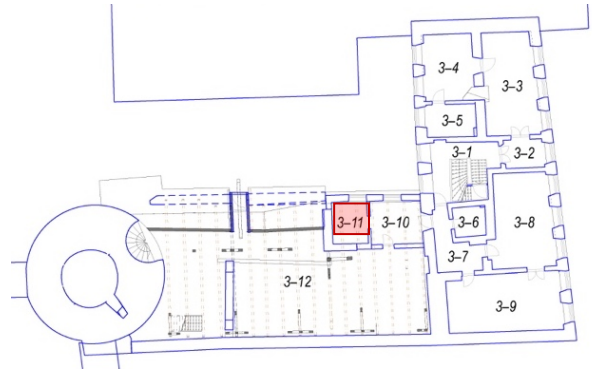
SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ruumis ei ole säilitamist väärivaid elemente.

RUUM 3-11

Foto 369. Ruumi 3-11 vaade loodesuunast.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 370. Sondaaž **3-11-S-N-1** – põhjaseina keskosas. Puitsein on kaetud TEP-plaadiga, mille peal on nõukogude-aegne tapeet. Selle peal on soojustus ja kaasaegne kipsplaat.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Ruumi viimistluskihtide iseloom viitab pigem 20. sajandile.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ruumis ei ole säilitamist väärivaid elemente.

RUUM 3-13

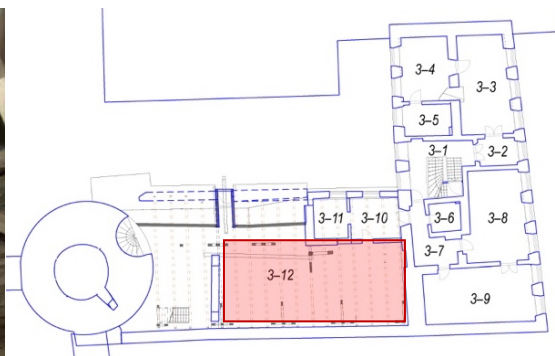

Foto 371. B-hoone pööning vaatega ida suunas. Noolega näidatud ukse asukoht.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 372. SONDAAŽ **3-12-U-1** asub pööningu toolvärgile sepi-naeladega naelutatud ukselehe eeldataval välisküljel. Ukselehti on kaks (U 3-13 ja U 3-14) ning need on pärit erinevatest ukseplokkidest. Pildil on vasakpoolne leht (U 3-14) klassitsistlike detailidega (vt tahvli profilli nurk) ning parempoolne (U 3-13) baroksete detailidega. Kokkupanemisel on parempoolne ukseleht pööratud teistpidi, st pikem tahvel peaks jääma allapoole, ning tahvlisse on tehtud auk, kuhu võis käia ka klaas - selleks on augus valts olemas. Omanäolise ukselehe värvikihid on tagasihoidlikud (vt sondaažikaart **3-12-U-1**) ning lehe keskosas on tõenäoliselt juba kokkusobitamisaegsed lukuauguparandused tumedama tooniga üle värvitud. Ukselehtede kõrgus on 237 cm ja laius 148 cm ning nende mõõtude järgi ei sobitu lehed seni ülejäänud maja ukseavadesse, seega pole selge, millistest udest on need enne pööningule naelutamist pärit.

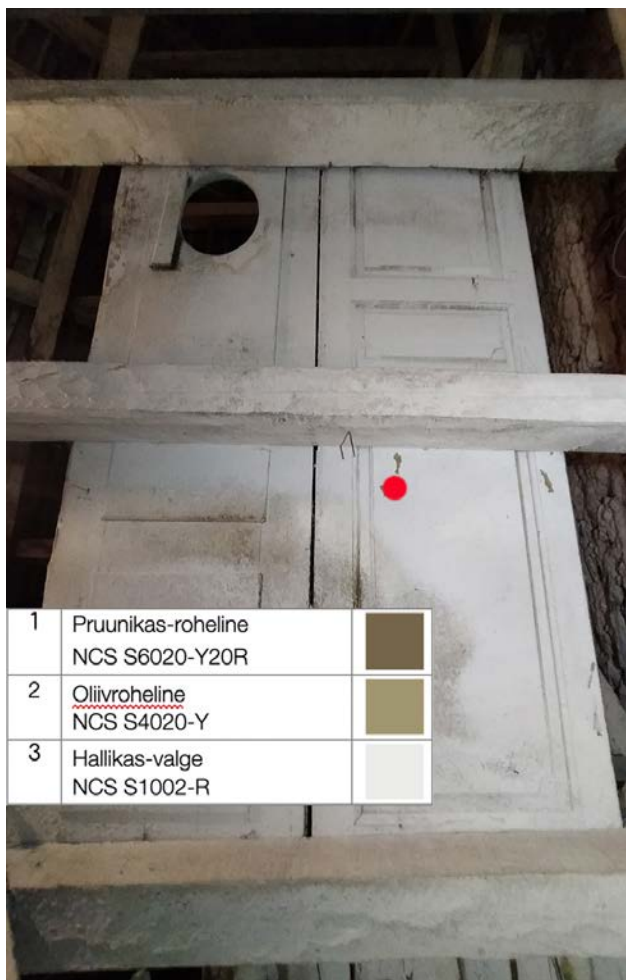

Foto 373. SONDAAZ **3-12-U-2** asub pööningu toolvärgile sepisnaeladega naelutatud ukselehe (U 3-14) eeldataval siseküljel. Ukselehel on kolm värvikihti (vt sondaazikaart **3-12-U-2**).

Foto 374. Sepisnaelad, mille abil ukseleht on pööningu toolvärgile naelutatud.

RUUMI KIRJELDUS JA JÄRELDUSED

Foto 375-376. Pööningul asuv lastimissüsteemi püstpöör

Kogu pööningu toolvärk on parasjagu kättesaadud materjalidest kokku-klopsitud. Lõunapoolsel seinal on näha eeldatavaid talapesasid, mida ei ole uuesti kasutusele võetud ning tapid palkide otsas ei ühildu.

Arusaadavalt selles ruumis viimistlus-uuringuid ei tehtud, kuna tegemist on viimistlemata ruumiga.

Siiski oli ruumi üks olulisemaid ja uuringute fookusega haakuvaid leide pööningutoolvärgile sepanaelttega kinnitatud ukselehed, millele küll üheski ruumis ei osanud algset asukohta leida. Samuti on väga huvitav leid küllaltki terviklikult säilinud lastimissüsteemi poom ja püstpöör.

SÄILITAMISETTEPANEKUD

Ehkki ukselehtedele ei suudetud hoones asukohta leida, tuleks need säilitada ja võimalusel sobitada mõnda avasse.

Küllaltki terviklikult säilinud lastimissüsteemi poom ja püstpöör tuleb säilitada. Neilt saaks vähese vaevaga eemalda hilisemad kihistused ning seadme algne olemus oleks hästi eksponeeritav.

KELDRIKORRUS (-I)

A-HOONE

A-hoone keldrites eristub selgelt kaks erineva kivilao ning võlvide kujuga piirkonda - põhjapoolsed ja lõunapoolsed võlvikud (vt joonis 26). Mitmed märgid viitavad, et just põhjapool võiks paikneda vanem keldriosa - arhailise ilmega kinnimüüritud avad (kokku tuvastati kolm ava, vt täpsemalt avade inventeerimistabel VVA-1, VVA-2, VVA-3 ja paiknemine joonis 26), lihtsad silindrivõlvid (erinevalt lõunapoolse osa keerukamate ristvõlvidest), märksa rohkem seinte ja võlvide kiviladu jmt.

Foto 377-379. Põhjapoolse keldriosa kinnimüüritud avad, alustades vasakult: VVA-2, VVA-1, VVA-3.

Mis aega varasem keldriosa võiks kuuluda, ei oska praeguste uuringute põhjal öelda. Oliver Orro on Eritingimustes oletanud, et *võib ikkagi olla, et tänase hoone tänavaäärses mahus on ulatuslikult peidus rootsiaegse hoone kehand*.⁵³ Seda hüpoteesi toetab ka arhiiviviide, mille kohaselt 31. mail 1694. aastal pani müürsepp Hans Georg Lübeck koos sellidega esimese kivi uue gilditoa vundamendi müüri, mis on vanade müüride varemetel, mis enne põlengut siin olid ja kõlbmatuks on muutunud ja uus tuleb samale kohale.⁵⁴ Väljavõte viitab üheselt sellele, et uus hoone ehitatakse varasemaga samale kohale ja eelmise hoone varemetele.

Samas on 1684.aasta tulekahju eelsel maketil selgelt markeeritud Toomgildi hoone tänavajoonest märkimisväärse tagasiastega.

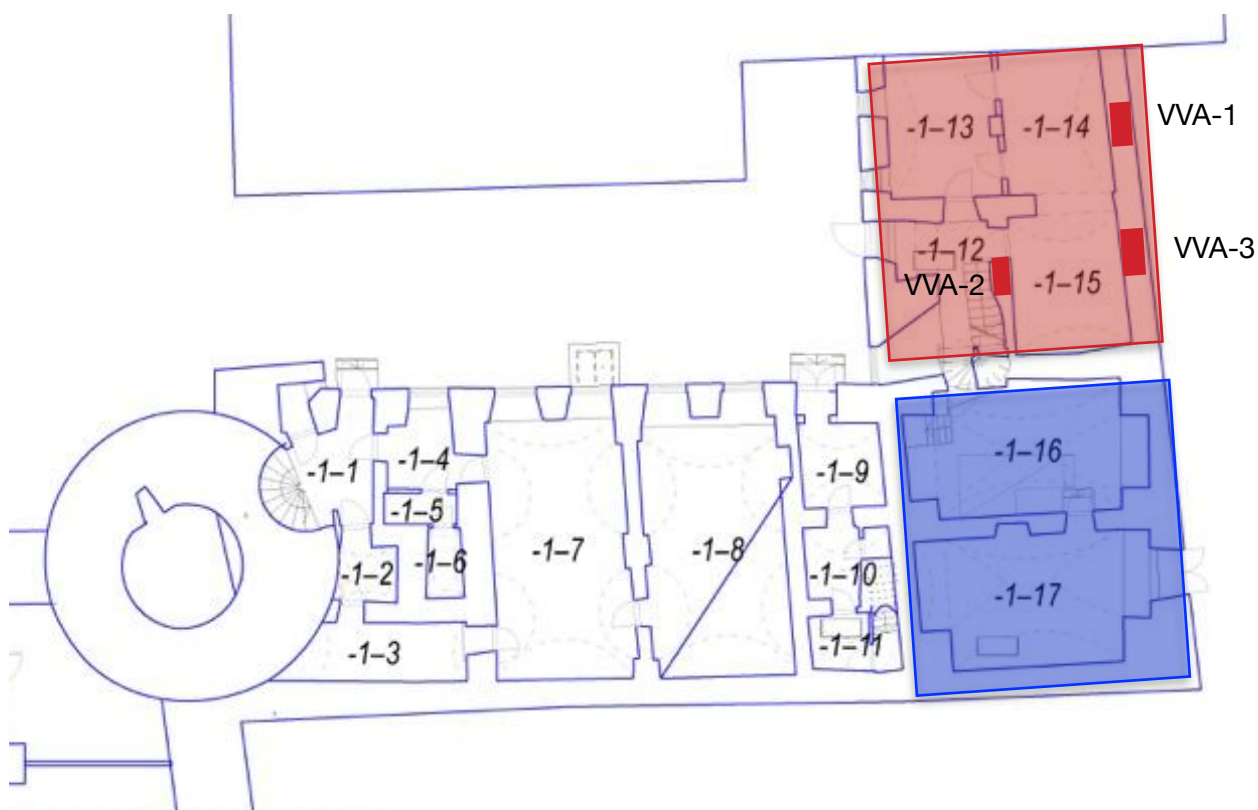
Igal juhul on see keldrite kõige huvipakkuvam piirkond, mida võiks tulevaste renoveerimistööde raames ehitusarheoloogiliselt põhjalikumalt uurida, lähtudes hüpoteesist, et tegemist võiks olla ka Toompea põlemise eelse hooneosaga. Eriliselt huvipakkuvad on kaks idapoolset ava (VV-1 ja VV-3), mille avamisel paljandub varasem (krohvitud!) sein.

Foto 380. Kinnimüüritud avast VVA-1 paistab varasem krohvitud sein.

⁵³ Eritingimused, lk 4

⁵⁴ TLA.192.1.46, l. 27

Joonis 26. Plaanile märgitud A-hoone vanem (punasega) ja uuem (sinisega) keldri osa ning punaste kastidega on markeritud kinnimüüritud avade ligikaudne asukoht,

RUUM -1-12

Foto 381. Üldvaade ruumist -1-12

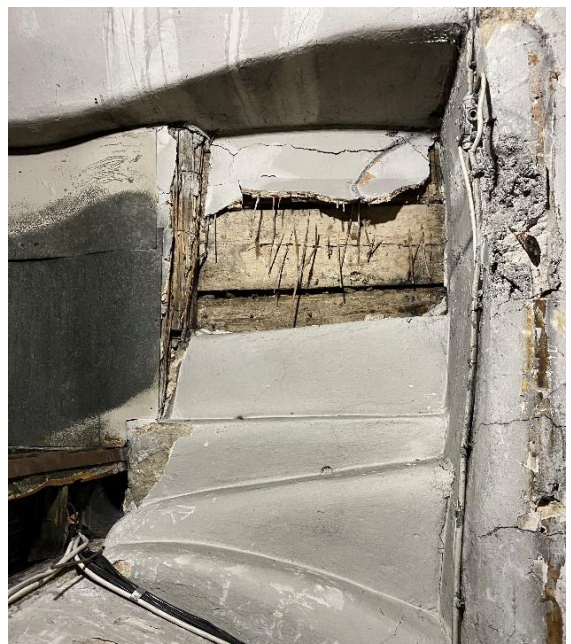
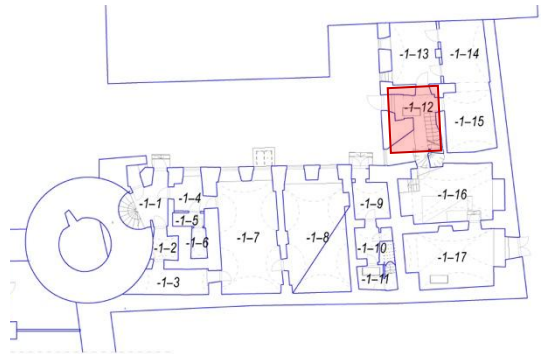

Foto 382. ÜLähivaade trepialusele.

Foto 383. Karpluku ja oinassarvhingedega uks.

Ruumi seintel ja lagedes on lubikrohv. Trepiastmete aluskülgedel on sepanaelte ja traadiga kinnitatud roomatt. Vanemast ajast on pärit ka keldri lihtne lauduks, millel on oinasarvhinged ja karplukk.

Läänepoolse ukse kohal jookseb šaht. Mingisugust juurdeehitust on näha linnaarhiivist leitud 1906. aasta kinnistuplaanilt. See võib seonduda nii eelmainitud šahti kui ka samal teljel olevate 1. ja 2. korruse koridori akende hilisemate sillustega. Samas pidi keldriseina laiendus (vt joonis 28), mis on šahti lõunakülg, olemas olema ka keldritrepi ehituse ajal, kuna see kannab trepi ülemist osa. Pole ka välistatud, et see pärineb varasemast hoonekehandist.

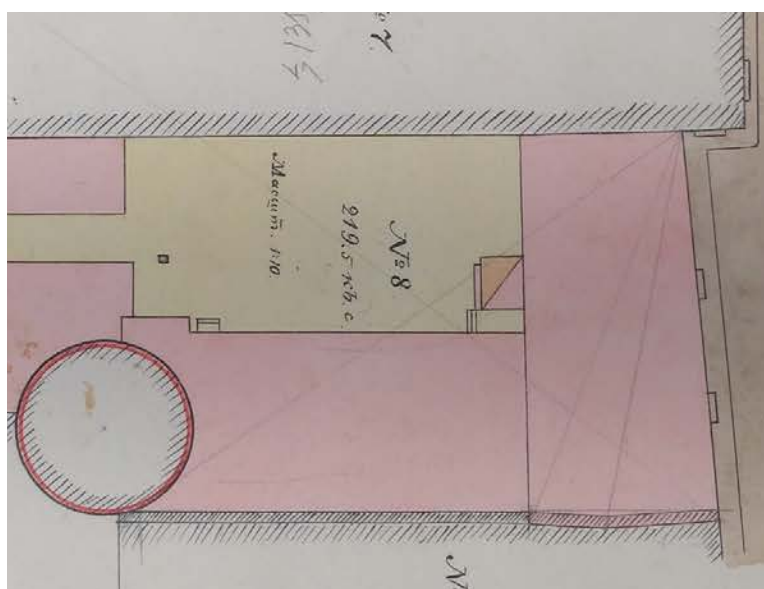
Foto 384. Vaade ruumi -1-12 välisukse kohal olevale šahtile.

Foto 385. Vaade ruumi -1-12 välisuksele

Joonis 27. Plaanil kujutatud keldriseina laiendust.

Joonis 28. TLA.1443.3.459, Leht 1. Noolega näidatud võimalik šahtiga seotud juurdeehitus.

RUUMID -1-13, -1-14 ja -1-15

Ruumis -1-13 on välisseintel ja võlvil lubikrohv. Ruumidel -1-14 ja -1-15 puudub siseviimistlus. Ruumi -1-14 läänesein on valdavalt uuesti laotud telliskividest.

Just siin ruumides paiknevad arhailised kinnimüüritud avad (vt peatüki sissejuhatus).

Selles piirkonnas on ka mitmeid selgelt sekundaarseid vaheseinu, mille viitab seinte ja võlvide mitteseotus.

Foto 386. Üldvaade ruumist -1-13.

Foto 387. Lähivaade loepoolse seina krohvikihetidest.

Foto 388. Üldvaade ruumist -1-14. Noolega näidatud kinnimüüritud ava ruumi -1-14 lääneseinas.

Foto 389. Üldvaade ruumist -1-14 vaatega ruumi -1-15 poole.

Foto 390. Fauna ruumis -1-15.

RUUM -1-16

Foto 391. Üldvaade ruumist -1-16.

Foto 392. Lähivõte kinnimüüritud ukseavast.

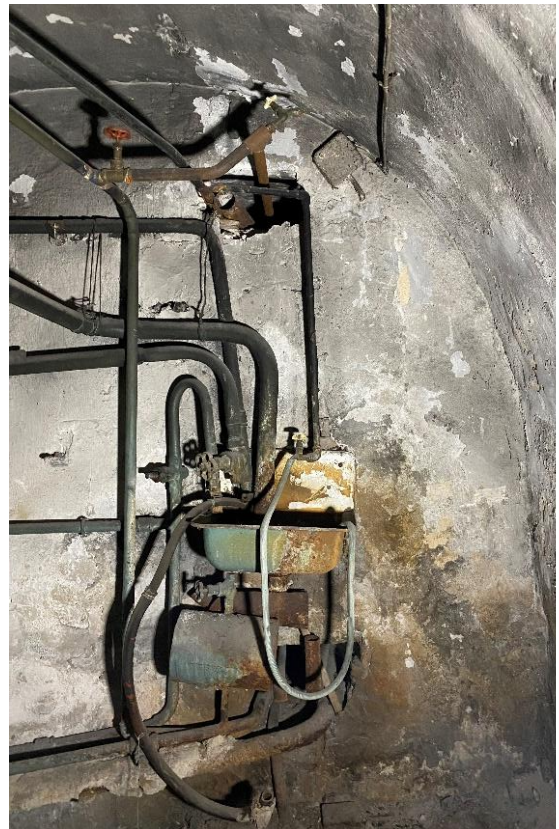

Foto 393. Kinnimüüritud ukseava.

Katlaruumi seina- ja võlvipinnal on nii lubi- kui ka hilisemaid tsementkrohve. Märkimisväärseid viimistluskihte ei leitud. Ava ruumi -1-16 ja -1-9 vahel on kinnimüüritud. Uks ruumi -1-17 on hilisem, tõenäoliselt küttekehaga samaaegne.

RUUM -1-17

Foto 394. Lähivaade põhjaseina puitsillusele.

Soojasõlme ruumi seina- ja võlvikrohvid on analoogselt teistele keldriruumidele lubikrohvist. Algne ukseava asus tõenäoliselt ruumi keskel, kus on ka praegu puitsillusega nišš. Ava on tänavapoolsel fassaadil kinnimüritud. Ruumi loodepoolses nurgas on šaht, kus on justkui näha kunagise trepi jälgi. Trepp tolles asukohas on aga küsitav, kuna otse selle läänepoolse seina taga on korstnalõõr. Tegemist võis olla ka varasema kütteruumiga, mille läänepoolse seina taga oli mantelkorsten. Ava läänepoolses seinas näib olevat luuk, mille funktsioon ava kuju järgi võiski olla kütteluuk.

Foto 395. Tänavapoolne ava.

Foto 396. Lähivaade läänepoolsele šahtile.

B-HOONE

RUUM -1-1

Foto 397. Üldvaade ruumist -1-1

Ruumi -1-1 välisukse ümbrus ning danskeri- ja koridori vaheline sein on laotud silikaattellistest. Kas tegemist on parandustega, täiendava telliste kihiga müüri sees või täiesti uue seinaga, ei ole selge. Telliskivimüür trepikoja juures võib viidata trepi hilisemale päritolule. Danskeri ukse puitsillusel on tüüpiline tsementkrov puidust krohvimalil, mis sarnaneb teiste B-hoone uute seinte stratigraafiaga.

Foto 398. Lähivaade trepikoja vastas olevast seinast.

Foto 399. Lähivaade danskeri ukse sillusest.

RUUM -1-3

Foto 400. Üldvaade ruumist 1-3.

Käesolevad ruumid on analoogsed eelmisega. Ruumi -1-3 ja -1-6 vahelisel seinal on analoogne kaar -1-1 ja -1-2 vahelisega, mis on kinni laotud ja tsementkrohvitud.

Mujal on seina pandud täiendav laastmatt. Tõenäoliselt on muudatused, mis seonduvad tsementkrohvi ja puitlaastmatiga, ka teistes hoone osades samaaegsed. Samuti on ka mujal näha nende kihtide peal rullmustrit. Matialune paekivi on pigine, nagu ka ülemistel korrustel.

Foto 401-402. Lähivaated põhjaseina kinnimüritud kaarest (vasakul) ja ruumi edelanurgast (paremal)

RUUM -1-4 ja -1-5

Ruumi -1-5 lääneseinal leiti ootamatult kistud laastumatiga puitpost. Laastumatil olev krohv on analoogne kiviseintel leitavate lubikrohvidega. Tegemist on tõenäoliselt vahvärkseinaga, nagu on ka samas kohas asuv sein 3. korrusel.

Foto 403-404. Ruum 1-5 lääneseinast leitud puitpost

RUUM -1-7

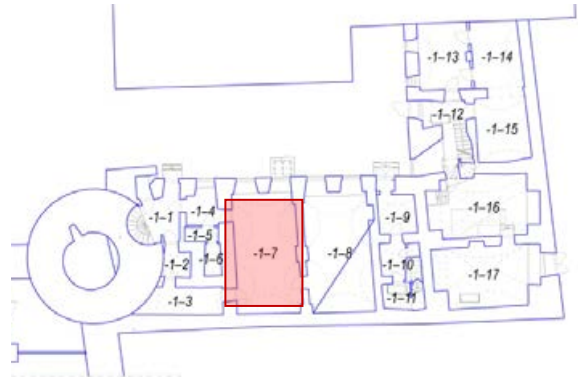

Foto 405. Üldvaade ruumist -1-7.

Ruumis on madal puitlambrii. Avatud lõigust akende vahel on näha, et seinad on täielikult paekivist, nagu B-hoone välisseintele omane ka teistel korrustel. Seinad ja võlvid on krohvitud lubikrohviga ja kaetud monokroomsete lubi- ja õlivärvi kihtidega. Erinevusi võlvi- ja seinakrohvides ei leitud.

Foto 406. Lähivaade akendevahelisest seinast.

RUUM -1-8

Foto 407. Üldvaade ruumist -1-8.

Ruumi krohvid on analoogsed ruumile -1-7. Krohvi pinnalt leiti ka gooti kirjas ajalehe fragmente alumise monokroomse kollase viimistluskihi pealt. Ruumi -1-8 ja -1-9 vaheline ava on tellistega kinni müüritud ja kaetud tsementkrohviga.

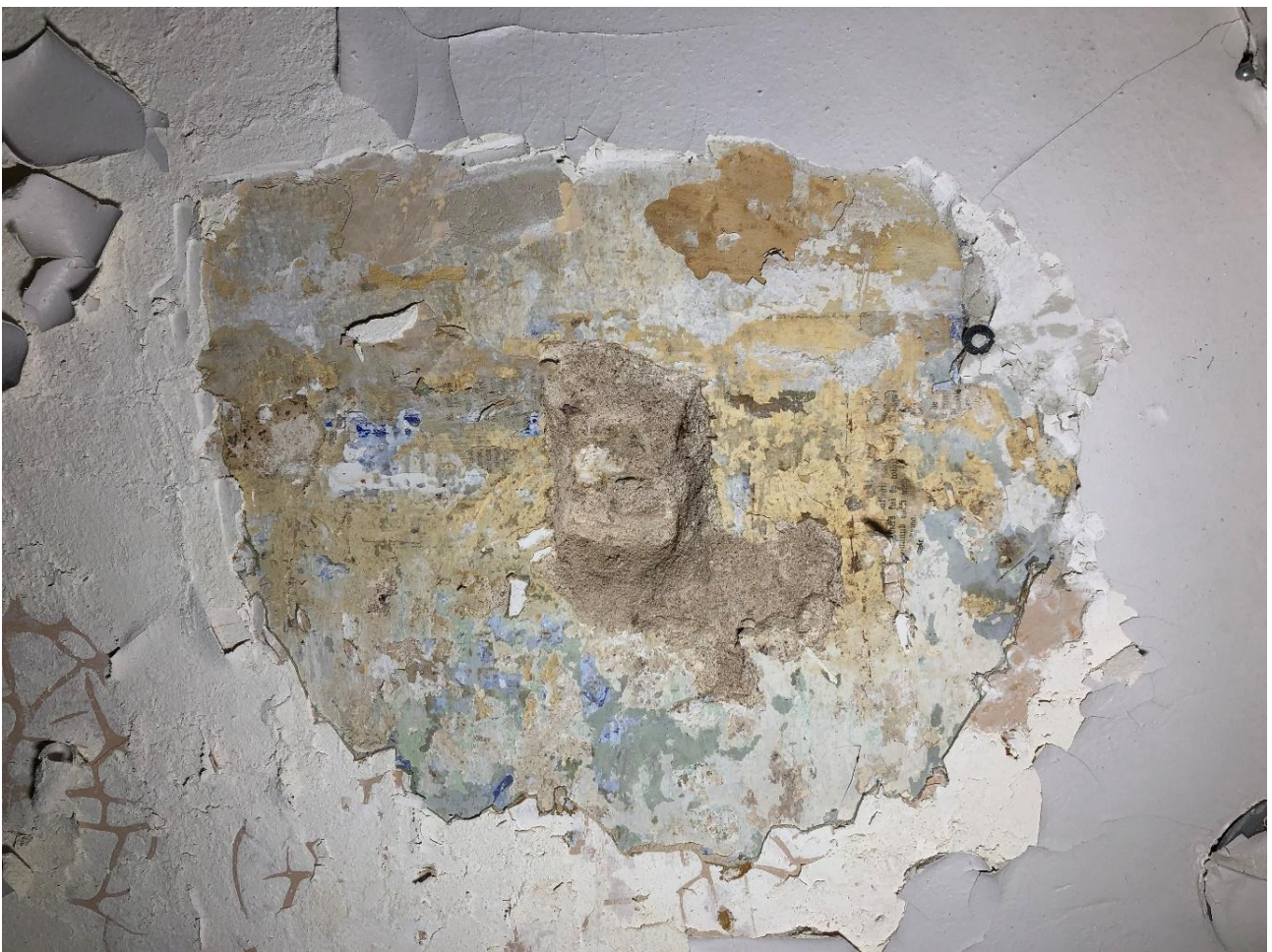

Foto 408. Lähivõte krohvisondaažist.

RUUMID -1-9, -1-10 ja -1-11

Foto 409-410. Üldvaade vaatega ruumist -1-9 ja üldvaade vaatega ruumist -1-11.

Foto 411. Vaade ruumi -1-10 põhjaseinale.

Foto 412. Vaade ruumi -1-10 lõunapoolsele kaarele.

Foto 413. Lähivõte ruumi -1-9 seinast.

Ruumi -1-10 on hilisemal ajal ehitatud kergseinad ning -1-10 idaküljel on kinnimüüritud korstnalõõr, ülejäänud toa võlvidel on näha nõgi. Seintel ja võlvidel on alumine kiht lubikrohv, mida on kohati üle krohvitud tsementkrohviga.

KELDRIKORRUS (-II)

B-HOONE

Foto 414. Üldvaade ruumist -2-6.

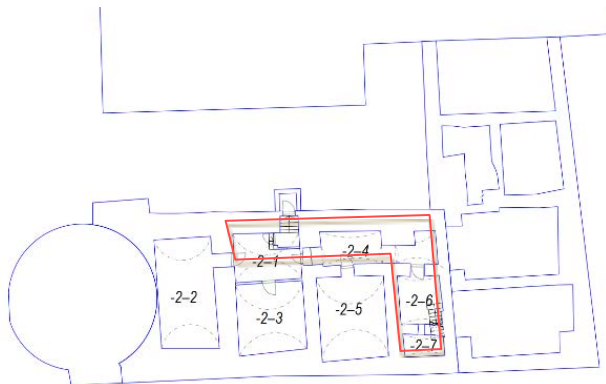

Foto 415-416. Lähivõtted krahvisondaažidest.

Foto 417. Üldvaade ruumist -2-4.

Foto 418. Üldvaade ruumist -2-6.

Alumise korruse koridoride seinad on nagu ka -1. korrusel valdavalt paekivist uuemate silikaattellistest vaheseintega. Paekivimüüridel on jälgi lubikrohvist, mida on lõiguti üle krohvitud tsementkrohviga, nagu ka ülalolevates -1. korruse keldrites.

Ruumides -2-3 ja -2-5 on tagumised põhjapoolsed seinad laotud silikaattellistest ning tsementkrohviga kaetud, külgmised seinad on paekivist vanema lubikrohviga. Ruumis 2-5 on põrandal mustri- linoleumkate. Toa keskel oleval vundamendil on kaitse all olev geodeetiline punkt.

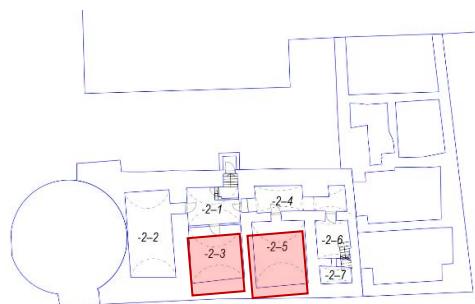

Foto 419. Üldvaade ruumist -2-5.

Foto 420. Lähivõte ruumi -2-5 linoleumkattest.

Foto 421. Üldvaade ruumist -2-3.

Foto 422. Lähivõte ruumi -2-3 völi krohvisondaažist.

Foto 423. Üldvaade ruumist -2-2.

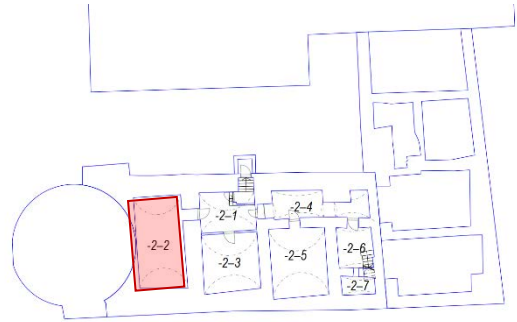

Foto 424. Lähivõte reeperist.

Ruumi -2-2 küljeseinad on kaetud puitkarkassil vineerplaadiga. Mõlemal pool seinat on avad reeperite jaoks. Toa keskele on valatud vundamendid, millest suuremal on samuti reeperid. Ruumi krohvikihid on analoogsed teistele keldriruumidele.

FASSAAD

Foto 421. Sondaažide paiknemine fassaadil.

SONDAAŽIDE ASUKOHAD JA KIRJELDUSED

Foto 422. SONDAAŽ **F-1**. Fassaadi soklil teostatud sondaaž kinnitab 1-7 ruumi idaseina sondaažilt välja loetavat informatsiooni. Siseruumis nähtav püstvuuk on loetav ka välisseinas ning kinnitab 1-7 ruumi leidude alusel järeldatud 1900. aasta ümberehituse eelset avatäidete lahendust (ukse ja akna asukoha vahetamist, vt rohkem ruum 1-7).

Foto 423. SONDAAŽ **F-2**. Silluse imitatsioonide vahelisel alal in originaalpind ülekrohvitud tsemendisislaudsega krohviga. Originaalpinnal on vaid lubivalge, täiendavaid viimistluskihte ei leitud.

Foto 424. SONDAAŽ **F-3**. Silluse imitatsioonil ei olnud originaalkrohvi peal täiendavat krohvikihiti. Siingi ei leitud peale lubivalge mingeid täiendavaid viimistluskihte. Originaalkrohvi struktuur on analoogne hoone sees leitud eeldatavale 1843. aasta krohvile.

JÄRELDUSED

Käesolevate uuringute raames teostatud sondaažid osutusid väheinformatiivseks ning oleks soovitatav fassaaditellingute paigaldamise järgselt viia läbi fassaadiviimistluse uuringud hoone ülemistes tsoonides, kus võiks eeldada enam informatsiooni varasemate viimistluste kohta.

Säilitamisettepanekud kokkuvõtvalt

Vaieldamatult on Toomgildi hoone kõige väärtuslikumad osad 1843. aasta ümberehituse eelse hoone juurde kuulunud märgid baroksest ehitisest, eelkõige maalingutega pinnad.

- Kõik **aknasillused**, sh need, millel maalingud puuduvad või on säilinud vaid vaevuhoomatavate fragmentidena, peaks säilitama ja võimalusel eksponeerima.
- Ruumis 2-8 tuli välja ka **maalingufragmentidega ukseillus**. Kui ehitustööde ajal avatakse ukseilluseid suuremas mahus, peaks neile erilist tähelepanu pöörama ning võimalusel maalingutega ukseillused eksponeerima.
- Ruumis 2-10 välja tulnud **maalinguga põrandatalale** tuleks projekteerimise käigus välja mõelda nutikas eksponeerimislahendus. Kui see on ainus omalaadne, võiks selle põrandast eemaldada ning eksponeerida eraldiseisva elemendina (nt muuseumis). Igal juhul peab ehitustööde käigus põrandate avamisel pöörama tähelepanu taladele ja tuvastama, kas leidub veel analoogilisi maalitud talasid.
- **Varasema hoone otsaseinte krohvi** võiks täismahus avada ruumides 1-3, 1-8, 1-9 ja 2-8. Erilist tähelepanu peab pöörama ruumide 1-3 ja 1-8 **seinamaalingutele**, mille peaks maksimaalses mahus avama, konserveerima ja eksponeerima. Ka ruumide 1-8 ja 2-8 varasemad tarindid (**nišid**) väärivad eksponeerimist. Omaette küsimus on ruumi 1-4 põhjasein, millelt leiti küll varasema hoone krohvi, kuid maalingujälgi ei tuvastatud. Kuna 1843. aasta renoveerimiskrohv on alumisest pinnast sedavõrd lahti, tuleks see igal juhul eemaldada. Eemaldamisjärgselt saab pinna koos konservaatoriga üle vaadata ja otsustada, kas see väärib eksponeerimist.

Soovitavalt peaks ruumide 1-3, 1-8, 1-9 ja 2-8 krohvid eemaldama konservاتور, kuna oht on selle käigus kahjustada maalinguid. Konservatuurid saaksid paralleelselt viia läbi maalingute avariikinnitamisi.

Kuna A-hoone puhul on olulised ka hilisemad, **1843. aasta järgsed viimistlused**, siis võiks ka nende haprad jäljed säilitada ja eksponeerida sondaazidena.

- Ruumis 2-4 lae ja seinamaalingute fragmendid;
- Ruumis 3-9 seinamaalingute fragment.

Lisaks tuleks säilitada **1843. aastast pärinevaid peegelvõlve** ning maksimaalses võimalikus ulatuses ka selle perioodi **krohve** (vajadusel uue viimistluse all).

A-hoone **anfilaadsed** põhja-lõuna telje **ukseavad** 1. ja 2. korrusel võiks võimalusel taasavada; samamoodi B-hoone suure saali (1-10) ja selle peal paikneva ruumi algsed idapoolsed ukseavad. Kuid see sõltub juba projekteerija ning tellija ruumiplaanidest.

- Üldjuhul tuleks säilitada kõik **täispuidust ukсед** (ka täispuitraampuude ja vineertahvlitega). Tisleriplaadist jms liitmaterjalidest hilisemaid uksi pole vaja säilitada. Säilitatavaid, kuid tuletõkkeseksioonimiseks mittekõlbulikke uksi peaks hindama eraldi - üldjuhul tasub

vanemate uste tuletõkestust tõsta ja säilitada neid omal kohal, hilisemaid võib kasutada mujal siseustena.

- Kui tahvelukse vineer tundub liiga läbikõlavana, võib mantelliiste ettevaatlikult eemaldades ja hiljem uutele mõõtudele kohandades vahetada välja vineertahvli parema helieristusega materjali (nt paksema vineeri) vastu välja. Üldjuhul peavad selliste uste proportsioonid säiluma (s t ei tohi vineeri asemel kasutada servadest freesitud liimpuit-, MDF- vms mõõte moonutavaid plaate).
- Kõik varasemad täispuidust tahveluksed (nii baroksete, klassitsistlike kui ka historitsistlike detailidega) tuleb säilitada. Üldjuhul ei paikne need praegu algsetes ukseavades ning neid on avadesse paigaldatud, olles raampuid vägagi jämedalt (kohati tundub, et lausa kirvega) töödeldud. Seega üldjuhul pärast restaureerimist ei sobi need lehed enam praegustesse avadesse.
- Üle tuleb vaadata kõik vanade piidapuudega avad (sk ka uuesti avatavad vanade piidapuudega avad), eesmärgiga esmalt riskasutada restaureeritud vanu ja väärtuslikke ukselehti. Ka vanemaid piirdeliiste võib riskasutada, kui need ei kuulu praegusele ukseavale.
- Vanad tahveldatud irdukselehed tuleb esmalt üritada sobitada vanadesse piidapuudesse. Ka B-hoone pööningul toolvärgile naelutatud lehed U 3-13 ja U 3-14 tuleb esmalt sobitada mõnda vanade piidapuudega avasse.
- Kui mõni vana ukseleht siiski jääb üle, tuleks kaaluda selle eraldi eksponeerimist sisemikuelemendina.

Samuti tuleks restaureerida **lastimissüsteemi poom ja püstpöör**. Viimaselt saab vähese vaevaga eemalda hilisemad kihistused ning seadme algne olemus olekski hästi eksponeeritav.

Oleks soovitatav teostada põhjalikumad ehitusarheoloogilised uuringud A-hoone keldrite põhjapoolses, oletatavalt vanemas osas, mh avada vanad avad ruumides -1-14 ja -1-15. Eriliselt huvipakkuvad on kaks idapoolset ava (VV-1 ja VV-3), mille avamisel paljandub varasem (krohvitud) sein.

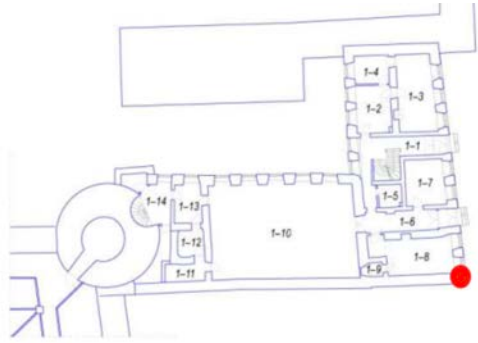

LISAD:

1. sondaažikaardid
2. aknasilluste tabel
3. avatäidete tabel – ukсед
4. avatäidete tabel – aknad
5. akende ja uste paiknemine plaanidel
6. plaanidel tähistatud sondaažid ja avangud

Foto 425. Üks paremini säilinud maalingutega aknasilluseid (ruum 2-3) Toomgildi hoonest leitud raamis. Raami on kunagi valmistanud EKA muisuskaitse ja konserveerimise osakonna tudengid. Mil viisil see Toomgildi hoonesse sattus, on praeguses uurimisseisus teadmata.

Lisa 1 - Sondaažikaardid

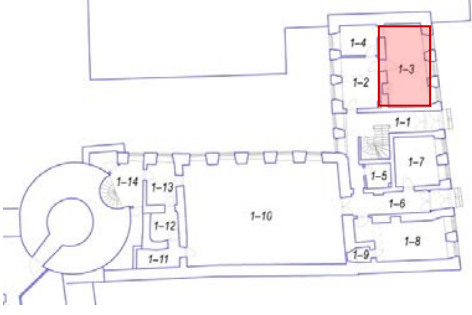

UURINGU TEOSTAJA MARIA ROMET		KUUPÄEV 30.10.2022	KAART NR 1-8-S-S-3A
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS SONDAAŽ LÕUNASEINAL, AKNAPALE KÕRVAL			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	Hele lubikrohv		
1	Kreemikas NCS S 0505-Y50R		
2	Tumehall NCS S 3502-Y		
3	Hallikaskreem NCS S 1005-Y20R		
4	Helehall NCS S 0500-N		
5	Hele pahtel		
6	Sinakas-helehall NCS S 1502 B		
7	Hall NCS S 2502-G		
			<p>Märkused: Punase noolega on märgitud õhuke kiht heledat lubikrohvi kahe värvikihi vahel, tõenäoliselt paranduskrohv.</p> <p>Hallikaskreem kiht tugevalt tumehalli kihi küljes, raske eristada. Tulevad lahti koos.</p>

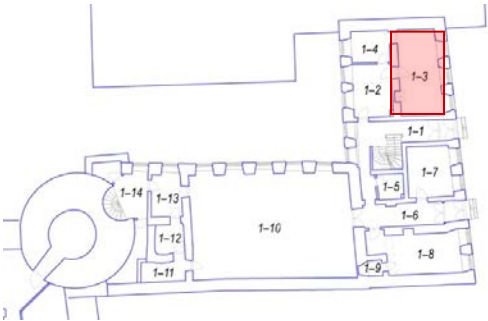

UURINGU TEOSTAJA SIIRI-LIIS HUTTUNEN		KUUPÄEV 01.11.2022	KAART NR A-TREPP-1
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS A KORPUSE TREPI KÄSIPUUL, ESIMESEL KORRUSEL			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	PUIT		
1	TUMEPRUUN NCS S 8505-Y80R		
2	PRUUN NCS S 6030-Y30R		
3	PUNAKASPRUUN NCS S 5540-Y90R		
4	PRUUN NCS S 6020-Y40R		
5	TUMEROHELINE NCS S 5040-G10Y		
6	KOLLANE NCS S 0540-Y		
7	PRUUN NCS S 4030-Y40R		

UURINGU TEOSTAJA SIIRI-LIIS HUTTUNEN		KUUPÄEV 1.11.2022	KAART NR A-TREPP-2
OBJEKT Toom-Kooli 9			SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS ESIMESEL KORRUSEL TREPI LÄÄNEPOOLSE BALUSTRAADI BALUSTRIL			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	PUIT		
1	TUMEPRUUN NCS S 3005-G50Y		
2	PRUUN NCS S 6030-Y30R		
3	HELEROHELINE NCS S 0520-G30Y		
4	TUMEROHELINE NCS S 5040-G10Y		
5	BEEŽ NCS S 4040-Y20R		

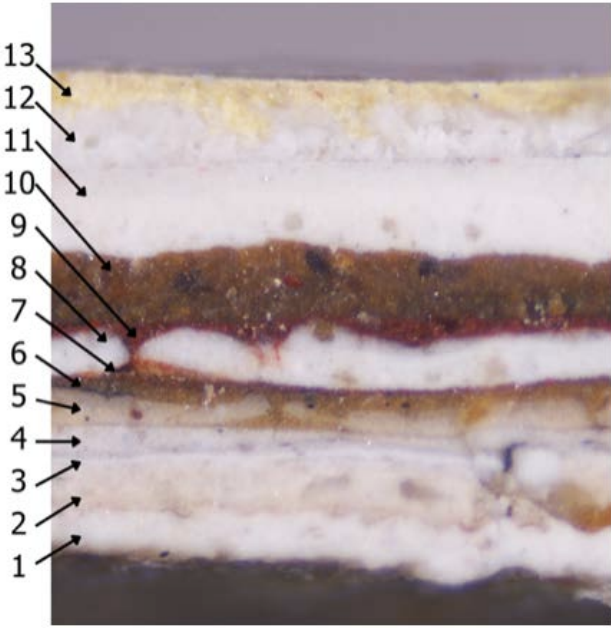
UURINGU TEOSTAJA SIIRI-LIIS HUTTUNEN		KUUPÄEV 01.11.2022	KAART NR B-TREPP-1
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS RUUMIS 1-14. TREPI BALUSTRAADIL.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	PUIT		
1	TUMEPRUUN NCS S 7020-Y80R		
2	HALL NCS S 3005-Y80R		
3	SININE NCS S 3030-B		
4	PRUUN NCS S 6020-Y40R		
5	PUNAKASPRUUN NCS S 5540-Y90R		
6	PRUUN NCS S 4040-Y20R		
7	PRUUN NCS S 7010-Y70R		
			

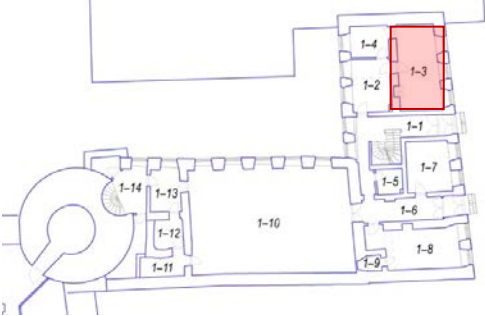

UURINGU TEOSTAJA RIINA LII PARVE		KUUPÄEV 1.11.2022	KAART NR B-TREPP-2
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS RUUMIS 1-14 TREPI ÜLES VIIVA JOOKSU ALGUSES			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	PUIT		
1	TUMEPRUUN NCS S 7020-Y80R (väga halvasti paljanduv)		
2	HALL NCS S 3005-Y80R		
3	SININE NCS S 3030-B		
4	PRUUN PRUUN NCS S 6020-Y40R		
5a	PRUUN NCS S 4040-Y20R		
5b	KOLLANE NCS S 0530-G90Y		
6	PRUUN NCS S 7010-Y70R		

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR A 1-1-1
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Ruumi 1-3 põhjapoolseima akna siseküljel.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	puit		
1	Hallikas-roheline NCS S4020-G70Y		
2	Hall NCS S2502-Y		
3	Hele rohekas-kollane NCS S1510-G80Y		
4	Hall NCS S2002-Y		
5	Hallikas-roheline NCS S4010-Y10R		
6	Helekollane NCS S0507-Y		
7	Beežikas-hall NCS S1505-Y40R		
8	Sinakas-hall NCS S1505-Y70R		
9	Valge S0502-Y20R		
			

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR A 1-1-2
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Ruumi 1-3 põhjapoolseima akna välisküljel.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	Puit		
1	Valge, soe NCS S0502-Y20R		
2	Helebeež NCS S0505-Y60R		
3	Valge, külm NCS S0505-R30B		
4	Hallikas-beež NCS S0804-R10B		
5	Beež NCS S0507-Y40R		
6	Ooker NCS S4040-Y20R		
7	Punane NCS S3060-R		
8	Valge, külm NCS S0505-R30B		
9	Punane NCS S3060-R		
10	Pruun NCS S6030-Y40R		
11	Valge, soe NCS S0502-Y20R		

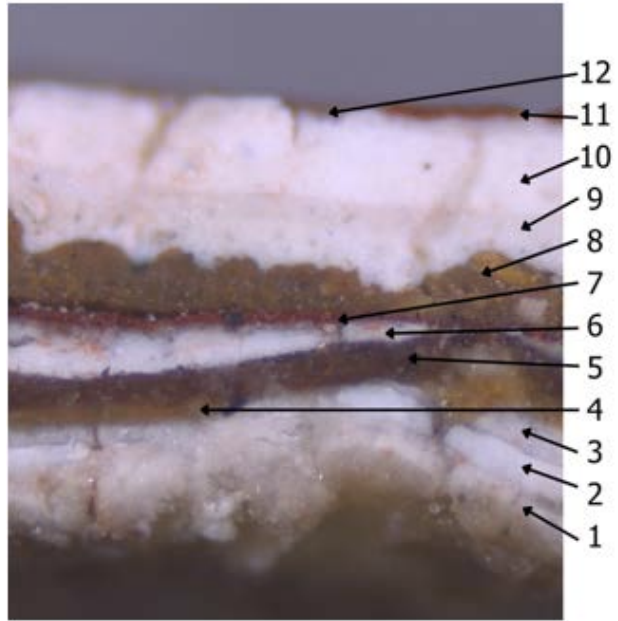
12	Valge, külm NCS S0505-R30B	
13	Helekollane NCS S0515-Y	

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR A 1-1-3
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Ruumi 1-3 põhjapoolseima akna välisküljel.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	Puit		
1	Helebeež NCS S0505-Y60R		
2	Valge, külm NCS S0505-R30B		
3	Hele hallikas-beež NCS S1005-R10B		
4	Pruun NCS S6030-Y40R		
5	Tumepruun NCS S7020-R		
6	Valge, külm NCS S0505-R30B		
7	Punane NCS S3060-R		
8	Pruun NCS S6030-Y40R		
9	Helebeež NCS S0505-Y60R		
10	Valge, külm NCS S0505-R30B		
11	Punane NCS S3060-R		

12

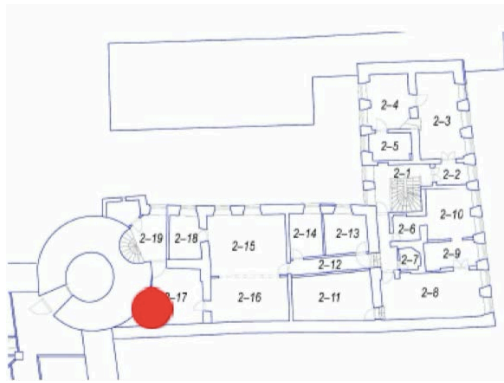

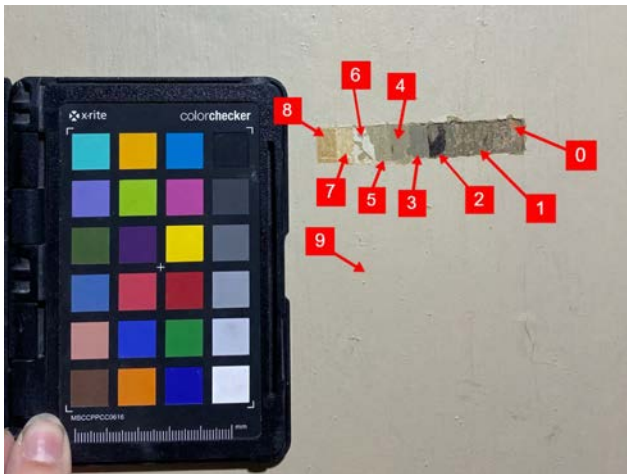
Sinakas-hall
NCS S2502-B

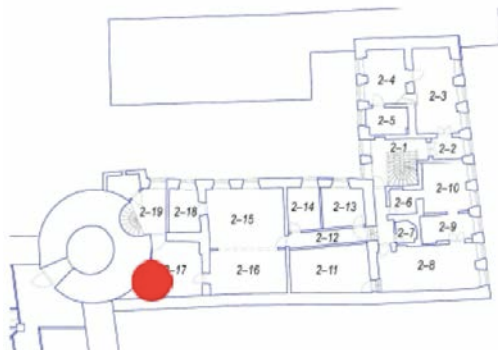

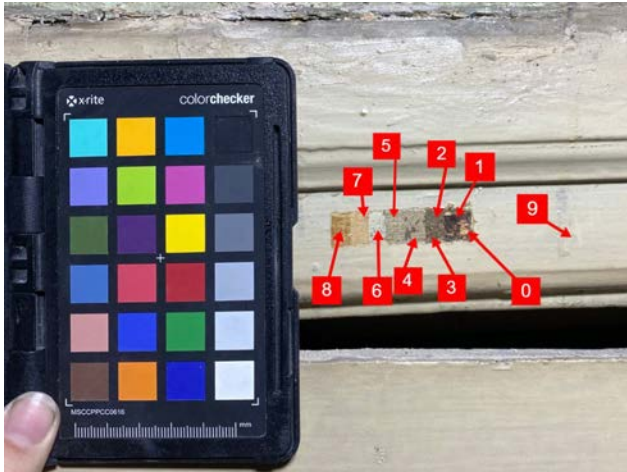
UURINGU TEOSTAJA SIIRI-LIIS HUTTUNEN		KUUPÄEV 1.11.2022	KAART NR U2-1 SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL
OBJEKT Toom-Kooli 9			
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS B- KORPUSE TEISEL KORRUSEL TREPI JUURES OLEVA UKSE ÜLAOSAS			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID		FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED
0	PUIT		
1	AADERDUS		
2	HELEROHELINE NCS S 0510-G60Y		
3	TUMEROHELINE NCS S 8010-G50Y		

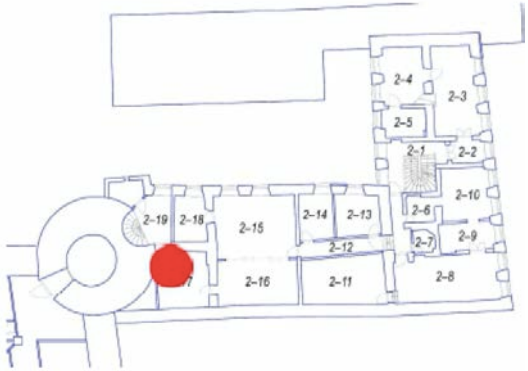

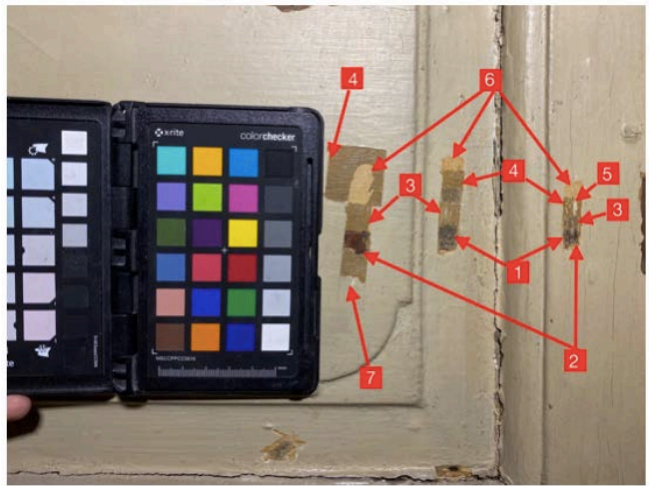
UKSEL ON VÕIMSAD SEPISHINGED

UURINGU TEOSTAJA RIINA LII PARVE		KUUPÄEV 30.10.2022	KAART NR U2-3-1
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS UKSE NR U2-3 TAHVEL UKS ASUB RUUMIS 2-17.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	puit		
1	oliiviroheline NCS S 3005-G50Y		
2	tumepruun NCS S 8505-Y80R		
3	hallikas roheline NCS S 4010-G90Y		
4	kollakas-hallikas roheline NCS S 3010-Y10R		
5	kollakas roheline NCS S 3020-Y		
6	valge-beež NCS S 0804-G90Y		
7	kollane NCS S 2030-Y10R		
8	kollakas-pruun NCS S 5040-Y30R		
9	hallikas-rohekas NCS S 3010-Y		

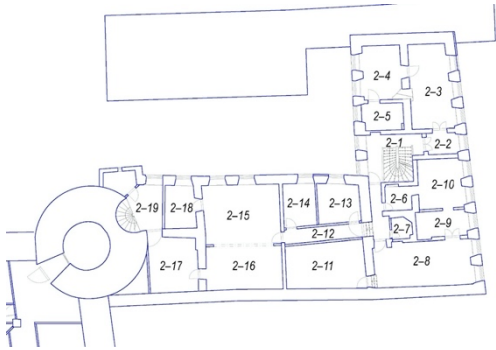
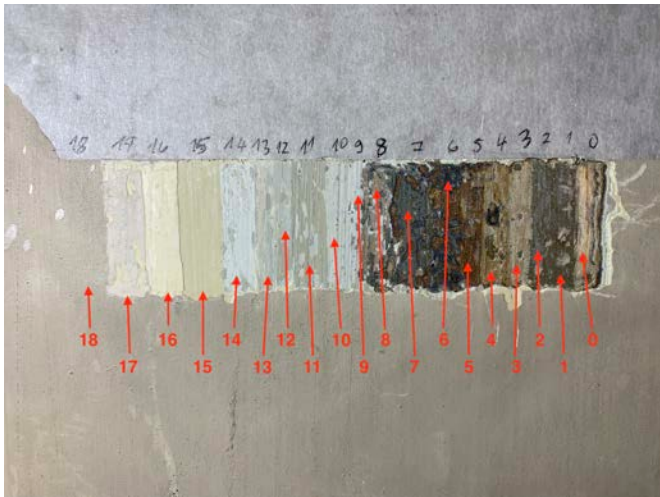
UURINGU TEOSTAJA RIINA LII PARVE		KUUPÄEV 30.10.2022	KAART NR U2-3-2
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS UKSE NR U2-3 RAAM UKS ASUB RUUMIS 2-17			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	puit		
1	hallikas roheline NCS S 3005-G50Y		
2	tumepruun NCS S 8505-Y80R		
3	aaderdus NCS S 7020-Y30R		
4	kollakas NCS S 3030-Y20R		
5	valge-beež NCS S 0804-G90Y		
6	kollane NCS S 2030-Y10R		
7	kollakas-pruun NCS S 5040-Y30R		
8	hallikas-rohekas NCS S 3010-Y		

UURINGU TEOSTAJA RIINA LII PARVE		KUUPÄEV 30.10.2022	KAART NR U2-3-3
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS UKSE NR 2-3 PIIT UKS ASUB RUUMIS 2-17.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	puit		
1	tumepruun NCS S 3005-G50Y		
2	hallikas beež, võimalik, et aaderduse krunt		
3	aaderdus NCS S 7020-Y30R		
4	hall NCS S 2005-Y20R		
5	tumekollane NCS S 4040-Y20R		
6	valge-beež NCS S 0804-G90Y		
7	kollane NCS S 2030-Y10R		
8	kollakas-pruun NCS S 5040-Y30R		
9	hallikas-rohekas NCS S 3010-Y		

UURINGU TEOSTAJA SIIRI-LIIS HUTTUNEN		KUUPÄEV 01.11.2022	KAART NR U2-4-1
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS UKSE U2-4 2-17 RUUMI POOL			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	PUIT		
1	HALL (säilinud fragmentaarselt) NCS S 7005 Y20R		
2	TUMEPRUUN (säilinud fragmentaarselt) NCS S 7020-Y80R		
3	AADERDUS		
4	PRUUN NCS S 3030-Y20R		
5	VALGE (ei paljandu hästi)		
6	KOLLANE NCS S 2030-Y10R		
7	TUGEVALT MÄÄRDUNUD VALGE		

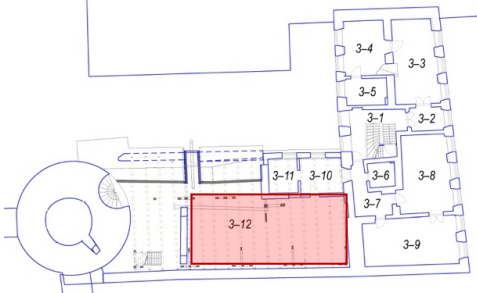

UURINGU TEOSTAJA SIIRI-LIIS HUTTUNEN		KUUPÄEV 01.11.2022	KAART NR U2-4-2
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS U2-4 2-19 RUUMI POOL			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	PUIT		
1	TUMEPRUUN (säilinud fragmentaarselt) NCS S 7020-Y80R		
2	AADERDUS		
3	PRUUN NCS S 3030-Y20R		
4	VALGE (ei paljandu hästi)		
5	KOLLANE NCS S 2030-Y10R		
6	VALGE		

UURINGU TEOSTAJA MARIA LEEMET		KUUPÄEV 01.11.2022	KAART NR U 2-5
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS SONDAAŽ UKSEL U 2-5 RUUMI 2-18 LÄÄNESEINAS			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	Puit		
1	Rohekas pruun NCS S 6020-G90Y		
2	Sinakas hall NCS S 3005-B20G		
3	Beež NCS S 2005-Y		
4	Kollakas pruun NCS S 4020-Y		
5	Pruun NCS S 6030-Y20R		
6	Tumeesinine NCS S 8010-R70B		
7	Helesinine NCS S 5020-R90B		
8	Beež NCS S 1005-G90Y		
9	Sinaka alatooniga valge NCS S 0502-B50G		
10	Valge NCS S 052-G		
11	Roheka alatooniga hallikas-beež NCS S 1005-G60Y		

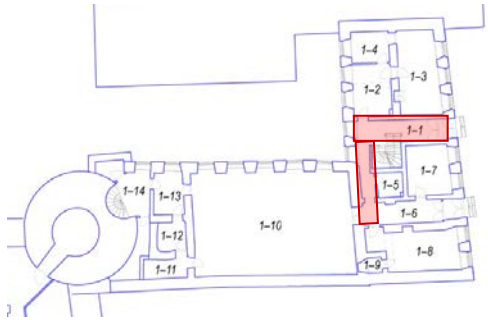

12	Helehall NCS S 0804-B50G		
13	Helehall NCS S 1005-B80G		
14	Valge NCS S 052-G		
15	Roheka alatooniga beež NCS S 2010-G80Y		
16	Beežikas valge NCS S 0507-G80Y		
17	Valge NCS S 0502-G50Y		
18	Määrdunud valge NCS S 0804-G60Y		
18			

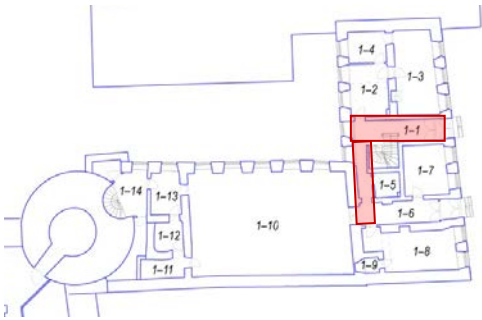

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR 3-12-U-1
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL 	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Asub pööningu taladele sepisnaeladega naelutatud ukse eeldataval välisküljel.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID		FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED
0	puit		
1	Hallikas-roheline NCS S3010-G80Y		
2	Tumeroheline NCS S7010-G90Y		
3	Hele rohekas-beež S2005-Y30R		

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR 3-12-U-2
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Asub pööningu taladele sepisnaeladega naelutatud ukse eeldataval siseküljel.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	puit	 	
1	Pruunikas-roheline NCS S6020-Y20R		
2	Oliivroheline NCS S4020-Y		
3	Hallikas-valge NCS S1002-R		

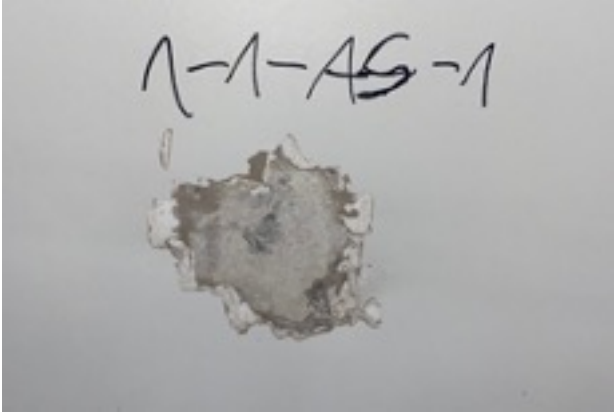

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR VU-4-1	
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL 		
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Põhjapoolse välisukse välisküljel, ülemise tahvli nurgal.				
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED		
0	puit			
1	Punakas-pruun NCS S7020-Y70R			
2	Punane NCS S3060-Y80R			
				

[illegible]

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR VU-5-1
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Lõunapoolse välisukse välisküljel, ülemise tahvli nurgal.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID	FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED	
0	puit		
1	Punakas-pruun NCS S7020-Y70R		
2	Punane NCS S3060-Y80R		
			

UURINGU TEOSTAJA MAARI HINSBERG		KUUPÄEV 31.11.2022	KAART NR VU-5-2
OBJEKT Toom-Kooli 9		SONDAAŽI PAIKNEMINE PLAANIL	
SONDAAŽI ASUKOHA KIRJELDUS Põhjapoolse välisukse siseküljel, raampuu ülemisel osal. Uks asub ruumis 1-6.			
JRK NR	VIIMISTLUSKIHID		FOTOD / JOONISED / MÄRKUSED
0	puit		
1	Punakas-pruun NCS S7020-Y70R		
2	Hall NCS S4502-R		
3	Hallikas-valge NCS S0804-Y90R		
			

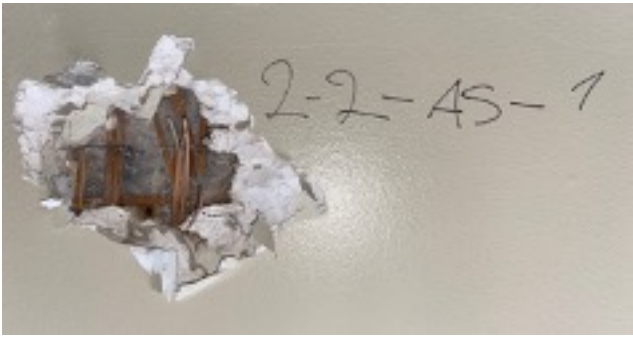

Lisa 2 – Aknasilluste tabel

AKNASILLUSE FOTO	KOOD	KOMMENTAAR
	1-1-AS-1	Ajalooline sillus puudub.
	1-1-AS-2	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole.
	1-1-US-1	Põhjapoolse välisukse kohal on olemas ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole.
	1-2-AS-1	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.

	1-2-AS-2	<p>Nähtavate maalingutega aknasillus (punane pliimenniku raamjoon).</p>
	1-3-AS-1	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>
	1-3-AS-2	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>

	1-3-AS-3	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>
	1-4-AS-1	<p>Nähtavate maalingutega aknasillus (punane pliimenniku raamjoon).</p>
	1-7-AS-1	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>
	1-7-AS-2	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>

	1-8-AS-1	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>
	1-8-AS-2	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>
	2-1-AS-1	<p>Ajalooline sillus puudub.</p>
	2-1-AS-1	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole.</p>

	2-2-AS-1	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole.
	2-3-AS-1	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	2-3-AS-2	Nähtavate maalingutega aknasillus.
	2-3-AS-3	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	2-4-AS-1	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.

	2-4-AS-2	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	2-5-AS-1	Nähtavate maalingutega aknasillus (punane pliimenniku raamjoon).
	2-8-AS-1	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid pole säilinud. Hiljuti puhastatud.
	2-8-AS-2	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid pole säilinud. Hiljuti puhastatud.
	2-9-AS-1	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärv fragmentide viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.

	2-10-AS-1	<p>Nähtavate maalingutega aknasillus. Hiljuti puhastatud ja restaureeritud.</p>
	2-10-AS-2	<p>Nähtavate maalingutega aknasillus. Hiljuti puhastatud ja restaureeritud.</p>
	3-1-AS-1	<p>Ajalooline sillus puudub.</p>
	3-1-AS-2	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>

	3-2-AS-1	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	3-3-AS-1	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	3-3-AS-2	Nähtavate maalingutega aknasillus (punane pliimenniku raamjoon).

	3-3-AS-3	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>
	3-4-AS-1	<p>Nähtavate maalingutega aknasillus (punane pliimenniku raamjoon ja akantuse varjund).</p>
	3-4-AS-2	<p>Nähtavate maalingutega aknasillus (punane pliimenniku raamjoon).</p>

	3-5-AS-1	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	3-8-AS-1	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	3-8-AS-2	Suurepäraselt säilinud nähtavate maalingutega aknasillus.
	3-8-AS-3	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.
	3-9-AS-1	Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.

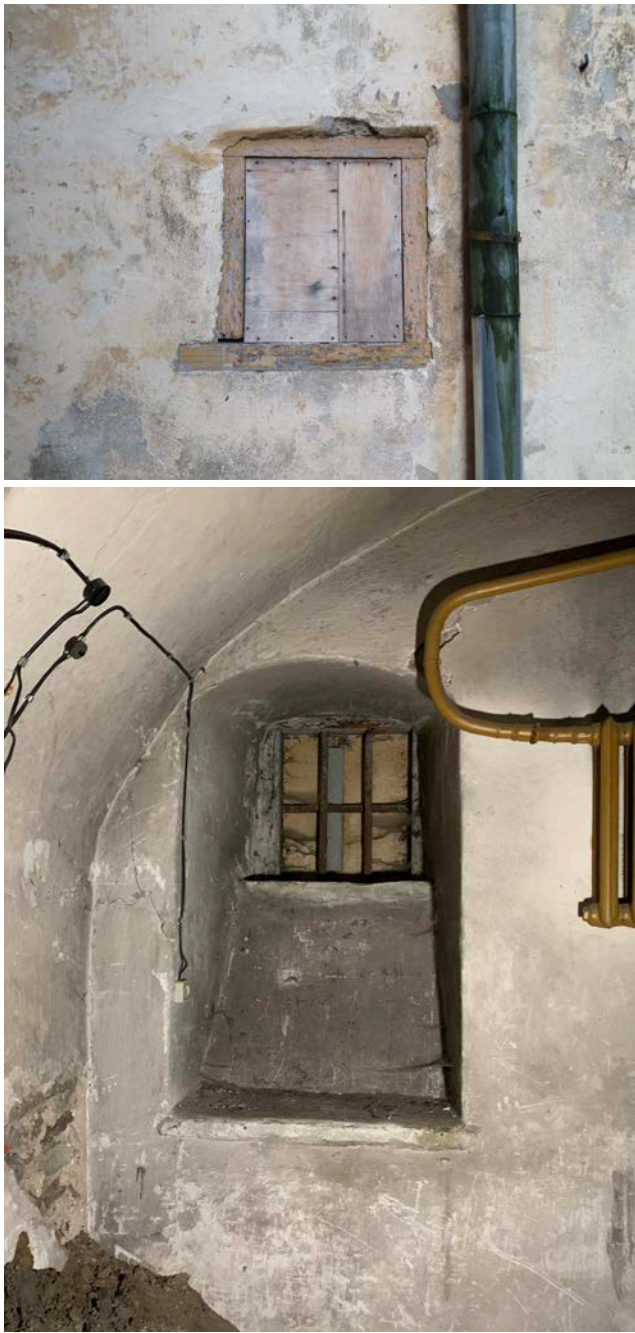
	3-9-AS-2	<p>Olemas on ajaloolised sillusetalad, kuid maalingid näha pole. Heleda taustavärvi fragmendid viitavad sellele, et tegemist on talamaalingute taaskasutusega.</p>
	2-8-US-1	<p>Maalingutega ukksesillus.</p>
	2-10-P-2	<p>Maalingutega põrandatala.</p>

Lisa 3 – Avatäidete tabel: aknad

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
1	 <p>The first photograph shows a rock face with a horizontal layer of reddish-brown material. The second photograph shows an underground utility room with a large metal cabinet, pipes, and a red fire extinguisher.</p>	-3	B -1-1	Praegu aknaava suletud.

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
2		-3	B -1-2	Praegu aknaava suletud.

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
3		-2	A -1-1	<p>Vanad piidapuud säilitada. Raame pole, teha uus raam või raamid.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
4		-2	A -1-2	<p>Vanad piidapuud ja trellid säilitada. Raame pole, teha uus raam või raamid.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
5		-2	A -1-3	Vanad piidapuud säilitada. Raame pole, teha uus raam või raamid.

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
6		-1	B 1-1	<p>Vanad piidapuud, aknalauavalts on ümarmantliga. Säilitada ja restaureerida. Uued raamid teha. Trellid võib eemaldada. Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
7	 	-1	B 1-2	<p>Vanad piidapuud, aknalauavalts on ümarmantliga. Säilitada ja restaureerida. Uued raamid teha. Trellid võib eemaldada. Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
8		-1	B 1-3	<p>Vanad piidapuud, aknalauavalts on ümarmantliga. Säilitada ja restaureerida. Uued raamid teha. Trellid võib eemaldada. Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
9		-1	B 1-4	<p>Vanad piidapuud, aknalauavalts on ümarmantliga. Säilitada ja restaureerida. Uued raamid teha. Trellid võib eemaldada. Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
10	 	-1	B 1-5	<p>Vanad piidapuud. Säilitada ja restaureerida. Uued raamid teha. Trellid võib eemaldada. Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
11		-1	B 1-6	<p>Tõenäoliselt hilisaegne ühekordne lihtaken. Vanad piidapuud säilitada, uus raam teha. Vana nurgikutükk säilitada, restaureerida ja paigaldada tagasi.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
12	 	1	A 1-1	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga. Säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Välimiste raamide alumiste tapiümbruste ja raampuude võimalikul proteesimisel paigaldada algsed nurgikud ja nurkhinged algsete naeltega tagasi. Puuduvad detailid teha olemas-olevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vanad, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
13	 	1	A 1-2	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Välimiste raamide alumiste tapiümbruste ja raampuude võimalikul proteesimisel paigaldada algsed nurgikud ja nurkhinged algsete naeltega tagasi. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
14		1	A 1-3	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välimine õhuaken on hilisem.</p> <p>Kõik algsed mittediledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Välimiste raamide alumiste tapiümbruste ja raampuude võimalikul proteesimisel paigaldada algsed nurgikud ja nurkhinged algsete naeltega tagasi.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
15	 	1	A 1-4	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Välimiste raamide alumiste tapiümbruste ja raampuude võimalikul proteesimisel paigaldada algsed nurgikud ja nurkhinged algsete naeltega tagasi. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
16	 	1	A 1-5	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Välimiste raamide alumiste tapiümbruste ja raampuude võimalikul proteesimisel paigaldada algsed nurgikud ja nurkhinged algsete naeltega tagasi. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
17	 	1	A 1-6	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Välimine õhuaken on hilisem. Kõik algsed mittediledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Välimiste raamide alumiste tapiümbruste ja raampuude võimalikul proteesimisel paigaldada algsed nurgikud ja nurkhinged algsete naeltega tagasi. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
18	 	1	A 1-7	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Välimiste raamide alumiste tapiümbruste ja raampuude võimalikul proteesimisel paigaldada algsed nurgikud ja nurkhinged algsete naeltega tagasi. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on kaetud uute materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
19		1	A 1-8	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
20		1	A 1-9	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
21		1	A 1-10	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
22		1	A 1-11	<p>Piidapuud säilitada ja restaureerida.</p> <p>Loosvalt ja impost on lõhutud välja. Nii sisemised kui ka välimised raamid on hilisemad. Manused on hilisemad.</p> <p>Aknalaud on kaetud hilisemate materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
23		1	A 1-12	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on kaetud hilisemate materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
24		1	B 2-1	<p>Piidapuud restaureerida. Loosvalt, impost ning ja välisraamid võib teha kõrvalolevate algsete eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, teha uued. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
25		1	B 2-2	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Välimine õhuaken on hilisem. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
26		1	B 2-3	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Parem ülemine välisraam teha vasaku eeskujul uus.</p> <p>Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
27		1	B 2-4	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, mis on lõhutatud, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Parem ülemine välisraam teha vasaku eeskujul uus.</p> <p>Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
28		1	B 2-5	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed mittersiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
29		1	B 2-6	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välimine ülaraam on vana, säilitada ja restaureerida. Välimine õhuaken on hilisem.</p> <p>Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Välimine ala- ja siseraamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>
30		1	B 2-7 üla	<p>Piidapuud, loosvalt (sama mis B 2-7 ala) ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Eemaldada vahelagi selle akna ja akna B 2-7 ala vahel.</p> <p>Sisemine raam teha uus koos aknaga B 2-7 ala.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
31			B 2-7 ala	<p>Piidapuud, loosvalt (sama mis B 2-7 üla) ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Eemaldada vahelagi selle akna ja akna B 2-7 üla vahel.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Rokokoolikud nurgikud siseraamidel on pärit vanemalt aknalt (akendelt), need restaureerida ja paigaldada tagasi.</p> <p>Aknaud on osaliselt kaetud hilisema materjaliga, kuid on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
32		1	B 2-8	Tõenäoliselt hilisaegne ühekordne lihtaken. Vanad piidapuud säilitada, uued raamid teha.
33		1	B 2-9	Tõenäoliselt hilisaegne ühekordne lihtaken. Vanad piidapuud säilitada, uued raamid teha.

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
34		2	A 2-1	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Sisemine õhuaken on hilisem.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
35		2	A 2-2	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>
36		2	A 2-3	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
37		2	A 2-4	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on kaetud hilisemate materjalidega.</p>
38		2	A 2-5	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
39		2	A 2-6	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Sisemine õhuaken on hilisem.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
40		2	A 2-7	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
41		2	A 2-8	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Sisemine õhuaken on hilisem.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
42		2	A 2-9	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välimine õhuaken on hilisem.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
43		2	A 2-10	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
44		2	A 2-11	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Välimine õhuaken on hilisem. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
45		2	A 2-12	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
46		2	A 2-13	<p>Piidapuud säilitada. Loosvalt ja impost restaureerida. Sisemised ja välimised raamid ning manused on hilisaegsed, teha uued. Aknalaud on kaetud hilisemate materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
47		2	A 2-14	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Sisemine õhuaken on hilisem.</p> <p>Aknalaud on kaetud hilisemate materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
48		2	B 3-1	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Sisemisi raame võib asendada. Õhuakna võib eemaldada.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
49		2	B 3-2	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välimine õhuaken on hilisem.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Sisemine õhuaken on hilisem.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
50		2	B 3-3	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada.</p> <p>Sisemine õhuaken on hilisem.</p> <p>Akналаud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
51		2	B 3-4	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
52		2	B 3-5	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
53		2	B 3-6	<p>Barokkaken tiheda ruudujaotusega, toodud kuskilt mujalt. Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Kõik välisraamide algsed prosspulgad teha uued, raamides olevate pesade või ajastuomaste eeskujude järgi. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Kõik siseraamide algsed prosspulgad teha uued, raamides olevate pesade või ajastuomaste eeskujude järgi. Võimalik klaaspakett kinnitada siseraami väliskülje peale. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
54		2	B 3-7	<p>Tõenäoliselt hilisaegne ühekordne lihtaken. Vanad piidapuud säilitada, uued raamid teha. Välisraam teha kolme väljaga.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
55		3	A 3-1	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
56	 	3	A 3-2	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
57	 	3	A 3-3	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
58		3	A 3-4	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost säilitada ja restaureerida.</p> <p>Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida.</p> <p>Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida.</p> <p>Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued.</p> <p>Sisemised raamid ja manused on hilisemad, teha uued.</p> <p>Sisemine õhuaken on hilisem.</p> <p>Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
59		3	A 3-5	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
60		3	A 3-6	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja nende manused on hilisemad. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
61		3	A 3-7	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed mittesiledad klaasid ja metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
62		3	A 3-8	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
63		3	A 3-9	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välimine vasak ülaraam teha uus. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
64		3	A 3-10	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
65		3	A 3-11	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
66		3	A 3-12	<p>Piidapuud, loosvalt ja impost on algsed, aknalauavalts on ümarmantliga, säilitada ja restaureerida. Välisraamid on algsed, säilitada ja restaureerida. Kõik algsed metallmanused säilitada ja restaureerida. Puuduvad detailid teha olemasolevate eeskujul uued. Sisemised raamid ja manused on hilisemad, võib asendada. Sisemine õhuaken on hilisem. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>
67		3	A 3-13	<p>Hilisaegne aken. Ei pea säilitama. Aknalaud on kaetud hilisemate materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
68		3	A 3-14	<p>Hilisaegne aken. Ei pea säilitama.</p> <p>Aknalaud on kaetud hilisemate materjalidega.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
69		3	B 4-1	<p>Hilisaegne aken. Ei pea säilitama. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
70		3	B 4-2	<p>Hilisaegne aken. Ei pea säilitama. Aknalaud on vana, säilitada ja restaureerida.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
71	 <p>The first photograph shows a close-up of a rough stone wall with horizontal wooden beams. The second photograph shows a wider view of a similar stone wall with a row of small, rectangular windows.</p>	4	A 4-1	<p>Vana ühekordne pööninguaken. Säilitada, restaureerida.</p>
72	 <p>The photograph shows a stone wall with a horizontal wooden beam. The wall appears to be made of rough-hewn stones and has some debris on the floor in front of it.</p>	4	A 4-2	<p>Vana ühekordne pööninguaken. Säilitada, restaureerida. Praegu ligipääsmatu.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
73		4	A 4-3	Vana ühekordne pööninguaken. Säilitada, restaureerida.
74		4	A 4-4	Vana ühekordne pööninguaken. Säilitada, restaureerida.
75		4	A 4-5	Vana ühekordne pööninguaken. Säilitada, restaureerida.

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
76		4	A 4-6	<p>Hilisaegne aken. Ei pea säilitama.</p>

Nr	Foto	Krs	Tähis	Muu
77			UA-1	<p>Ulgaken. Profiilid varasemad, üks prosspulk on lõhutud ära, kaks kinnitushaaki obadustega on pärit varasemalt aknalt. Asub ruumis 1-10. Säilitada, restaureerida.</p>

Lisa 4 – Avatäidete tabel: ukсед

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
1		-3	L -3-1	Kirjeldus: Hilisaegne luuk. Hinnang: Ei pea säilitama. Manused: (puuduvad)
2		-3	U -3-2	Kirjeldus: Hilisaegne uks. Hinnang: Ei pea säilitama. Manused: (puuduvad)

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
3		-3	U -3-3.1	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
4		-3	U -3-3.2	<p>Kirjeldus: Ukseava; lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuid ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

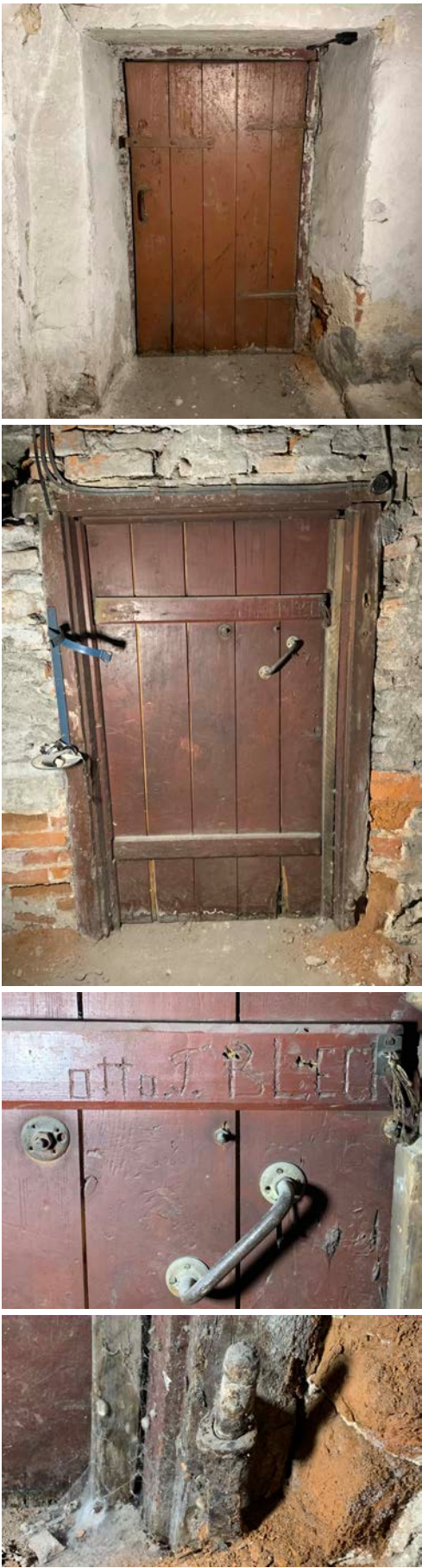
Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
5		-3	U -3-4	Kirjeldus: Hilisaegne uks. Hinnang: Ei pea säilitama. Manused: (puuduvad)
6		-3	U -3-5	Kirjeldus: Hilisaegne uks. Hinnang: Ei pea säilitama. Manused: (puuduvad)

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
7		-3	U -3-6.1	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
8		-3	U -3-6.2	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
9		-2	U -2-1	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks, tõenäoliselt kassiavaga.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada võib teiseks.</p> <p>Manused: Rokokoolikud hinged on pärit teiselt ukselt veel varasemast ajast. Säilitada, restaureerida.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
10		-2	U -2-2	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: Uksehinged, säilidada, restaureerida.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
11		-2	U -2-3	<p>Kirjeldus: Latthingedega vana põõnadega lauduks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
12		-2	U -2-4	<p>Kirjeldus: Latthingedega vana pöönadega lauduks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: Hinged ja kiri pöönal, säilitada, restaureerida.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
13		-2	U -2-5	<p>Kirjeldus: Latthingedega vana põõnadega lauduks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
14		-2	U -2-6	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
15		-2	U -2-7	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Piidapuude ja lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
16		-2	U -2-8	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Lehte arvatavasti pole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud ja sillus säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
17	 	-2	U -2-9	<p>Kirjeldus: Latthingedega vana põõnadega lauduks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: Karplukk ja oinassarvhinged, säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
18		-1	U -1-1.1	<p>Kirjeldus: Hilisaegne tahveluks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
19		-1	U -1-1.2	<p>Kirjeldus: Tühi ava, piidapuid ei ole.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
20		-1	U -1-2	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ühe tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
21		-1	U -1-3	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
22		-1	U -1-4	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
23		-1	U -1-5	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ühe tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
24		-1	U -1-6	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
25		-1	U -1-7	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
26		-1	U -1-8.1	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ühe tahvliga uks (arvatavasti seotud avaga -1.9.1)</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
27		-1	U -1-8.2	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ühe tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
28		-1	U -1-9.1	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Piidapuude ja lehe olukord pole teada. (Arvatavasti seotud uksega -1.8.1)</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
29		-1	U -1-9.2	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ühe tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
30		-1	U -1-10	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Piidapuude ja lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud. Avamissoovitus – ava taga ühendus katlamaaga (-2.7?)</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

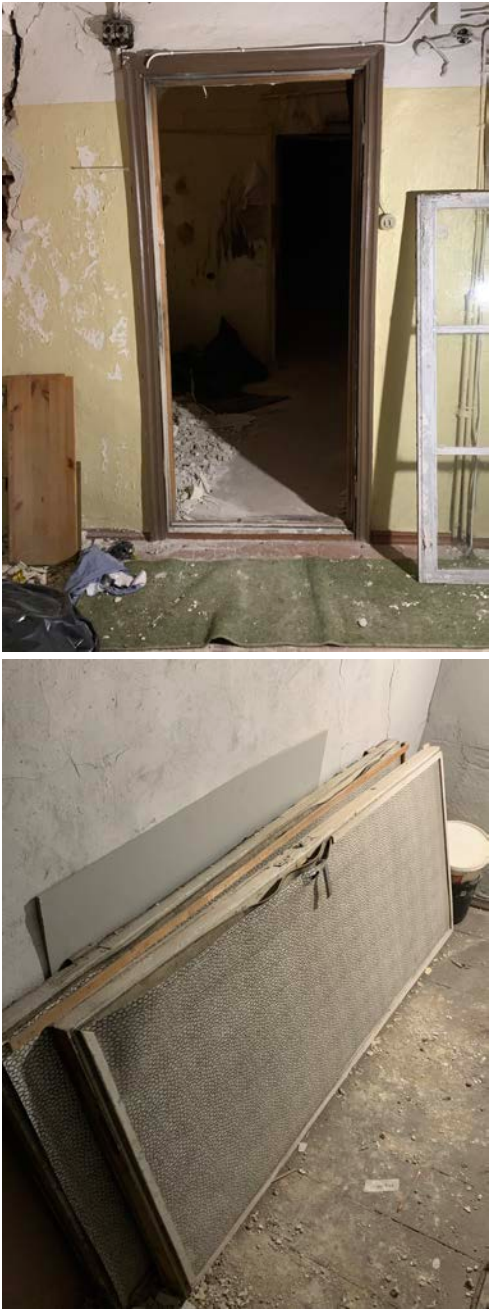
Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
31		-1	U -1-11	<p>Kirjeldus: Vana ukseplokk. Lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Piidapuud ja piirdeliistud säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
32		-1	U -1-12	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
33		-1	U -1-13	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
34		-1	U -1-14	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
35		1	U 1- ülal-1	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
36		1	U 1- ülal-2	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks. Tõenäoliselt 1. Krs suurtest lehtedest.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid ja tahvleid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: vasesulamist lukusilt.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
37			U 1-1	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
38		1	U 1-2	<p>Kirjeldus: Latthingedega vana põõnadega lauduks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
39		1	U 1-3.1	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Leht on eemal seina ääres. Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
40		1	U 1-3.2	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Leht on eemal seina ääres. Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
41		1	U 1-4	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
42		1	U 1-5	<p>Kirjeldus: Tühi ava, piidapuid ei ole.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
43		1	U 1-6	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
44		1	U 1-7	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
45		1	U 1-8	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

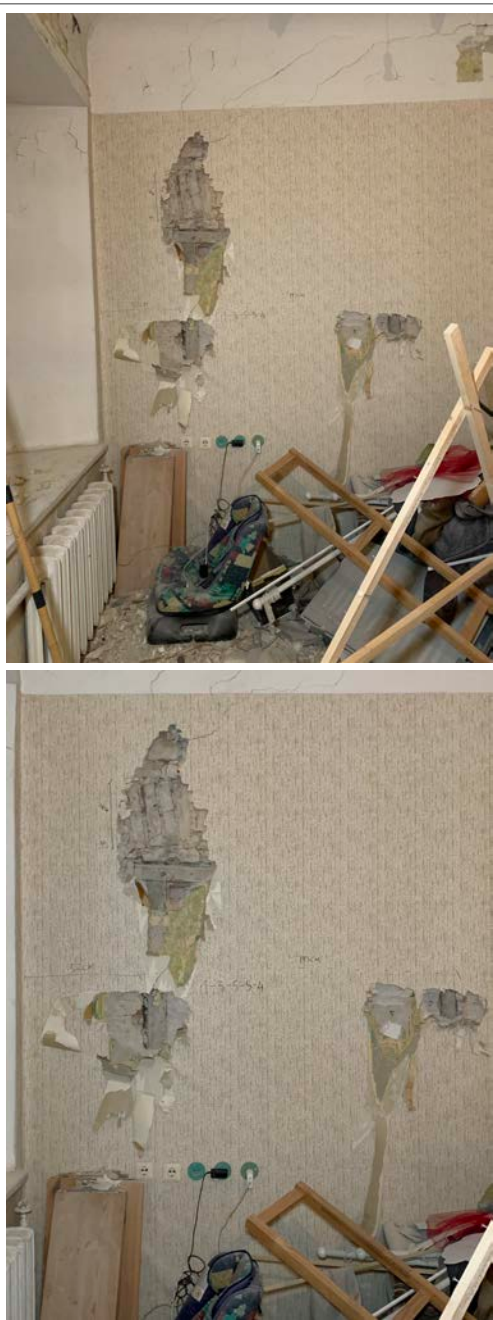
Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
46		1	U 1-9.1	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Piidapuude ja lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
47		1	U 1-9.2	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Piidapuude ja lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
48		1	U 1-10	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
49		1	U 1-11	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
50		1	U 1-12.1	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
51		1	U 1-12.2	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
52		1	U 1-13	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Püidapuude ja lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Sillus säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
53		1	U 1-14	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teiseldata.</p> <p>Manused: (puuduvad</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
54		1	U 1-15	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud ja sillus säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
55		1	U 1-16	<p>Hinnang: Hilisaegne kolme tahvliga kahepoolne uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
56		1	U 1-17	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
57	 	1	U 1-18	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teiseldata.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
58		1	U 1-19	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
59		1	U 1-20	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

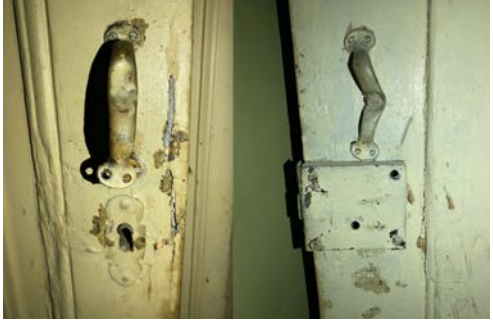
Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
60		1	U 1-21	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga kahepoolne uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
61		1	U 1-22	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teiseldata.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
62		1	U 1-23	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Piidapuude ja lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
63		1	U 1-24	<p>Kirjeldus: Lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuid ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
64		2	U 2-1	<p>Kirjeldus: Klassitsistlik tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid ja tahvleid täiendada, võib teiselada.</p> <p>Manused: Oinasarvhinged on pärit teiselt ukselt veel varasemast ajast.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
65		2	U 2-2	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada. Vanad piirdeliistud säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
66	 	2	U 2-3	<p>Kirjeldus: Barokne tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid ja tahvleid täiendada, võib teisaldada. Lukk ja vanad piirdeliistud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: Karplukk.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
67		2	U 2-4	<p>Kirjeldus: Barokne tahveluks valgmikuga.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid ja tahvleid täiendada, võib teiselada.</p> <p>Manused: Oinassarvhinged võivad olla algsed.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
68		2	U 2-5.1	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
69		2	U 2-5.2	<p>Ebakooskõla uue tabeliga: Seal vaid üks "U 2-5: Klassitsistlik tahveluks." Siin 2-5.1 & 2-5.2.</p> <p>Kirjeldus: Klassitsistlik tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid ja tahvleid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
70		2	U 2-6	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
71		2	U 2-7	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
72		2	U 2-8	Kirjeldus: Hilisaegne tahveluks. Hinnang: Ei pea säilitama. Manused: (puuduvad)
73		2	U 2-9	Kirjeldus: Hilisaegne uks. Hinnang: Ei pea säilitama. Manused: (puuduvad)

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
74		2	U 2-10	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid ja tahvleid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
75		2	U 2-11	<p>Kirjeldus: Tühi ava, piidapuid ei ole.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama. Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
76		2	U 2-12.1	<p>Kirjeldus: Kunagine ava. Piidapuude ja lehe olukord pole teada.</p> <p>Hinnang: Sillus säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
77		2	U 2-12.2	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
78		2	U 2-13	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ühe tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teiseldata.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
79		2	U 2-14	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ühe tahvliga uks. Piirdeliistud hilisemad.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teiseldata.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
80		2	U 2-15	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
81		2	U 2-16	<p>Kirjeldus: Vana kahepoolne tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: Lukusildid ja käepide vasesulamist, väänderaud ilmselt terasest.</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
82		2	U 2-17	<p>Kirjeldus: Vana kahepoolne tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
83		2	U 2-18	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehti ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
84		2	U 2-19	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
85		2	U 2-20	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
86		2	U 2-21	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
87		2	U 2-22	<p>Kirjeldus: Tühi ava, piidapuid ka ilmselt pole.</p> <p>Hinnang: Ava edasise käegäigu määramiseks on soovitatav läbi viia lisauuringud.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
88		2	U 2-23	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
89		2	U 2-24	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
90		2	U 2-25	<p>Kirjeldus: Vana kahepoolne tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
91		3	U 3-1	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, piidapuid ja lehte ei ole. Avasse on kinnitatud varasemaid ukseplokielemente, mis on toodud mujalt.</p> <p>Hinnang: Elemendid säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
92		3	U 3-2	<p>Kirjeldus: Uus uks, ei kuulu B-hoone töövõttu.</p> <p>Hinnang: (puudub)</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
93		3	U 3-3.1	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
94		3	U 3-3.2	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
95		3	U 3-4	<p>Kirjeldus: Kunagine ava, lehte ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
96		3	U 3-5	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
97		3	U 3-6	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehti ja piidapuid ei ole.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
98		3	U 3-7	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
99		3	U 3-8	<p>Kirjeldus: Vana tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
100		3	U 3-9	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
101		3	U 3-10.1	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehti ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
102		3	U 3-10.2	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehti ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
103		3	U 3-11	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kahepoolne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
104		3	U 3-12	<p>Kirjeldus: Kunagine kahepoolne ava, lehti ei ole.</p> <p>Hinnang: Piidapuud säilitada, restaureerida.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
105		3	U 3-13	<p>Kirjeldus: Barokne tahveluks, pärit mingist muust ukseplokist. Hiljem on sobitatud kokku uksega U 3-14.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p> <p><i>(Ümmarguse avaga pool)</i></p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
106		3	U 3-14	<p>Kirjeldus: Klassitsistlik tahveluks, pärit mingist muust ukseplokist. Hiljem on sobitatud kokku uksega U 3-13.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p> <p><i>(Ilma ümmarguse avata pool)</i></p>

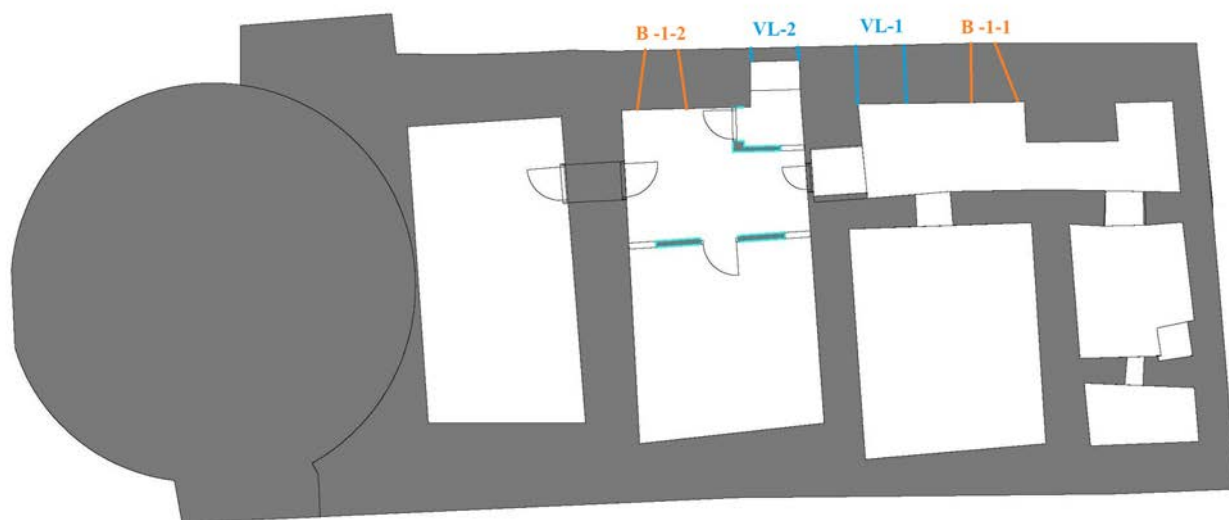
Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
107		3	U 3-15	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
108		3	U 3-16	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
109		3	U 3-17	<p>Kirjeldus: Hilisaegne ukseleht. Piidapuud vanad, toodud kuskilt mujalt. Piirdeliistud vanad, toodud kuskilt mujalt. Kaarvalgimikuga valgimikuraam eraldi säilinud.</p> <p>Hinnang: Ukselehte ei pea säilitama. Piidapuud, piirdeliistud ja valgimiku osad eraldi säilitada, restaureerida, võib teisaldada</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
110		3	U 3-18	<p>Kirjeldus: Hilisaegne kolme tahvliga uks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>
111		3	U 3-19	<p>Kirjeldus: Vana kahepoolne tahveluks.</p> <p>Hinnang: Säilitada, restaureerida, raampuid täiendada, võib teisaldada.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

Nr	Pilt	Krs	Tähis	Kirjeldus
112		4	U 4-1	<p>Kirjeldus: Hilisaegne uks.</p> <p>Hinnang: Ei pea säilitama.</p> <p>Manused: (puuduvad)</p>

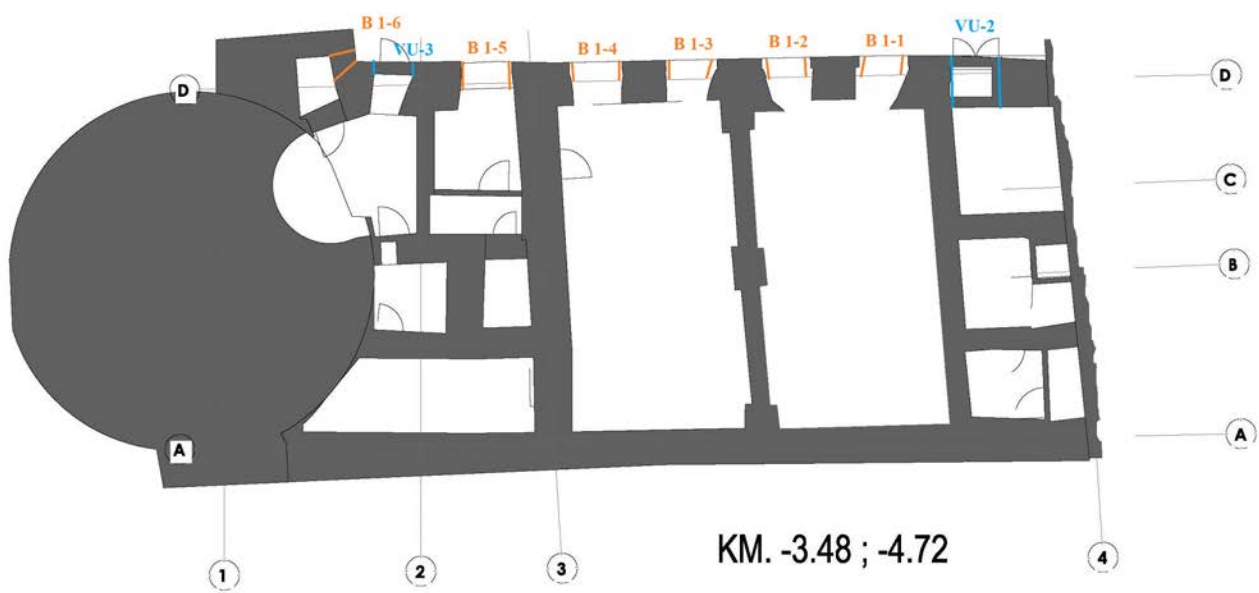
Lisa 5 – akende ja uste paiknemine plaanidel

Aknad: Tasand 1. -3.

Aknad: Tasand 2. -2.

Aknad: Tasand 3. -1.

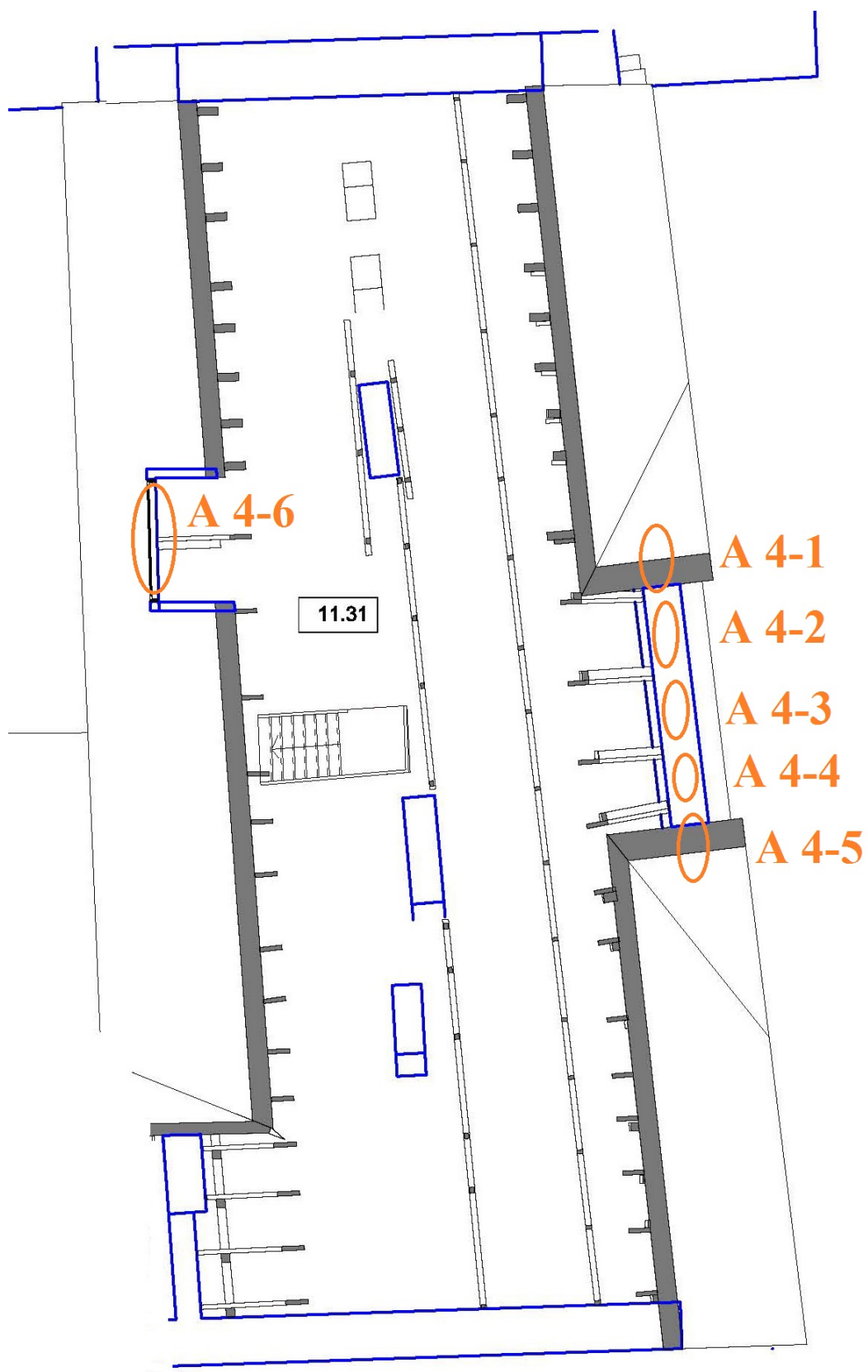
Aknad: Tasand 4. 1.

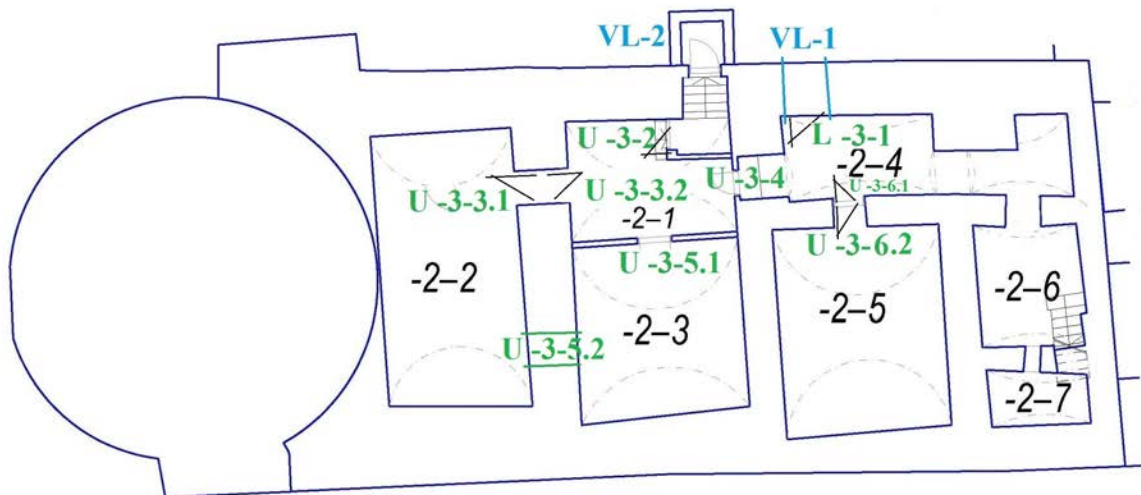
Aknad: Tasand 5. 2.

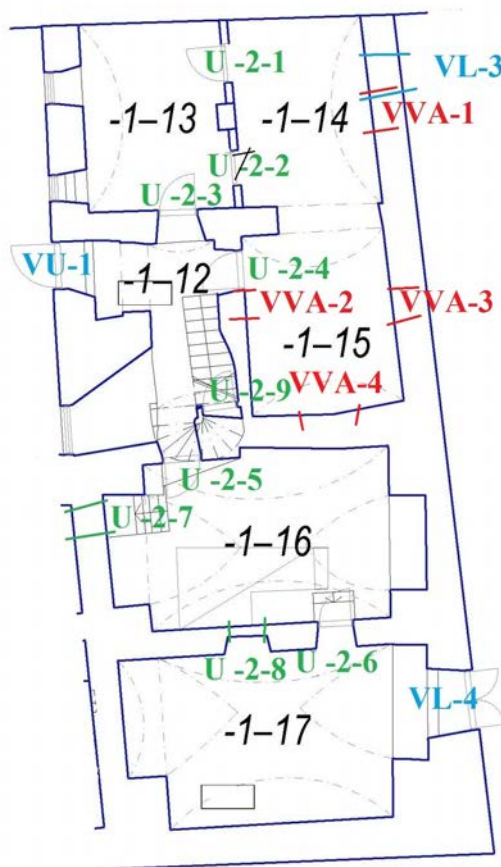
Aknad: Tasand 6. 3.

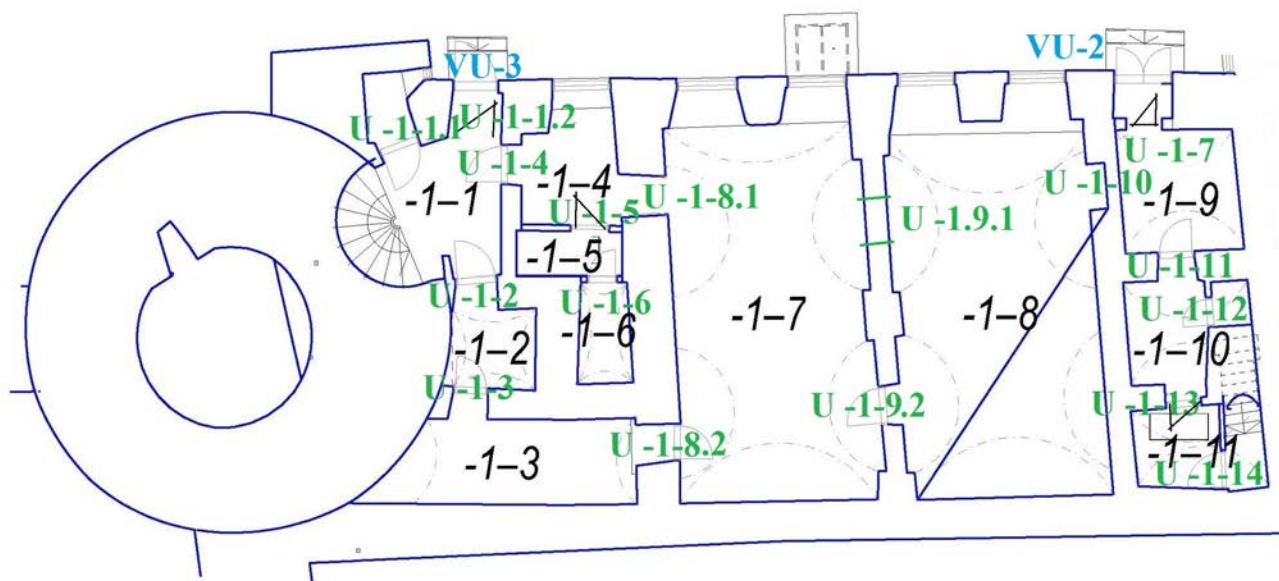
Aknad: Tasand 7. 4.

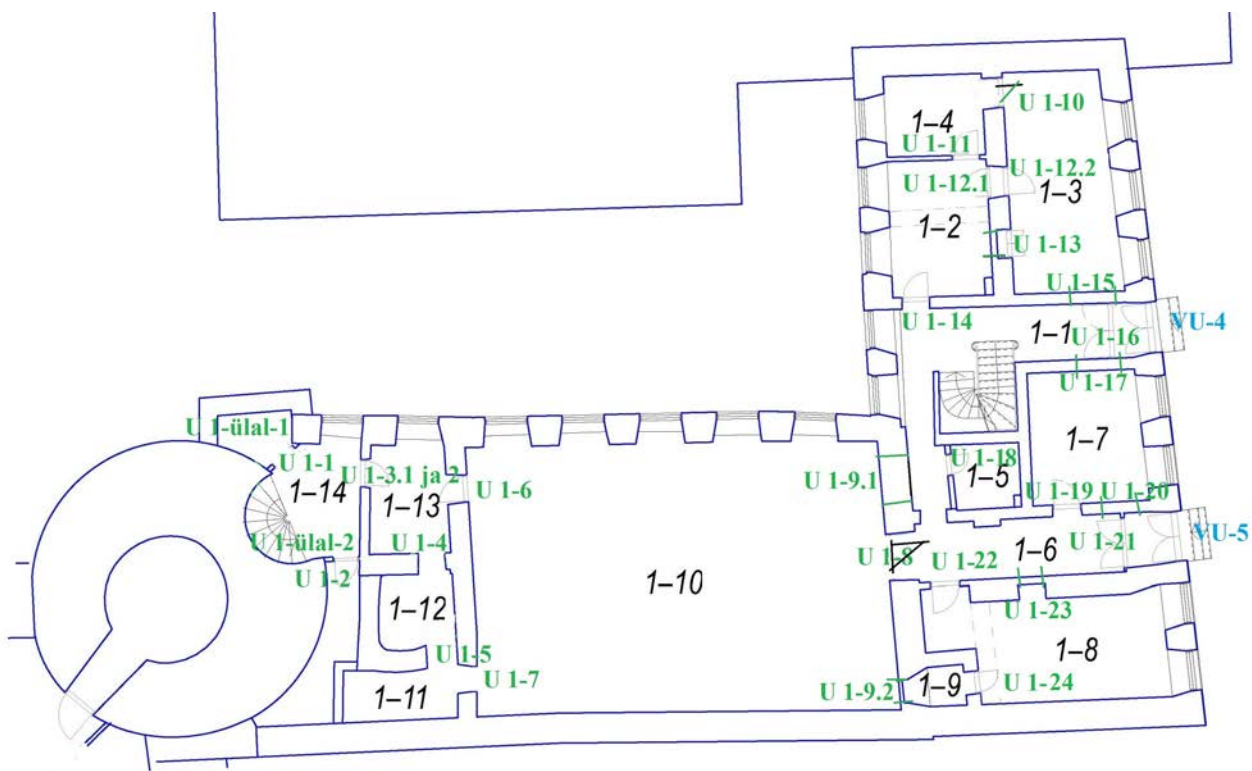
Uksed: Tasand 1. B -1.

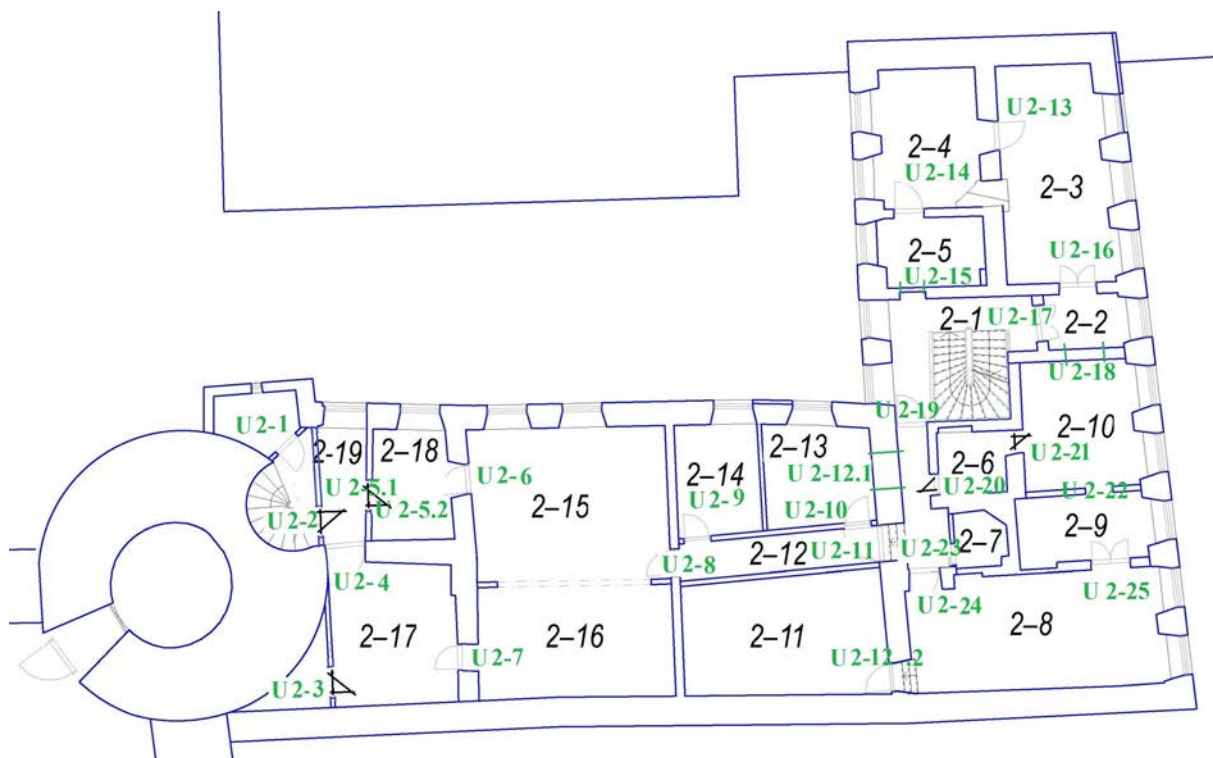
Uksed: Tasand 2. A -1.

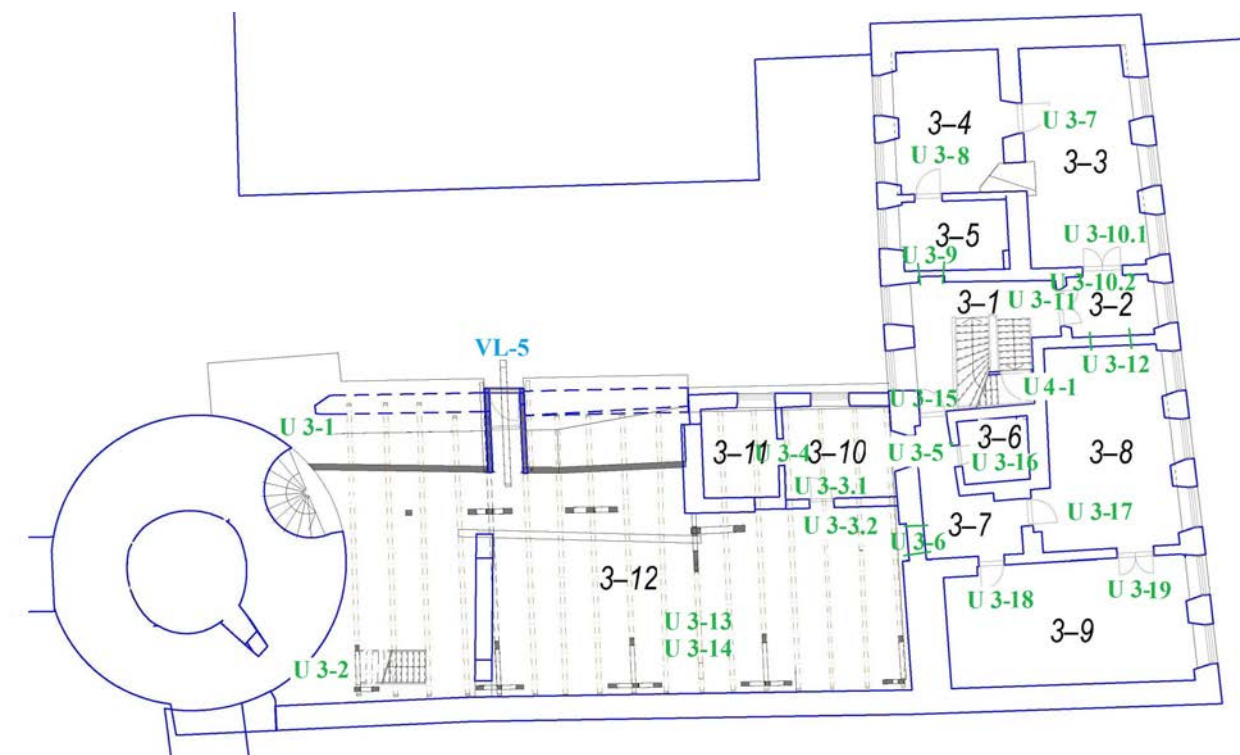
Uksed: Tasand 3. B -1.

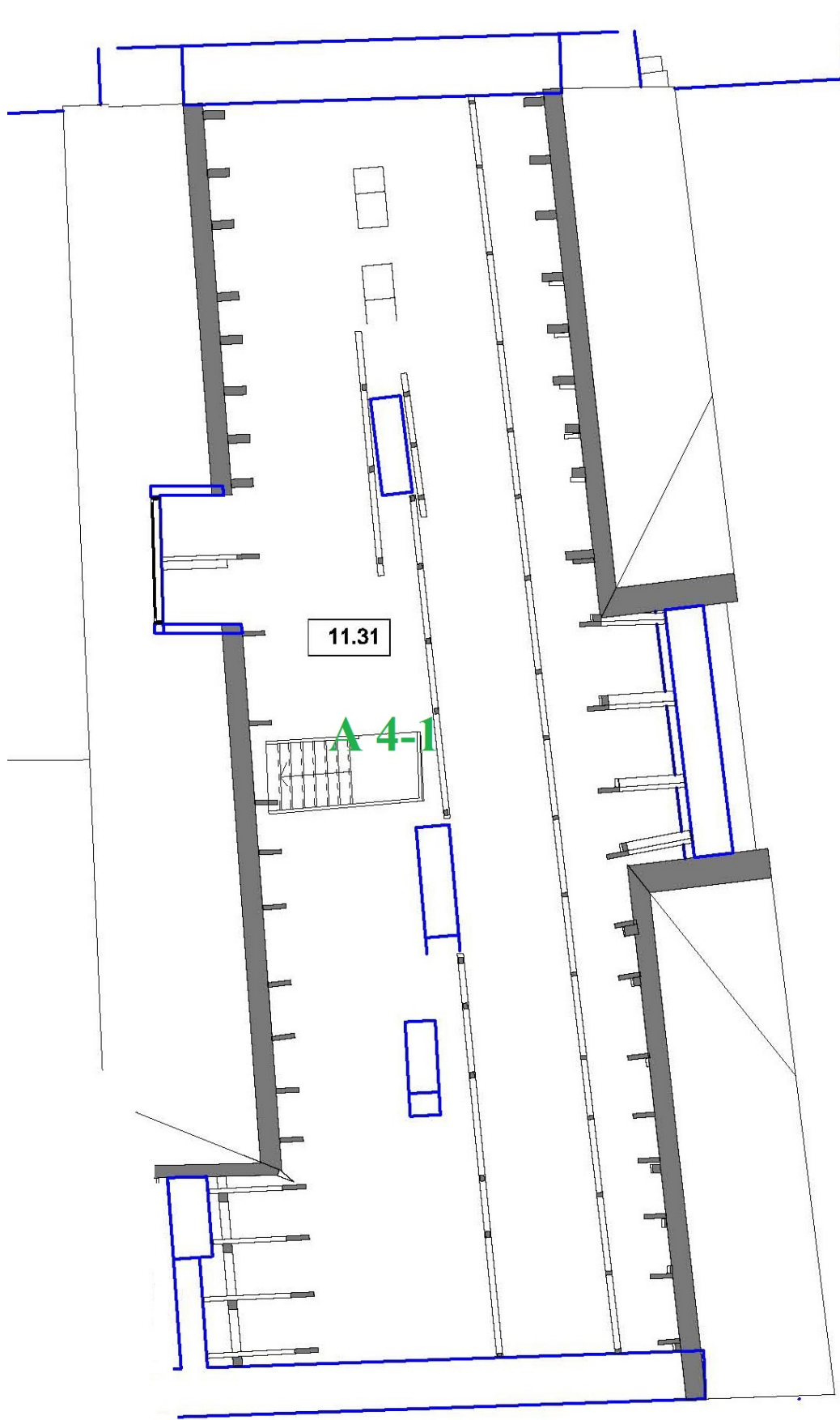
Uksed: Tasand 4. A 1, B 2.

Uksed: Tasand 5. A 2, B 3.

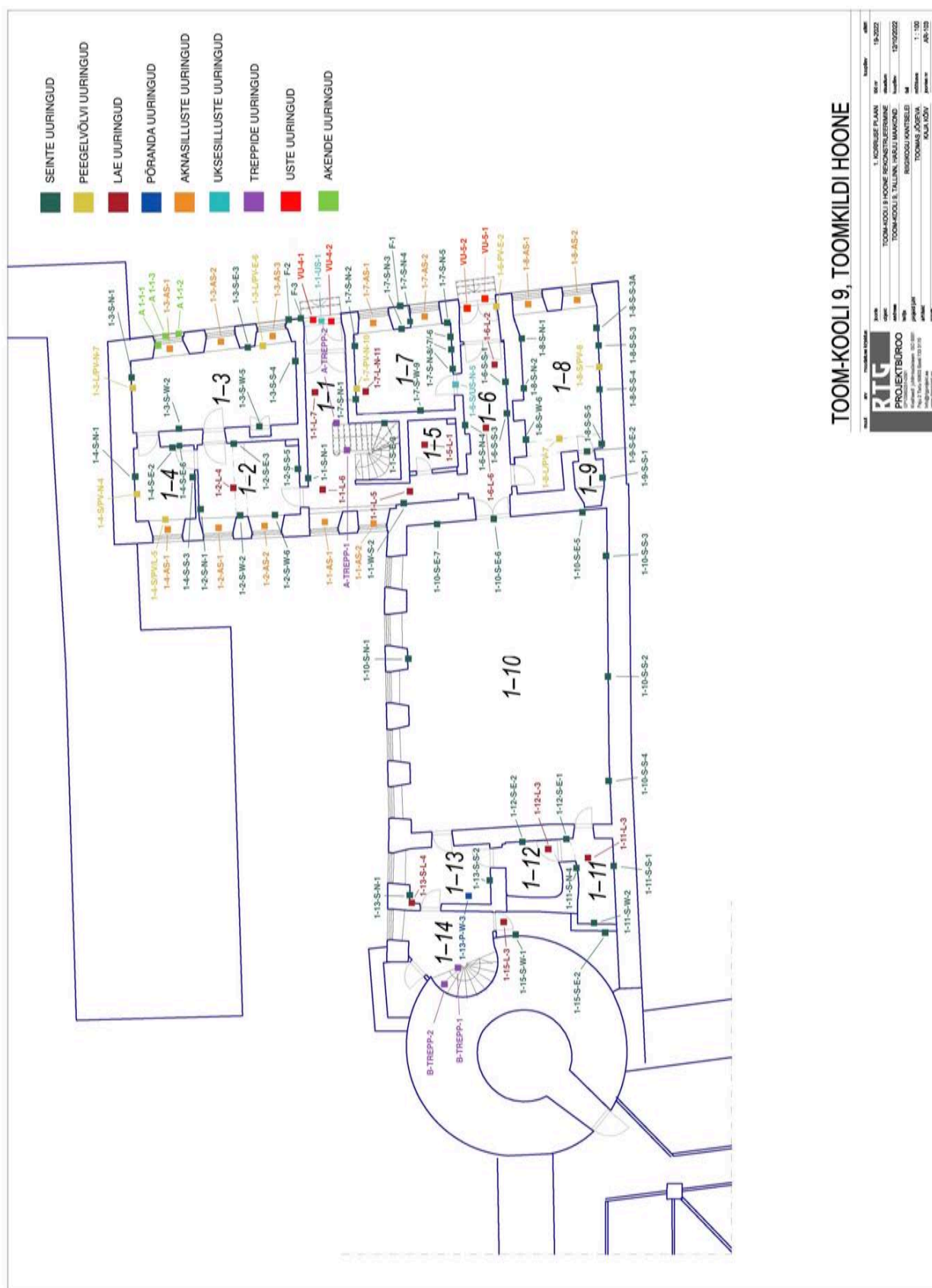

Uksed: Tasand 6. A 3, B 4.

Uksed: Tasand 7. A 4.

Lisa 6 – Plaanidel tähistatud sondaažid ja avangud

I. Komusel teostatud sondaažid ja avangud

